

ΑΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ Τ.Τ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

(Η Ρωσία ως τουριστικός προορισμός)

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ

(Αικατερίνη Μπογκομόλοβα)

(Α.Μ 788)

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

Πολυξένη Μοίρα

Ευχαριστίες

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στην καθηγήτρια και επιβλέπουσα της παρούσας πτυχιακής εργασίας, Κυρία Πολυξένη Μοίρα, για την συμβολή και την καθοδήγηση της, αλλά και για όλα όσα μου έμαθε σε αυτά τα 4 χρόνια των σπουδών μου.

Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον σύζυγο μου, για την στήριξη που μου παρείχε σε όλο το χρονικό διάστημα της προετοιμασίας της συγκεκριμένης εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στον αδερφό μου, ο οποίος με βοήθησε να βρω επίσημες πηγές για την παρούσα εργασία και με στήριξε σημαντικά όλα αυτά τα χρόνια.

Τέλος, το μεγαλύτερο ευχαριστώ το χρωστάω στον άνθρωπο που έδωσε τα πάντα για να φτάσω σε αυτό το σημείο, που μου παρείχε υλική και ηθική συμπαράσταση σε όλο αυτό το διάστημα των σπουδών μου, που με στήριζε και με στηρίζει, την γιαγιά μου. Χωρίς την υποστήριξη και την αγάπη της, δεν θα μπορούσα να ξεπεράσω τις δυσκολίες που είχαν προκύψει.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η τουριστική βιομηχανία είναι μια από τις μεγαλύτερες σε παγκόσμιο επίπεδο και τουρισμός γενικότερα παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία μιας χώρας υποδοχής. Η χώρα φιλοξενίας δεν επιδέχεται μόνο οικονομικές επιδράσεις από τον τουρισμό, αλλά μακροχρόνια, κοινωνικές και πολιτιστικές. Βέβαια ας μην ξεχνάμε το περιβάλλον, που επίσης επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την συγκεκριμένη βιομηχανία, καθώς σχετίζεται άμεσα με την φέρουσα ικανότητα του τόπου υποδοχής.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετηθεί η περίπτωση τουρισμού στην Ρώσικη Ομοσπονδία, καθώς και να γίνει αναλυτική παρουσίαση της χώρας ως τουριστικός προορισμός. Επίσης να πραγματοποιηθεί ανάλυση επιρροής τουρισμού στην οικονομία της χώρας και ειδικότερα περιπτώσεων των πόλεων Μόσχας και Αγίας Πετρούπολης. Στόχος λοιπόν της έρευνας είναι η συλλογή πληροφοριών για την ικανοποίηση των επισκεπτών της χώρας και τάσεις των πιθανών μελλοντικών επισκεπτών της. Στην εργασία μέσα από την ιστορία θα αναφερθούν οι παράγοντες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη του τουρισμού στην Ρωσία, καθώς επίσης και για το επίπεδο που βρίσκεται τα τελευταία χρόνια. Για να πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη διπλωματική έρευνα δημιουργήθηκαν 2 είδη ερωτηματολογίων που απευθύνονται σε επισκέπτες της χώρας αλλά και σε πιθανούς της επισκέπτες.

Αναλυτικότερα στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται λεπτομερώς η Ρώσικη Ομοσπονδία, ξεκινώντας από την γεωγραφική της θέση και φτάνοντας στην οικονομία και την ανάλυση υποδομών της. Συνεχίζοντας στο δεύτερο κεφάλαιο προβάλλεται ο Δημόσιος Φορέας Τουρισμού της χώρας αλλά και η στρατηγική προβολής και προώθησης του. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια αναλυτική παρουσίαση της Μόσχας, ενώ στο τέταρτο της Αγίας Πετρούπολης. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί αναλύονται οι συνθήκες τουρισμού στις παραπάνω πόλεις, ο ρόλος του τουρισμού στην οικονομία της χώρας, καθώς και αναφορά στην οικονομική κρίση και τις αλλαγές που έφερε στον τομέα του τουρισμού. Η εργασία ολοκληρώνεται με την ερευνητική μεθοδολογία βασισμένη σε ερωτηματολόγια, όπου αναλύονται τα αποτελέσματα και πραγματοποιείται στατιστική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας. Ακολουθούν συμπεράσματα.

Μέσα από την έρευνα φαίνεται πως οι επισκέπτες της Ρωσίας, έμειναν αρκετά ευχαριστημένοι από την συνολική εμπειρία του ταξιδιού τους. Η προτίμηση των

συμμετεχόντων και των 2 ερωτηματολογίων, επικεντρώνεται στις πόλεις Μόσχα και Αγία Πετρούπολη. Πέρα όμως από θετικές παρατηρήσεις γίνεται αντιληπτό και το γεγονός της άγνοιας των επισκεπτών και μη, για άλλους τουριστικούς προορισμούς της χώρας. Γεγονός που πιθανόν οφείλεται σε ανεπάρκεια προωθητικής ενέργειας.

ABSTRACT

The tourism industry is one of the largest in the world and plays in general an important role in the economy of a host country. The host country can not only be affected by economic effects of tourism, but also from social and cultural in a long term. Of course, let's not forget the environment, which is also greatly influenced by this industry, as it is directly related to the bearing capacity of the host country.

The purpose of this paper is to study the case of tourism in the Russian Federation, as well as to make a detailed presentation of the country as a tourism destination. Which followed by an analysis of the influence tourism has on the economy of the country and more specifically of the cities of Moscow and St Petersburg. The aim of the survey is to collect information about the satisfaction of visitors and trends of potential future visitors. In the history of the country we will see the factors that contributed to the development of tourism in Russia, as well as the level the country has lately. In order to carry out this diplomatic research, two kinds of questionnaires were developed for visitors to the country and also for potential visitors.

In more detail, in the first chapter, the Russian Federation is presented, starting from its geographical position and reaching the economy and its infrastructure analysis. Continuing in the second chapter, the Public Tourism Organization of the country is presented as well as its promotion strategy. The third chapter is a detailed presentation of Moscow and the fourth presentation of St. Petersburg. The following chapter analyzes the tourism conditions in the above cities, the role of tourism in the country's economy, as well as a reference to the economic crisis and the changes it brought in the tourism sector. The project is completed with diplomatic research based on questionnaires, analyzing the results and making statistical analysis of the survey data. Conclusions followed.

The survey shows that Russian visitors have been quite pleased with the overall experience of their journey. The preference of the participants and of the two

questionnaires is centered on the cities of Moscow and St Petersburg. Apart from positive observations, however, most of the participants' ignorance of other tourist destinations in the country is also perceived. The reason may be the fact of inadequate promotional energy.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Φύλλο δείγματος 1.....	62
Διάγραμμα 2: Ηλικία δείγματος 1.....	63
Διάγραμμα 3: Οικογενειακή κατάσταση δείγματος 1.....	63
Διάγραμμα 4: Αριθμός τέκνων δείγματος 1.....	64
Διάγραμμα 5: Επάγγελμα δείγματος 1.....	64
Διάγραμμα 6: Επίπεδο εκπαίδευσης δείγματος 1.....	65
Διάγραμμα 7: Εισόδημα δείγματος 1.....	66
Διάγραμμα 8: Εθνικότητα δείγματος 1.....	66
Διάγραμμα 9: Προτίμηση βουνό ή θάλασσα δείγματος 1.....	67
Διάγραμμα 10: Ταξίδι στην Ρωσία δείγματος 1.....	68
Διάγραμμα 11: Βασικός λόγος επίσκεψης στη Ρωσία δείγματος 1.....	68
Διάγραμμα 12: Με ποιόν πραγματοποιήθηκε το ταξίδι δείγματος 1.....	69
Διάγραμμα 13: Τρόπος οργάνωσης ταξιδιού δείγματος 1.....	70
Διάγραμμα 14: Μέρες παραμονής δείγματος 1.....	70
Διάγραμμα 15: Πηγή πληροφόρησης δείγματος 1.....	71
Διάγραμμα 16: Κατάλυμα δείγματος 1.....	72
Διάγραμμα 17: Μέσο μεταφοράς δείγματος 1.....	72
Διάγραμμα 18: Έκδοση βίζας δείγματος 1.....	73
Διάγραμμα 19: Κόστος βίζας δείγματος 1.....	74

Διάγραμμα 20: Δαπάνη ανά άτομο δείγματος 1.....	74
Διάγραμμα 21: Βαθμολογία διαμονής δείγματος 1.....	75
Διάγραμμα 22: Βαθμολογία εξυπηρέτησης δείγματος 1.....	76
Διάγραμμα 23: Βαθμολογία υπηρεσιών δείγματος 1.....	76
Διάγραμμα 24: Βαθμολογία καθαριότητας δείγματος 1.....	77
Διάγραμμα 25: Βαθμολογία χώρων αναψυχής δείγματος 1.....	77
Διάγραμμα 26: Βαθμολογία μέσων μεταφοράς δείγματος 1.....	78
Διάγραμμα 27: Βαθμολογία τιμών δείγματος 1.....	78
Διάγραμμα 28: Βαθμολογία φαγητού δείγματος 1.....	79
Διάγραμμα 29: Βαθμολογία διασκέδασης δείγματος 1.....	79
Διάγραμμα 30: Βαθμολογία νυχτερινής ζωής δείγματος 1.....	80
Διάγραμμα 31: Βαθμολογία μουσείων δείγματος 1.....	80
Διάγραμμα 32: Βαθμολογία εκδηλώσεων δείγματος 1.....	81
Διάγραμμα 33: Βαθμολογία συμπεριφοράς ντόπιων δείγματος 1.....	81
Διάγραμμα 34: Βαθμολογία φυσικού περιβάλλοντος δείγματος 1.....	82
Διάγραμμα 35: Βαθμολογία μνημείων δείγματος 1.....	82
Διάγραμμα 36: Τουριστικοί προορισμοί δείγματος 1.....	83
Διάγραμμα 37: Προτίμηση για επίσκεψη δείγματος 1.....	84
Διάγραμμα 38: Ρωσία ως τουριστικός προορισμός.....	84
Διάγραμμα 39: Φύλο δείγματος 2.....	85
Διάγραμμα 40: Ηλικία δείγματος 2.....	86
Διάγραμμα 41: Οικογενειακή κατάσταση δείγματος 2.....	86
Διάγραμμα 42: Αριθμός τέκνων δείγματος 2.....	87

Διάγραμμα 43: Επάγγελμα δείγματος 2.....	88
Διάγραμμα 44: Επίπεδο εκπαίδευσης δείγματος 2.....	89
Διάγραμμα 45: Μηνιαίο Ατομικό Καθαρό Εισόδημα δείγματος 2.....	89
Διάγραμμα 46: Εθνικότητα δείγματος 2.....	90
Διάγραμμα 47: Προτίμηση δείγματος 2.....	91
Διάγραμμα 48: Ταξίδι στην Ρωσία δείγματος 2.....	91
Διάγραμμα 49: Γνώσεις για την χώρα δείγματος 2.....	92
Διάγραμμα 50: Πηγές πληροφοριών δείγματος 2.....	92
Διάγραμμα 51: Βασικός λόγος επίσκεψης δείγματος 2.....	93
Διάγραμμα 52: Πηγή πληροφοριών για τόπο διαμονής δείγματος 2.....	94
Διάγραμμα 53: Κατάλυμα διαμονής δείγματος 2.....	94
Διάγραμμα 54: Μέσο μεταφοράς δείγματος 2.....	95
Διάγραμμα 55: Βίζα δείγματος 2.....	96
Διάγραμμα 56: Διαθέσιμο προς δαπάνη ποσό για το ταξίδι κατ' άτομο δείγματος 2..	96
Διάγραμμα 57: Επιθυμητοί προορισμοί δείγματος 2.....	97
Διάγραμμα 58: Αξιοθέατα δείγματος 2.....	98

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ABSTRACT.....	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο	10
1.1 Γεωγραφία.....	10
1.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά	12
1.3 Ποτάμια και Εθνικοί Δρυμοί.....	14
1.4 Ιστορία.....	19
1.5 Κοινωνικοπολιτικές συνθήκες	23
1.6 Κουλτούρα και πολιτισμός.....	23
1.7 Οικονομία της χώρας	25
1.8 Υποδομές.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	30
2.1 Γενικά.....	30
2.2 Ο Δημόσιος φορέας τουρισμού.....	30
2.2.1 Ο Ομοσπονδιακός Οργανισμός Τουρισμού	31
2.2.2 Περιφερειακά Γραφεία Τουρισμού	31
2.3 Η πολιτική προβολής και προώθησης.....	32
2.3.1 Στρατηγική προβολής και προώθησης	32
2.3.2 Διαδικτυακή προβολή και προώθηση.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	36
3.1 Η Μόσχα και τα χαρακτηριστικά της.....	36
3.2 Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά.....	37
3.3 Ιστορικά Στοιχεία	38
3.4 Φυσικοί Πόροι.....	40
3.5 Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	44
4.1 Η Αγία Πετρούπολη και τα χαρακτηριστικά της	44
4.2 Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά.....	45
4.3 Ιστορικά Στοιχεία	46
4.4 Φυσικοί Πόροι.....	48
4.5 Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO	49
4.6 Αγία Πετρούπολη ως ο καλύτερος τουριστικός προορισμός για το 2016	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	53
5.1 Τουρισμός στην Μόσχα	53
5.2 Τουρισμός στην Αγία Πετρούπολη	55
5.3 Τουρισμός στην Ρωσία και ο ρόλος του στην οικονομία της χώρας	58
5.4 Οι αλλαγές λόγω κρίσης στον ρωσικό τουριστικό κλάδο.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	61
6.1 Έρευνα.....	61
6.2 Μέθοδος έρευνας	61
6.3 Αποτελέσματα έρευνας	62
6.3.1 Αποτελέσματα για όσους επισκέφτηκαν την Ρωσία	62
6.3.2 Αποτελέσματα για όσους δεν έχουν επισκεφτεί την Ρωσία	85
6.4 Παρατηρήσεις και συμπεράσματα έρευνας	98
Ξένη Βιβλιογραφία.....	101

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1.1 Γεωγραφία

Κοιτάζοντας τον παγκόσμιο χάρτη, είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς πως η Ρωσία, ή αλλιώς η Ρώσικη Ομοσπονδία, είναι η μεγαλύτερη χώρα του πλανήτη. Συγκεκριμένα, έχει έκταση 17.125.191 χλμ² (rosreestr, 2017) και καταλαμβάνει μέρος δύο ηπείρων, περίπου 30% της Ευρώπης και 70% της Ασίας. Πρωτεύουσα της Ρωσίας είναι η Μόσχα και συμπρωτεύουσα θεωρείται η Αγία Πετρούπολη, αφού έχει συμβάλει και εκείνη σημαντικά στην ιστορία αλλά και την πορεία της χώρας. Η Ρωσία ως ομοσπονδιακό κράτος, αποτελείται από 9 ομοσπονδιακά διαμερίσματα (μαζί με την Κριμαία) και 85 ομοσπονδιακά υποκείμενα ή αλλιώς διοικητικές υποδιαιρέσεις. Από αυτά 46 είναι οι περιφέρειες, 22 δημοκρατίες, 9 κράι, 3 ομοσπονδιακές πόλεις, 4 αυτόνομοι θύλακες και 1 αυτόνομη περιφέρεια. (wikipedia, 2017) Η χώρα συνορεύει με τις εξής 14 χώρες-κράτη: Νορβηγία, Φινλανδία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Λευκορωσία, Ουκρανία, Πολωνία, Γεωργία, (Αμπχαζία, Οσεττία), Αζερμπαϊτζάν, Καζακστάν, Κίνα, Μογγολία, Κορέα και με ακόμη 2 με θαλάσσια σύνορα, Ιαπωνία και ΗΠΑ. (Kolonistova Irina, 2016). Τα σύνορα της, έχουν μήκος 22.125,3 χιλιόμετρα και η ακτογραμμή της φτάνει τα 38.807,5 χιλιόμετρα. (Ministry of Natural Resources and Ecology of the Russian Federation, 2016).

Σύνορα Ρωσίας (πηγή: quora, 2015))

Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των συνόρων αποτελείται από τα λεγόμενα «φυσικά όρια», δηλαδή ποτάμια, λίμνες, οροσειρές, πεδιάδες κ.α. Γενικότερα, όχι μόνο τα σύνορα αλλά και τα εδάφη της Ρωσίας αποτελούνται από πολλές πεδινές και ορεινές εκτάσεις, πυκνά δάση, ποτάμια, λίμνες και τούνδρα. Γι αυτό το λόγο άλλωστε, τα κομμάτια γης που μπορούν να καλλιεργηθούν, αποτελούν το 10% παγκόσμιων αγροτικών εκτάσεων. («oil prices drive the cost of food», 2008) Αξίζει επίσης να αναφερθεί το γεγονός ότι η μορφολογία αυτή του εδάφους, κάνει την χώρα πλούσια σε φυσικούς πόρους, όπως είναι το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο, ο άνθρακας και άλλοι ορυκτοί πόροι. Σημαντικότερες οροσειρές της Ρωσίας θεωρούνται τα Ουράλια όρη, τα Αλτάι και ο Καύκασος, σημαντικότερα ποτάμια είναι ο Βόλγας, ο οποίος είναι ο μακρύτερος ποταμός της Ευρώπης, ο Ντον και ο Αμούρ, σημαντικότερες λίμνες η Βαϊκάλη , που είναι η βαθύτερη λίμνη του κόσμου , η Λατόγκα, η οποία είναι η μεγαλύτερη λίμνη της Ευρώπης αλλά και η Κασπία θάλασσα, που είναι η μεγαλύτερη λίμνη της Γης . Όσο για το κλίμα της χώρας, λόγω τεράστιου μεγέθους της είναι δύσκολο να πει κανείς πως την χαρακτηρίζει ένα συγκεκριμένο είδος κλίματος, γι αυτό το λόγο έχει χωριστεί σε 4 κλιματικές ζώνες, όπου η κάθε μια από αυτές έχει τα δικά της χαρακτηριστικά. Πολλοί, λοιπόν, είναι οι παράγοντες που επιδρούν στην

διαμόρφωση του κλίματος της Ρωσίας, όμως στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας επικρατεί το ηπειρώτικο κλίμα, καθώς οι περισσότερες περιοχές είναι απομακρυσμένες από την θάλασσα. (geographyofrussia,2017)

1.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Σύμφωνα με την απογραφή του 2010, στην Ρωσία διαμένουν εκπρόσωποι διάφορων εθνικοτήτων, συγκεκριμένα ο πληθυσμός της χώρας περιλαμβάνει πάνω από 200 διαφορετικές εθνικότητες. Βέβαια το 81% του πληθυσμού της χώρας είναι Ρώσοι, ακολουθούν οι Τάταροι με 3,9%, οι Ουκρανοί με 1,4%, Μπασκίρ με 1,1%, Αρμένιοι με 0,9 % κλπ. Συνολικά στην Ρωσία διαμένουν, σύμφωνα με την απογραφή του 2017, 146.804.372 κάτοικοι, πράγμα που την φέρνει στην 9^η θέση σε πληθυσμό παγκοσμίως. (Wikipedia,2017)

Σύμφωνα με στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας της χώρας, από το 1995 μέχρι το 2012 το ποσοστό των θανάτων, ήταν μεγαλύτερο από αυτό των γεννήσεων. Από το 2013 μέχρι και το 2016 τα δεδομένα ανατρέπονται όμως, με τις γεννήσεις να αυξάνονται σημαντικά. Αξίζει να αναφερθεί και το γεγονός ότι η προσάρτηση της Κριμαίας το 2014, έπαιξε επίσης σημαντικό ρόλο στα ποσοστά αυτά. Τέλος το 2016 το ποσοστό των γεννήσεων πάλι είναι μικρότερο από αυτό των θανάτων, με 1.888.729 γεννήσεις και 1.891.015 θανάτους, η διαφορά υπολογίζεται στους 2.286 περισσότερους θανάτους. (rosstat,2017)

Στον παρακάτω πίνακα (**πίνακας 1**) παρατηρούμε την εξέλιξη του πληθυσμού της χώρας από το έτος 1897.

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1897	
Σύνορα Ρώσικης Αυτοκρατορίας	128,2
Ισχύοντα σύνορα	67,5
1914	
Σύνορα Ρώσικης Αυτοκρατορίας	165,7
Ισχύοντα σύνορα	89,9
1917	91,0
1926	92,7
1939	108,4
1959	117,2
1970	129,9
1971	130,6
1972	131,3
1973	132,1

1974	132,8
1975	133,6
1976	134,5
1977	135,5
1978	136,5
1979	137,4
1980	138,1
1981	138,8
1982	139,6
1983	140,5
1984	141,6
1985	142,5
1986	143,6
1987	144,8
1988	146,0
1989	147,0
1990	147,7
1991	148,3
1996	148,3
2001	146,3
2002	145,2
2003	145,0
2004	144,3
2005	143,8
2006	143,2
2007	142,8
2008	142,8
2009	142,7
2010	142,9
2011	142,9
2012	143,0
2013	143,3
2014	143,7
2015	146,3
2016	146,5
2017	146,8

Πίνακας 1: Πληθυσμός Ρωσίας από το έτος 1897 μέχρι και 2017. (rosstat,2017)

Συνεχίζουμε με τον πίνακα (πίνακας 2) στον οποίο παρουσιάζεται μια πρόβλεψη για την μεταβολή του πληθυσμού μέχρι το έτος 2036.

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
2018	147002,0
2019	147074,8
2020	147046,8
2021	146920,9
2022	146701,6
2023	146398,8

2024	146019,5
2025	145567,4
2026	145056,5
2027	144497,2
2028	143896,4
2029	143263,6
2030	142605,6
2031	141924,8
2032	141225,7
2033	140515,0
2034	139798,8
2035	139080,3
2036	138359,4

Πίνακας 2: Πρόγνωση πληθυσμού Ρωσίας μέχρι το έτος 2036. (rosstat,2017)

Από τον παραπάνω πίνακα, παρατηρούμε μια πιθανή μελλοντική μείωση του πληθυσμού της χώρας. Κάτι τέτοιο μπορεί να προκύψει με την αύξηση των θανάτων και την μείωση των γεννήσεων, αφού, όπως έχουμε παρατηρήσει και παραπάνω, πλέον η Ρωσία ακολουθεί την συγκεκριμένη τάση.

1.3 Ποτάμια και Εθνικοί Δρυμοί

Η Ρωσία έχει χιλιάδες ποτάμια και λίμνες. Μπορεί να πει κανείς πως το υδάτινο περιβάλλον της χώρας είναι αυτό που την κάνει τόσο ιδιαίτερη, κυρίως σε σχέση με τον αγροτικό τομέα. Τα ποτάμια δεν προσφέρουν μόνο εύφορες πεδιάδες για καλλιέργεια, αλλά παίζουν και σημαντικό ρόλο στην άρδευση των συγκεκριμένων εκτάσεων και στην παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Τα πιο σημαντικά ποτάμια της Ρωσίας θεωρούνται: ο Βόλγας, ο Λένας, ο Όμπ ή Όμπι, ο Γενισέι, ο Ντόν, ο Αμούρ, ο Ντιέπρ ή Δνείπερος, ο Ουράλης, ο Αλιενιόκ, ο Βόρειος Ντβίνα και ο Δυτικός Ντβίνα ή αλλιώς Νταουγκάβα.

Ο Βόλγας είναι ένας από τους μεγαλύτερους ποταμούς του κόσμου αλλά και ο μακρύτερος της Ευρώπης με μήκος 3.530 χιλιόμετρα. Πηγάζει από τους όρους Βαλτάι, διασχίζει την κεντρική Ρωσία, περνώντας από αρκετές μεγάλες πόλεις, συμπεριλαμβανομένου και της Μόσχας και εκβάλλει στην Κασπία Θάλασσα. Είναι πλωτός ποταμός μέσω του οποίου πραγματοποιούνται μεταφορές διαφόρων φορτίων εδώ και πολλά χρόνια, αφού κάτι τέτοιο είναι πιο οικονομικό σε σχέση με άλλου είδους μεταφοράς. Ο Βόλγας έχει πολλούς παραποτάμους, δημιουργώντας έτσι ένα από τα μεγαλύτερα ποτάμια συστήματα στον κόσμο, το οποίο συμβάλλει σημαντικά στην αγροτική παραγωγή και την κτηνοτροφία ολόκληρης της χώρας. Πέρα από τα

προαναφερόμενα όμως, σχετίζεται και με την παραγωγή πετρελαίου, αλατιού, φυσικού αερίου αλλά και μαζί με την Κασπία Θάλασσα με τις ιχθυοκαλλιέργειες. (Olga Agureeva, 2009). Τέλος πέρα από τα υλικά και οικονομικά οφέλη, έχει προσφέρει και πολλά στην ιστορία, την λογοτεχνία και την τέχνη της χώρας, αφού υπάρχουν άπειρα έργα που σχετίζονται με αυτόν, όπως πίνακες, ποιήματα, τραγούδια κλπ. Αξίζει επίσης να αναφερθεί το γεγονός ότι επίσημα πλέον από το 2008, γίνεται μεγάλη γιορτή προς τιμήν του ποταμού, που ονομάζεται « η ημέρα του Βόλγα ». Την συγκεκριμένη μέρα γίνονται εκθέσεις, διαλέξεις, που σχετίζονται με τον Βόλγα, ακολουθούν συναυλίες και φεστιβάλ , καθώς γίνεται και καθαρισμός των ακτών του από εθελοντικές ομάδες και σχολεία των γύρω περιοχών, με στόχο την ευαισθητοποίηση των νέων αλλά και την διατήρηση του ποταμού γενικότερα. (Department of Ecology of Cheboksary, 2013)

Ο Λένας είναι ποταμός της Ρωσίας που βρίσκεται κοντά στη Σιβηρία, έχει μήκος 4.400 χιλιόμετρα πράγμα που τον κάνει δέκατο ποταμό σε μήκος παγκοσμίως. Πηγάζει από τα όρη Μπαϊκάλ και εκβάλλει στον Αρκτικό Ωκεανό. Το δέλτα του ποταμού φιλοξενεί έναν από τους μεγαλύτερους εθνικούς δρυμούς το «Λένα Δέλτα», με εξαιρετική χλωρίδα και πανίδα, που περιλαμβάνει 402 είδη φυτών, 32 είδη ψαριών, 109 είδη πτηνών και 33 είδη θηλαστικών. Θεωρείται ένας από τους καθαρότερους ποταμούς στον κόσμο, αφού δεν υπάρχουν εγκαταστάσεις παραγωγής υδροηλεκτρικής ενέργειας. Σε μερικά σημεία μάλιστα, το νερό είναι τόσο καθαρό, που μπορεί κανείς να το πιεί ελεύθερα κατευθείαν από το ποτάμι. (Geosfera, 2011)

Ο Όμπ η Όμπι είναι πλωτός ποταμός με μήκος 3.660 χιλιόμετρα, πράγμα που τον φέρνει στην έκτη θέση παγκοσμίως σε μήκος. Πηγάζει από τα όρη Αλτάι και καταλήγει στον Αρκτικό Ωκεανό, όπως και ο Λένας. Σε σχέση με τον Λένα, τα νερά του δεν είναι τόσο καθαρά, αφού στον πυθμένα του υπάρχουν βαρέα μέταλλα αλλά και πετρέλαιο. Παρά το γεγονός αυτό όμως, φιλοξενεί 50 είδη ψαριών. (Беркович, Руплёва & Чалов , 2012)

Ο Γενισέι προκύπτει από την ένωση δύο ποταμών, μικρό και μεγάλο Γενισέι στην πόλη Κιζίλ της Ρωσίας. Έχει μήκος 3.487 χιλιόμετρα και εκβάλλει στον Αρκτικό Ωκεανό. Τα δύο προηγούμενα ποτάμια, Λένας και Όμπ μαζί με τον Γενισέι αποτελούν τους τρεις μεγαλύτερους ποταμούς της Ασίας. (Κοροταев, Иванов & Чалов, 2012)

Ο Ντον με μήκος 1.870 χιλιόμετρα, πηγάζει από όρους που βρίσκονται κοντά στην πόλη Νοβομοσκοβσκ και εκβάλλει στην Αζοφική θάλασσα. Ο ποταμός περνάει μέσα από μεγάλες πόλεις της Ρωσίας όπως το Βορόνεζ, Ροστόφ κλπ. και συνδέεται με πάνω από 8 χιλιάδες λίμνες. Σημαντικό να αναφερθεί πως ο Ντόν συνδέεται τεχνητά με τον Βόλγα, για την δημιουργία ενός πλωτού δικτύου που συνδέει την Μαύρη με την Κασπία Θάλασσα προς διευκόλυνση μεταφορών. Τέλος φιλοξενεί 7 Εθνικούς Δρυμούς, από τους οποίους οι πιο γνωστοί είναι ο Ροστόφσκι, ο Γκάλιτσια Γκορά και ο Χαπιόρσκι. (Φρολοβα & Жук, 2012)

Ο Αμούρ ποταμός αποτελεί μέχρι ενός σημείου φυσικό σύνορο ανάμεσα στην Κίνα και την Ρωσία. Το μήκος του είναι 2.824 χιλιόμετρα. Προκύπτει από ένωση ποταμών Σίλκα - Αργκούν και εκβάλλει στον Ειρηνικό Ωκεανό. Πάνω στον Αμούρ και τους παραποτάμους του, υπάρχουν αρκετοί Εθνικοί Δρυμοί. Οι Εθνικοί Δρυμοί της Ρωσίας που βρίσκονται εκεί, είναι ο Σαχαντίνσκι, ο Νταούρσκι, ο Χιγκάνσκι, ο Μπολσεχεχτσίρσκι, ο Μπολόνσκι και ο Καμσαμόλσκι. (Φρολοβα & Чернов, 2012)

Ο Δνείπερος είναι ποταμός με μήκος 2.201 χιλιόμετρα, θεωρείται τρίτο σε μήκος στην Ευρώπη. Πηγάζει από τα όρη Βαλτάι και καταλήγει στην Μαύρη Θάλασσα. Διαρρέει τρεις χώρες, Ρωσία, Λευκορωσία και Ουκρανία. Από την κοίτη του ποταμού βρίσκουν άμμο και χαλίκια που εξυπηρετούν σε οικοδομικές εργασίες. Ο Δνείπερος παίζει σημαντικό ρόλο στην αναψυχή, τον αθλητισμό και την αλιεία, αφού φιλοξενεί πάνω από 50 είδη ψαριών στα νερά του. (Алексеевский & Жук, 2012)

Ουράλης ποταμός, πηγάζει, όπως λέει και το όνομά του από τα Ουράλια όρη και καταλήγει στην Κασπία Θάλασσα. Έχει μήκος 2.824 χιλιόμετρα και αποτελεί φυσικά σύνορα μεταξύ Ευρώπης και Ασίας, καθώς και δίκτυο μεταφοράς φορτίων μεταξύ αυτών των ηπείρων. (Φρολοβα, 2012)

Ο Αλενιόκ έχει μήκος 2.270 χιλιόμετρα, πηγάζει από την περιοχή Κρασνογιάρσκ και καταλήγει στην Θάλασσα Λάπτεφ. Παρά το γεγονός ότι τα νερά του δεν είναι καθαρά, λόγω των αποβλήτων εργοστασίων και χωραφιών που καταλήγουν εκεί, φιλοξενεί αρκετά είδη ψαριών. (Φρολοβα & Жук, 2012)

Ο Βόρειος Ντβίνα έχει μήκος 774 χιλιόμετρα, σχηματίζεται από την ένωση δύο ποταμών, του Σουχόνα και του Γιουγκ και καταλήγει στην Λευκή Θάλασσα. Ο Δυτικός Ντβίνα ή Νταουγκάβα από την άλλη, έχει μήκος 1.020 χιλιόμετρα και περνά

από τρεις χώρες, Ρωσία, Λευκορωσία και Λετονία. Πηγάζει από τα όρη Βαλντάι και εκβάλλει στην Βαλτική Θάλασσα. (Алексеевский, 2012)

Όπως ήδη αναφέραμε, τα περισσότερα ποτάμια ή παραπόταμοι φιλοξενούν Εθνικούς Δρυμούς. Οι Εθνικοί Δρυμοί είναι προστατευόμενες περιοχές ζωτικής σημασίας με οικολογική αξία, που δεν επηρεάζονται από ανθρώπινες δραστηριότητες και αποτελούνται κυρίως από εξαιρετικά δείγματα χλωρίδας και πανίδας.

Οι Εθνικοί Δρυμοί, πιο συγκεκριμένα, είναι μεγάλες φυσικές ή σχεδόν φυσικές εκτάσεις που προορίζονται για την προστασία οικολογικών διεργασιών μεγάλης κλίμακας, προστατεύοντας έτσι τα είδη και τα οικοσυστήματα που χαρακτηρίζουν την περιοχή, αποκλείουν κάθε είδους εκμετάλλευση ή κατάληψη της περιοχής και αποτελούν θεμέλιο για πνευματικές, επιστημονικές και ψυχαγωγικές ευκαιρίες, που πρέπει να είναι περιβαλλοντικά και πολιτιστικά συμβατές. (Ορισμός Διεθνής Ένωσης για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN)

Η ιστορία των Εθνικών Πάρκων και Δρυμών της Ρωσίας ξεκινά το 1917 με τον Εθνικό Δρυμό Μπαργκουζίνσκι στην Δημοκρατία της Μπουργιατίας κοντά στην λίμνη Βαϊκάλη. Στην Ρωσία υπήρχαν μέχρι το τέλος του 2013, 103 Εθνικοί Δρυμοί. Το 2014, προστέθηκε σε αυτούς ο Εθνικός Δρυμός Σαιτάν-Τάου (της ομώνυμης οροσειράς που βρίσκεται στα Ουράλια όρη, συγκεκριμένα στο νότιο τμήμα τους. Στο τέλος της ίδιας χρονιάς και ύστερα από την ένωση της Κριμαίας με την Ρωσία, έχουμε την προσθήκη ακόμη 6 Εθνικών Δρυμών, που βρίσκονται στα εδάφη της. (Wikipedia, 2014) Πλέον, η χώρα έχει 110 Εθνικούς Δρυμούς και 47 Εθνικά πάρκα. (Zaroved, 2011) Η διαφορά ανάμεσα στα πάρκα και τους δρυμούς είναι, ότι στα πρώτα επιτρέπεται ο τουρισμός και η ανθρώπινη παρέμβαση, σε μικρό ποσοστό βέβαια, ενώ στους δρυμούς κάτι τέτοιο απαγορεύεται αυστηρά. Οι τρεις μεγαλύτεροι Εθνικοί Δρυμοί της χώρας είναι: ο Μεγάλος Αρκτικός Εθνικός Δρυμός, ο Καμαντόρσκι και το νησί Βράνγκελ. Σημαντικότεροι βέβαια, μαζί με τους τρεις προαναφερόμενους, θεωρούνται οι Εθνικοί Δρυμοί Βαϊκάλης, Αλτάι και Καυκάσου. (sadiyshkola)

Ο Μεγάλος Αρκτικός Δρυμός δεν είναι μόνο ο μεγαλύτερος της Ρωσίας, αλλά της Ευρώπης και της Ασίας με μέγεθος 4.169.222 χλμ². Βρίσκεται στο ομοσπονδιακό υποκείμενο της χώρας, Κράι Κρασνογιάρσκ, που περιλαμβάνει τους περισσότερους Δρυμούς από κάθε άλλη περιοχή της χώρας. Ανήκει στην λίστα των

προστατευόμενων περιοχών επίσημα από 11 Μαΐου 1993. Εκεί ζουν και προστατεύονται 124 είδη πτηνών, 29 είδη ψαριών και 16 είδη θηλαστικών, 4 εκ των οποίων είναι θαλάσσια ζώα. (bigarctic,2012)

Ο Καμαντόρσκι είναι δεύτερος σε μέγεθος Δρυμός με έκταση 3.648.679 χλμ². Δημιουργήθηκε επίσημα 23 Απριλίου του 1993 και βρίσκεται στον Ειρηνικό Ωκεανό. Θεωρείται θαλάσσιος Εθνικός Δρυμός και περιλαμβάνει σύμπλεγμα από νησιά, που φέρουν το ίδιο όνομα. (komandorsky,2010) Αξίζει να αναφερθεί ότι φιλοξενεί 432 είδη φυτών και 162 θαλάσσιων φυτών, 40 είδη θηλαστικών, 219 πτηνών, 173 ψαριών αλλά και 15 διαφορετικά είδη φάλαινας, 11 από τα οποία θεωρούνται προς εξαφάνιση. (Kamchatsky krai)

Τρίτος μεγαλύτερος σε έκταση Εθνικός Δρυμός της χώρας θεωρείται το νησί Βράγκελ, με 2.225.650 χλμ². Μπήκε στην λίστα των Δρυμών της χώρας 23 Μαρτίου του 1976. Περιλαμβάνει τα νησιά Βράγκελ, Γκεράλντ και την θαλάσσια έκταση που τα περιβάλλει, της Θάλασσας Τσούκσι του αυτόνομου θύλακα Τσουκότκα. Σχετικά με την χλωρίδα και πανίδα του Δρυμού, μπορεί να πει κανείς πως ξεπερνά πολλές αρκτικές περιοχές με τον πλούτο της, με 417 είδη φυτών, 169 πτηνών και 9 είδη θηλαστικών. (Ostrovwrangelya, 2007)

Γύρω από την γνωστή σε όλους λίμνη Βαϊκάλη, απλώνεται ο Εθνικός Δρυμός της, επίσημα από 26 Σεπτεμβρίου 1969. Είναι πολύ μικρότερος σε έκταση σε σχέση με τους προαναφερόμενους αλλά εξίσου πλούσιος, με 1279 είδη χλωρίδας και 360 είδη πανίδας. (Baikal zapovednik, 2016) Από το 1996 μαζί με την λίμνη Βαϊκάλη, αποτελεί μέρος της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς της UNESCO. (Unesco, 2017)

Μια ιδιαίτερη για την χώρα, προστατευόμενη περιοχή είναι ο Εθνικός Δρυμός Αλτάι, της ομώνυμης οροσειράς. Στις 16 Απριλίου 1932 τέθηκαν επίσημα τα σύνορα του Δρυμού και έτσι υπολογίζεται ως ημερομηνία ίδρυσής του. (Altzapovednik, 2017) Μαζί με τον Δρυμό Κατούνσκι και το υψίπεδο Ουκόκ, ανήκει στην λίστα Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς της UNESCO, με την ονομασία « Τα Χρυσά Όρη του Αλτάι». (Unesco, 2017)

Ο Εθνικός Δρυμός της Καυκάσου, όπως και του Αλτάι, ξεκινά την ιστορία του πολύ ωρίτερα από την επίσημη δημιουργία και λειτουργία του ως Εθνικός Δρυμός τον

Μάιο του 1924. Το 1999 με την απόφαση της UNESCO, εντάχθηκε στην λίστα της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, γεγονός που συμβάλλει σημαντικά στην προστασία και διατήρηση της χλωρίδας και πανίδας που φιλοξενεί .(Kgrpbz)

Μπορεί να πει κανείς, πως η UNESCO γενικά, παίζει σημαντικό ρόλο, όπως λέει και το όνομά της άλλωστε, στην εκπαίδευση, επιστήμη και πολιτισμό κάθε χώρας, καθώς συντονίζει και προωθεί την διεθνή συνεργασία με στόχο την ευημερία και ανάπτυξη των κρατών μελών, μέσω διάφορων προγραμμάτων . Η Ρωσία συγκεκριμένα, από το 2017, έχει 28 Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, 17 εκ των οποίων είναι πολιτιστικά και 11 φυσικά μνημεία. Επίσης, 39 περιοχές της χώρας ανήκουν στο πρόγραμμα «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα» της UNESCO. (Unesco, 2017) Μέσα σε αυτές τις περιοχές υπάρχουν σημαντικά εθνικά πάρκα και δρυμοί, που αναδεικνύονται και προστατεύονται περισσότερο μέσα από τα συγκεκριμένα προγράμματα

1.4 Ιστορία

Γνωρίζουμε για την ύπαρξη της Ρωσίας ως κράτους, από την Βυζαντινή περίοδο. Στην Ελληνική ιστορία, γίνεται συχνά αναφορά στον εκχριστιανισμό του λαού των Ρώσων, ως αποτέλεσμα γάμου του Βλαδίμηρου Α' με την Άννα, αδερφή του αυτοκράτορα του Βυζαντίου, Βασιλείου Β' του Βουλγαροκτόνου. Η ιστορία της Ρωσίας ξεκινά όμως σχετικά νωρίτερα από την συγκεκριμένη ένωση. Το 862 μ.Χ ιδρύεται επίσημα από τον Ρούρικ, με πρωτεύουσα το Νόβγκοροντ, το κράτος των Ρως ή αλλιώς Κιεβινή Ρωσία. Η δεύτερη ονομασία του κράτους δεν είναι τυχαία, αφού το 882 πρωτεύουσα γίνεται το Κίεβο, ύστερα από την κατάκτηση της από τον Όλεγκ, άνθρωπο που τέθηκε αντιβασιλέας για τον νεαρό γιο του Ρούρικ, Ιγκόρ. (Вернадский,1999) Η περίοδος αυτή, από την ίδρυση του κράτους των Ρως, μέχρι τον 15^ο αι. μ.Χ, χαρακτηρίζεται και ως η δυναστεία του Ρούρικ, αφού κυβερνούσαν μόνο Ρουρίκιδες, απόγονοι του πρώτου βασιλιά . Με τις λεηλασίες και τελικά την εισβολή των Μογγόλων στο Κίεβο το 1237-40, το κράτος αποδυναμώνεται, αφού προκλήθηκαν μεγάλες καταστροφές και θάνατοι του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού του. Έτσι, ως αποτέλεσμα τον 12^ο με 16^ο αιώνα περίπου, οι απόγονοι της δυναστείας διοικούσαν ξεχωριστά τις δικές τους ηγεμονίες - πριγκιπάτα.

Τον 15^ο αιώνα όμως, η Μόσχα αποκτά μεγάλη δύναμη, αφού αποτελεί κέντρο για εμπορικές δραστηριότητες, λόγω γεωγραφικής θέσης της. Στις εμπορικές συναλλαγές

βοηθούσαν σε πολύ μεγάλο βαθμό και τα ποτάμια, κυρίως για την μεταφορά των φορτίων. Η περιοχή προστατεύονταν από μέλη της δυναστείας και μια μεγάλη δασική έκταση, γεγονός που βοηθούσε στην άμυνα της πόλης έναντι των εχθρών της. Όμως ούτε η συγκεκριμένη πόλη γλύτωσε από την εισβολή των Μογγόλων. Παρά το γεγονός αυτό, οι ηγεμόνες, υποσχόμενοι να πληρώνουν φόρο υποτέλειας, κέρδισαν το προνόμιο της αυτοδιοίκησης και συνέχισαν με την ανάπτυξη της πόλης. Η Μόσχα υπό την ηγεσία του Δανιήλ Α' διπλασίασε με τον καιρό την δύναμή της, αυξάνοντας σημαντικά την έκταση της, με αποτέλεσμα να γίνει το διοικητικό κέντρο της νέας ρώσικης αυτοκρατορίας. Έτσι, λοιπόν, προκύπτει η Μοσχοβία, που περιλαμβάνει δύο περιόδους. Η πρώτη ονομάζεται Πριγκιπάτο της Μόσχας και αφορά την χρονικό διάστημα 1276 με 1340. Η δεύτερη ονομάζεται Μέγα Δουκάτο της Μόσχας και αφορά το χρονικό διάστημα 1340 μέχρι 1547. Στην συγκεκριμένη περίοδο το 1380 έχουμε ένα πολύ σημαντικό γεγονός για την ιστορική εξέλιξη της Ρωσίας που γνωρίζουμε σήμερα, την Μάχη του Κουλίκοβο. Στην μάχη αυτή κατάφεραν να νικήσουν την λεγόμενη Χρυσή Ορδή, που αποτελούνταν από Μογγόλους και Τούρκους. Παρόλα αυτά όμως συνέχιζαν να είναι υπό τον έλεγχο τους. Εκδιώχθηκαν εντελώς από τα εδάφη της επικράτειας το 1480 υπό την ηγεσία του Ιβάν Γ'. Τον Ιβάν αργότερα διαδέχεται ο γιός του Βασίλειος Γ' μέχρι τον θάνατο του, το 1533. Διάδοχος του ήταν ο γιός του Ιβάν Δ', γνωστός ως Ιβάν ο Τρομερός, αναλαμβάνει επίσημα την εξουσία το 1547 και αφού πρώτος στέφεται Τσάρος, ξεκινάει η περίοδος του Βασιλείου της Ρωσίας. Στην συγκεκριμένη περίοδο, σημαντικό γεγονός, ύστερα από πολλές μάχες με τους Πολωνούς, θεωρείται η υπογραφή της Συνθήκης του Αντρούσοβο το 1667, όπου έχουμε την προσάρτηση της Ουκρανίας στο Ρώσικο κράτος.

Ύστερα από σημαντικές μεταρρυθμίσεις του Μέγα Πέτρου, έχουμε εισαγωγή στην περίοδο της Ρώσικης Αυτοκρατορίας 1721 με 1917, όπου επίσημα ο ηγέτης είχε τον τίτλο του αυτοκράτορα και όχι τσάρου της προηγούμενης περιόδου. Η Ρώσικη Αυτοκρατορία, είχε ως πρωτεύουσα την Αγία Πετρούπολη, εκτός από την διετία 1728-1730, που ήταν η Μόσχα. Σ' αυτήν την περίοδο, άλλο ένα σημαντικό πρόσωπο θεωρείται η γερμανικής καταγωγής Αικατερίνη Β' ή αλλιώς Μεγάλη Αικατερίνη, η οποία ήταν σύζυγος του αυτοκράτορα Πέτρου Γ'. Τον Ιούλιο του 1792 αναλαμβάνει την εξουσία, έτσι ξεκινά μια περίοδος αλλαγών και μεταρρυθμίσεων που επιφέρουν στην χώρα ακόμη μεγαλύτερη ανάπτυξη. Οι μεταρρυθμίσεις ήταν κυρίως διοικητικές

αλλά αφορούσαν και το δικαστικό σύστημα. Όσο κυβερνούσε η Αικατερίνη, έχουμε προσάρτηση νέων εδαφών στην Αυτοκρατορία, της Κριμαίας, της Μαύρης Θάλασσας και μεγάλου μέρους της μέχρι τότε Πολωνίας, ως αποτέλεσμα των ρωσο-τουρκικών πολέμων.

Το 1917 ξεκινά η Ρώσικη Επανάσταση, που αποτέλεσε σημαντικό γεγονός όχι μόνο για την χώρα αλλά για όλο τον κόσμο. Εδώ μπαίνουν οι Μπολσεβίκοι στο παρασκήνιο με ιδρυτή τον Βλαντίμιρ Λένιν, αναλαμβάνουν την εξουσία και το 1918 εκτελούν τον αυτοκράτορα Νικόλαο Β' μαζί με όλη την αυτοκρατορική οικογένεια, τελευταίους απογόνους των Ρομανόφ. Ακολουθεί περίοδος δημοκρατίας και συγκεκριμένα έχουμε την δημιουργία της Ρώσικης Σοβιετικής Ομοσπονδιακής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας, που το 1922 εξελίσσεται σε Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών ή την Σοβιετική Ένωση, η οποία αποτελούνταν από 15 Ενωσιακές Σοβιετικές Δημοκρατίες. Εδώ το Κομμουνιστικό Κόμμα, το κόμμα των Μπολσεβίκων, αποτελούσε μεγάλη πολιτική δύναμη. Ηγέτης, μετά τον θάνατο του Λένιν έγινε ο Ιωσήφ Στάλιν. Ήταν σημαντικό πρόσωπο και ικανός για κάποιους ηγέτης, αφού με τις μεταρρυθμίσεις του κατάφερε να ανεβάσει ακόμη περισσότερο την οικονομία της χώρας. Όμως το 1936 ξεκινά την εποχή της Μεγάλης Εκκαθάρισης, όπου όσους διαφωνούσαν με τις επιλογές και την νοοτροπία που ακολουθούσε τους περίμενε εκτέλεση, δολοφονία ή στην καλύτερη περίπτωση εξορία. Η περίοδος αυτή κράτησε κοντά στα δύο χρόνια και κάπως έτσι σκοτώθηκαν και εκτελέστηκαν Μπολσεβίκοι Κομμουνιστές, ακόμη και όσοι βοήθησαν στην δημιουργία της Σοβιετικής Ένωσης, αλλά και απλοί πολίτες με κατηγορία διάπραξης πολιτικού εγκλήματος. Τον Αύγουστο του 1939 υπογράφεται με την Ναζιστική Γερμανία η συνθήκη Ρίμπεντροπ-Μολότοφ, που ήταν στην ουσία συνθήκη μη επίθεσης. Έτσι η Σοβιετική Ένωση παρακολουθεί την εξάπλωση των Ναζί, κερδίζοντας χρόνο ώστε να προετοιμαστεί κατάλληλα για το μεγάλο χτύπημα, το οποίο δεν άργησε να έρθει. Ο πόλεμος τελείωσε τον Μάιο του 1945 με την νίκη των Σοβιετικών. Οι απώλειες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ήταν τεράστιες όσο για την Ρωσία, τόσο και για όλες τις χώρες που έλαβαν μέρος σε αυτόν. Το 1953 ο Στάλιν πεθαίνει και αναλαμβάνει ο Νικίτα Χρουστσοφ, υποστηριζόμενος τον αποσταλινισμό. Την περίοδο αυτή η χώρα φτάνει σε τεράστια επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο, με αποκορύφωμα την αποστολή τεχνητού δορυφόρου Σπούτνικ 1, της Λάικα, του Γιούρι Γκαγκάριν, που ήταν ο πρώτος άνθρωπος που πήγε στο

διάστημα αλλά και αργότερα της πρώτης γυναίκας και πρώτου ανθρώπου που περπάτησε στο διάστημα. Μετά την απομάκρυνση του Χρουστσοφ, αναλαμβάνει ο Λεονίντ Μπρέζνιεφ. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί και το γεγονός ότι αμέσως μετά τον θάνατο του Στάλιν, έχουμε έντονη πλέον εμφάνιση του Ψυχρού Πολέμου, που έχει ως αποτέλεσμα η χώρα να αποκτά καινούργιους εχθρούς, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ. Ο Μπρέζνιεφ, λοιπόν προήδρευσε σε σημείο ύφεσης αυτού του πολέμου και αφού προσπάθησε να κρατήσει την στρατιωτική τεχνολογία στο ίδιο επίπεδο με τις ΗΠΑ, εξουθένωσε την οικονομία της χώρας. Μια κατάσταση την οποία προσπάθησε να βελτιώσει ο επόμενος ηγέτης της Ένωσης, Μιχαήλ Γκορμπατσώφ. Ο ίδιος επιθυμούσε να τελειώσει τον Ψυχρό Πόλεμο. Έτσι απέσυρε όλες τις στρατιωτικές δυνάμεις από το Αφγανιστάν και την δεκαετία του 80 αποφάσισε να μην στείλει καμιά στρατιωτική υποστήριξη στα άλλα μέλη της Ένωσης, με αποτέλεσμα εκείνα να χάσουν την δύναμή τους. Το 1989 εκλέγεται πρόεδρος ο Μπορίς Γιέλτσιν, ο οποίος εκτόπισε την σοβιετική κυριαρχία, μέσα από δημοψήφισμα και μια σειρά συμφωνιών. Το 1991 υπογράφονται οι συμφωνίες Μπελοβέζα από την Ρωσία, την Λευκορωσία και την Ουκρανία, για την σύσταση Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων Κρατών και την οριστική διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Το γεγονός αυτό, επιβεβαιώνεται με το πρωτόκολλο της Άλμα- Άτα, που υπέγραψαν όλα τα μέλη της Ένωσης, εκτός Γεωργίας. Και κάπως έτσι το 1991 ανοίγει ο δρόμος για την δημιουργία της Ρώσικης Ομοσπονδίας, όπως είναι σήμερα γνωστή. (Ορлов, Γεοργιєв, Γεοργιєва & Сивохина, 2006) Η Ρωσία έχει το πολίτευμα της Προεδρικής Δημοκρατίας, με πρόεδρο τον Βλαντίμιρ Πούτιν, τον οποίο διόρισε ο Γιέλτσιν ύστερα από παραίτηση του. Βέβαια το 2000 κερδίζει τις προεδρικές εκλογές, θέση που διατηρεί για δύο θητείες, στις οποίες καταφέρνει να βελτιώσει σημαντικά το επίπεδο ζωής αλλά και οικονομίας της χώρας. Το 2008 εξελέγη πρόεδρος ο Ντμίτρι Μεντβιέντιεφ και ο Πούτιν έμεινε στο παρασκήνιο ως πρωθυπουργός, μέχρι το 2012 που αναλαμβάνει ξανά το αξίωμα του προέδρου. Κατά την διάρκεια της θητείας του, σπουδαίο γεγονός θεωρείται η επιστροφή της Κριμαίας το 2014 στη Ρώσικη Ομοσπονδία, αφού με την διάσπαση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991 παρέμεινε στην Ουκρανία. Παρά τις αντιδράσεις άλλων χωρών, ύστερα από δημοψήφισμα, η προσάρτηση της Κριμαίας ήταν ένα μεγάλο ιστορικό γεγονός. Ο Πούτιν κατάφερε ήδη από τις προηγούμενες θητείες του να φτιάξει μια ισχυρή εξωτερική πολιτική, που δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση. Έτσι με την πολιτική και τις

μεταρρυθμίσεις του, μπορεί να πει κανείς πως η Ρωσία στις μέρες μας είναι μια ασφαλής και συνεχώς αναπτυσσόμενη χώρα.

1.5 Κοινωνικοπολιτικές συνθήκες

Οι κοινωνικοπολιτικές συνθήκες της Ρωσίας, συχνά σχετίζονται με το επίπεδο ζωής των κατοίκων της. Η Ρωσία είναι μια από τις πλουσιότερες χώρες, όμως υστερεί αρκετά στις συνθήκες διαβίωσης μεγάλου μέρους του πληθυσμού της. Ο βασικός ατομικός μισθός υπολογίζεται σε 34.029,5 ρούβλια για το 2015 (Rosstat,2016), δηλαδή περίπου 500 € το μήνα, με τα σημερινά δεδομένα. Από την άλλη μέσο μισθός θεωρούνται τα 23.548 ρούβλια ή 340€.(ФедералПресс , 2015). Όμως υπάρχουν μεγάλες διαφορές από περιοχή σε περιοχή της χώρας. Οι περισσότεροι άνθρωποι πληρώνονται πολύ λιγότερα από τον μέσο μισθό, π.χ σε κάποια μέρη ή ακόμη και περιφέρειες ο μισθός μπορεί να είναι πολύ κατώτερος. Αξίζει να αναφερθεί και το γεγονός ότι έχει οριστεί ως κατώτατος μισθός, από 1 Ιουλίου του 2017, 7.800 ρούβλια ή περίπου 110€. Βέβαια, ενώ ο κατώτατος μισθός αυξήθηκε σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, είναι κάτι που δεν διορθώνει το πρόβλημα της φτώχειας. Το 15% του πληθυσμού της χώρας έχει οικονομικά προβλήματα και το να ζουν 22 εκατομμύρια άνθρωποι κάτω από το όριο της φτώχειας είναι αρκετά μεγάλο πρόβλημα για μια χώρα. (Vedomosti, 2017). Άλλο ένα μικρότερο πρόβλημα για την χώρα αποτελεί η ανεργία. Τον Μάρτιο του 2017 το ποσοστό της ανεργίας της Ρωσίας βρισκόταν στο 5,4% του εργατικού δυναμικού της, δηλαδή περίπου 4 εκατομμύρια άνθρωποι. (Rosbalt, 2017). Για να λυθούν τα παραπάνω ζητήματα και για να υπάρξει κάποια οικονομική ενίσχυση του πληθυσμού της χώρας, η κυβέρνηση της, ακολουθεί μια συγκεκριμένη κοινωνική πολιτική με διάφορα προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης. Υπάρχουν προγράμματα που βοηθούν τις νέες οικογένειες, τις μητέρες, αλλά και προγράμματα επιστροφής φόρων από δάνεια και αγορά σπιτιού κ.ά.

1.6 Κουλτούρα και πολιτισμός

Η Ρωσία έχει δημιουργήσει έναν από τους μεγαλύτερους πολιτισμούς παγκοσμίως, τόσο σπουδαίο, που ασκεί επιρροή μέχρι σήμερα και σε άλλες χώρες. Αυτό βέβαια οφείλεται κατά κάποιον τρόπο στις πολλές εθνικότητες που φιλοξενεί στα εδάφη της και κυρίως στους Έλληνες, αφού οι Ρώσοι έχουν έρθει πολλές φορές σε επαφή με τους Βυζαντινούς και μάλιστα αποδέχτηκαν τον χριστιανισμό, όπως είδαμε και στην ιστορία άλλωστε. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο πολιτισμός τους, κατά

κάποιον τρόπο, να αποτελεί βάση του πολιτισμού της Ρωσίας. Ως αποτέλεσμα, προκύπτει μια κουλτούρα, μείγμα βυζαντινού και σλαβικού πολιτισμού. Στην πορεία επηρεάζεται και από την Δυτική Ευρώπη. Έτσι, λοιπόν, δημιουργείται η πλούσια κουλτούρα και πολιτισμός των Ρώσων που γνωρίζουμε σήμερα. Η Ρωσία είναι διάσημη κυρίως για τα μπαλέτα της, με πιο γνωστά εκείνα του Μπολσόι, Μαρίνσκι και του Κύρωφ. Οι παραστάσεις που έχουν αναδειχθεί ως καλύτερες και με αυτές τα μπαλέτα έκαναν κατά καιρούς περιοδείες σε όλες τις χώρες είναι: «Ο Δον Κιχώτης», «Η λίμνη των Κύκνων», «Ο Καρνοθραύστης», «Ο Ρωμαίος και η Ιουλιέτα» και «Ο Σπάρτακος». (Сорокина, 2016) Πέρα όμως από τα μπαλέτα, η χώρα έχει σπουδαία λογοτεχνία. Μάλιστα αξίζει να αναφερθεί και το γεγονός ότι οι κορυφαίοι στοχαστές της χώρας, χαρακτηρίζουν την ρώσικη λογοτεχνία ως φιλοσοφία, πιθανότερα για να δείξουν την σπουδαιότητα της. Μέχρι τον 18^ο αιώνα όμως, δεν υπήρχε ίχνος λογοτεχνίας στην χώρα, παρά μόνο εκκλησιαστικά κείμενα και παραμύθια, δίχως αναφορά στον συγγραφέα τους. Όμως από τον 18^ο αιώνα αναδεικνύονται πολλές προσωπικότητες στον χώρο της λογοτεχνίας, έργα των οποίων μεταφράστηκαν σε πολλές γλώσσες και κυκλοφορούν παγκοσμίως. Οι πιο γνωστοί ποιητές της Ρωσίας είναι ο Αλεξάντρ Σεργκέεβιτς Πούσκιν, Μιχαήλ Λέρμοντοβ, Σεργκέι Γιεσένιν, Βλαντίμιρ Μαγιακόφσκι και Άννα Αχμάτοβα. Στην πεζογραφία, σπουδαιότεροι θεωρούνται ο Φιόντορ Ντασταγιέφσκι, Λέων Τολστόι, Ιβάν Τουργκιένεφ και Αντόν Τσέχωφ. (Russianculture, 2017)

Η τέχνη της Ρωσίας, έχει και αυτή επιρροές από το Βυζάντιο. Οι αγιογραφίες ήταν μία από αυτές με σπουδαιότερο αγιογράφο τον Αντρέι Ρουμπλιόφ. Το κομμάτι της ζωγραφικής ξεκινά να αναπτύσσεται τον 16^ο αιώνα και φτάνει στο αποκορύφωμα στον 18^ο και 19^ο αιώνα, οπότε και δημιουργούνται τα πιο γνωστά έργα όπως η «Σουπρεματιστική σύνθεση» του Μάλεβιτς, «Φούγκα» του Καντίνσκι, «Γενέθλια» του Σαγκάλ κ.ά. Γνωστοί ζωγράφοι λοιπόν, είναι ο Καζιμίρ Μαλέβιτς, η Λιουμπόβ Ποπόβα, ο Βασίλι Καντίνσκι, η Νατάλια Γκοντσάροβα και πολλοί ακόμη. (Russianculture, 2017) Στην μουσική, σπουδαιότερα ονόματα θεωρούνται ο Πιότρ Τσαϊκόφσκι και ο Μιχαήλ Γκλίνκα.

Η Ρώσικη κουζίνα διαφέρει από την Ελληνική, όμως δεν περιλαμβάνει ακραίους συνδυασμούς και πιάτα, όπως η Κινέζικη. Η χώρα είναι περισσότερο γνωστή για την κόκκινη λαχανόσουπα, που ονομάζεται μπορς, ένα πιάτο που κάθε γνήσιος ρώσος ξέρει να φτιάξει. Άλλωστε η συγκεκριμένη σούπα ξεχωρίζει και γευστικά, αφού η

συνταγή περιλαμβάνει όσο λαχανικά, τόσο και κρέας. Άλλο ένα γνωστό πιάτο είναι τα μπλνί ή οι κρέπες, αξίζει να αναφερθεί βέβαια πως δεν είναι σαν εκείνες που όλοι μας γνωρίζουμε, είναι μικρότερες και συνήθως περιλαμβάνουν γέμιση, η οποία αποτελείται είτε από ζαχαρούχο γάλα, είτε μέλι, είτε ανθότυρο με ζάχαρη, είτε κάποιο γλυκό του κουταλιού. Λόγω ψυχρού κλίματος, προτιμούν ζεστές σούπες, όμως παραδοσιακές συνταγές υπάρχουν και για κρύες σούπες, με πιο γνωστή την ακρόσκα, που έχει ως βάση λαχανικά και ξινόγαλα. Γενικότερα η διατροφή των ρώσων βασίζεται περισσότερο σε φρούτα και λαχανικά, καθώς δημητριακά και γαλακτοκομικά προϊόντα. Κάτι που χαρακτηρίζει τους ρώσους και εν μέρει τους έχει κάνει διάσημους γι' αυτό, είναι η αδυναμία που έχουν στο αλκοόλ και κυρίως την βότκα. Όμως παραδοσιακό θεωρείται το ρόφημα κβάς, που δεν περιλαμβάνει αλκοόλ και φτιάχνεται από ψωμί. Τέλος η Ρωσία είναι γνωστή για τις μπαμπούσκες, είναι κούκλες γυναικείας πάντα μορφής που μπαίνουν η μια στην άλλη. Στην πραγματικότητα όμως η λέξη μπάμπουσκα σημαίνει γιαγιά, πράγμα που δεν χαρακτηρίζει τα συγκεκριμένα κουκλάκια, τα οποία στα ρώσικα ονομάζονται ματριόσκες.

1.7 Οικονομία της χώρας

Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι μια τόσο μεγάλη χώρα όπως η Ρωσία, θα έχει σπουδαία οικονομία. Κανείς δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι είναι μια από τις πλουσιότερες χώρες του κόσμου. Συγκεκριμένα το 2016 βρισκόταν στην 7^η θέση βάση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) της που άγγιζε τα 3,751,000,000,000 \$.(cia, 2016) Στο τέλος της ίδιας χρονιάς παρατηρείται μια αύξηση 0,3% του ΑΕΠ της, σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά.(Tanas, 2017) Η οικονομία συνδέεται άμεσα με το πολιτικό πλαίσιο της χώρας εδώ και δεκαετίες. Ο « Ψυχρός Πόλεμος» ανάμεσα στην Ρωσία και της ΗΠΑ εξάντλησε τους οικονομικούς της πόρους, ύστερα από την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης. Όμως η παρούσα κυβέρνηση του Βλαντιμίρ Πούτιν, στόχευε στην διαφοροποίηση της οικονομίας της χώρας, κάτι που έχει πετύχει μέχρι σήμερα και συνεχίζει την θετική αυτή πορεία. Βέβαια αυτή η ευνοϊκή θέση της Ρωσίας δεν οφείλεται μόνο στην κυβέρνηση αλλά σε μεγάλο βαθμό και στους πόρους που διαθέτει. Η μεγάλη της έκταση αλλά και πληθυσμός παίζουν σπουδαίο ρόλο στην οικονομία της χώρας. Άλλος θετικός παράγοντας είναι η γεωγραφική της θέση, αφού βρίσκεται κοντά σε Ευρωπαϊκά κράτη, αλλά και κράτη της Ασίας. Αξίζει να αναφερθεί και το γεγονός ότι αποτελεί πόλο έλξης για την δημιουργία νέων

επιχειρήσεων, καθώς το εργατικό δυναμικό έχει συνήθως υψηλό μορφωτικό επίπεδο και χαμηλό κόστος. Συμπερασματικά λοιπόν όλοι αυτοί οι παράγοντες και ως αποτέλεσμα η σταθερή οικονομική ανάπτυξη της χώρας, κάνουν την Ρώσικη αγορά ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, ειδικότερα για όσους θέλουν να επενδύσουν σε αυτήν.

Η Ρωσία είναι μια πλούσια χώρα όπως αναφέραμε προηγουμένως, όπου γίνεται εξόρυξη πετρελαίου, φυσικού αερίου, άνθρακα, διαμαντιών, σιδήρου και άλλων μεταλλευμάτων. Κατά κάποιον τρόπο υπάρχει μια εξάρτηση στον τομέα του πετρελαίου και φυσικού αερίου, καθώς γίνεται εξαγωγή τους προς τις άλλες χώρες. Γι αυτό το λόγο άλλωστε η πιστοληπτική ικανότητα της Ρωσίας βρίσκεται στην κατηγορία BB+, βάση εμπειρογνομόνων της S&P Global. (Kraemer, 2016)

Το εξωτερικό εμπόριο της Ρωσίας σημειώνει πτώση για το 2016. Οι εξαγωγές τις μειώθηκαν κατά 19,3 % συγκριτικά με το 2015 και φτάνουν τα 255,3 δισεκατομμύρια δολάρια με κορυφαίους προορισμούς την Ολλανδία την Κίνα, την Γερμανία, την Ιταλία και την Λευκορωσία. Οι εισαγωγές για την ίδια χρονιά μειώθηκαν κατά 1,7% σχετικά με την προηγούμενη και έφτασαν τα 165,2 δισεκατομμύρια δολάρια, με κορυφαίες χώρες προέλευσης, την Κίνα, την Γερμανία, τις ΗΠΑ, την Λευκορωσία και Ιταλία. Η χώρα όμως πάντα εξάγει περισσότερα απ ό τι εισάγει, γεγονός σημαντικό για την ανάπτυξη της οικονομίας της γενικότερα. (Чунихина, 2017).

Η βιομηχανική παραγωγή της χώρας αποτελεί μια μεγάλη πηγή εσόδων για την χώρα. Για το 2016 παρατηρήθηκε αύξηση 4,5% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Η συγκεκριμένη χρονιά φαίνεται να είναι αρκετά ευνοϊκή αφού φέρνει στο παρασκήνιο ένα σημαντικό γεγονός για την οικονομία της χώρας. Ο πληθωρισμός φτάνει στο χαμηλότερο επίπεδο 5,4%. (Medvedev, 2017)

Όμως παρά τα θετικά της οικονομίας η Ρωσία είχε να αντιμετωπίσει ένα μεγάλο πρόβλημα, την ανεργία, που τα τελευταία χρόνια είχε υψηλά ποσοστά. Το 2010 όμως ήταν η χρονιά της μάχης για την απασχόληση, οπότε και η κυβέρνηση πέρασε νομοσχέδια που δεν άργησαν να φέρουν θετικά αποτελέσματα. Έτσι το 2012 ύστερα από περίπου μια δεκαετία, η ανεργία βρίσκεται στο χαμηλότερο ποσοστό των 5,2% (b2bis, 2012) και τα επόμενα χρόνια ακολουθεί σταθερές διακυμάνσεις. Το 2016 αγγίζει τα 5,4 % και φτάνει στο νέο της ρεκόρ τον Ιούνιο του 2017 με 5,1%. (Trading Economics, 2017) Άλλος ένας σημαντικός δείκτης είναι εκείνος του μέσου μισθού

που ολοένα αυξάνεται και αγγίζει 40.229 ρούβλια (ή περίπου 566€) τον Μάιο του 2017. (Rosstat, 2017)

Τέλος αξίζει να αναφερθεί πως η προσάρτηση της Κριμαίας το 2014, δεν ήταν απλώς ένα ιστορικό γεγονός, αλλά ήταν ένα γεγονός που θα είχε αντίκτυπο και στην οικονομία της χώρας. Με τις κυρώσεις που επέβαλαν οι άλλες χώρες, η οικονομία της Ρωσίας θα είχε αποδυναμωθεί αρκετά, όμως ως απάντηση η Ρωσία επέβαλλε της δικές της κυρώσεις, με σημαντικότερη εκείνη της απαγόρευσης εισαγόμενων προϊόντων από την Ευρώπη και την Αμερική. Έτσι ξεπέρασε την μεγάλη κρίση που θα μπορούσε να είχε υποστεί και συνεχίζει την θετική οικονομική της πορεία μέχρι και σήμερα.

1.8 Υποδομές

Η Ρωσία έχει σπουδαία γεωγραφική θέση, αφού ένα μέρος της βρίσκεται στην Ευρώπη και ένα στην Ασία. Όμως αυτό δεν είναι αρκετό για την επικοινωνία και την σύνδεση της με άλλες χώρες και κράτη. Κάτι τέτοιο, λοιπόν, μπορεί να επιτευχθεί με την ανάπτυξη υποδομών της χώρας. Μια γενική εικόνα σχετικά με τις υποδομές, είναι ότι υστερούν αρκετά συγκριτικά με την σπουδαιότητα και το μέγεθος της Ρωσίας. Όμως η έκταση τους είναι πολύ μεγαλύτερη συγκριτικά με άλλες χώρες. Σπουδαίο ρόλο για τις χερσαίες μεταφορές της Ρώσικης Ομοσπονδίας παίζει το σιδηροδρομικό δίκτυο και τα δίκτυα αγωγών, που συμβάλλουν σε μέγιστο βαθμό στην μεταφορά εμπορευμάτων. Η Ρωσία βρίσκεται στην τρίτη θέση στην συνολική λειτουργική έκταση σιδηροδρομικών γραμμών, ύστερα από τις ΗΠΑ και την Κίνα, (Railway-technology, 2014) με 86,4 χιλιάδες χιλιόμετρα για το 2016, εκ των οποίων 43 χιλιάδες χιλιόμετρα είναι ηλεκτρικός σιδηρόδρομος, γεγονός που φέρνει την χώρα στην πρώτη θέση. (Rosstat, 2017) Υπεύθυνη για το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας είναι η εταιρία «Open Joint Stock Company Russian Railways ή JSC RZD», που αποτελείται από 16 ξεχωριστά τμήματα χωρισμένα σε περιοχές. (РЖД, 2017). Το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας συνδέει όλα τα ομοσπονδιακά διαμερίσματα της και έχει πρόσβαση στην Φινλανδία, Καζακστάν και Ουκρανία. Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι οι μεγαλύτερες πόλεις της χώρας διαθέτουν γραμμές τραμ, τρόλεϊ και μετρό. Το δίκτυο τραμ της Αγίας Πετρούπολης θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα σε έκταση παγκοσμίως , που φτάνει τα 500 χιλιόμετρα.(Полковников , 2007). Μετρό υπάρχει σε 7 πόλεις της χώρας, με πρώτο και μεγαλύτερο εκείνο της Μόσχας, που ξεκίνησε

την λειτουργία του το 1935. Ακολουθούν χρονολογικά η Αγία Πετρούπολη (1995), Νίζνι Νόβγκοροντ (1985), Νοβοσιμπίρσκ (1985), Σαμάρα (1987), Γιεκατερινμπούργκ (1991) και Καζάν (2005). (Mercator, 2012).

Το πλωτό δίκτυο της χώρας είναι εξίσου σημαντικό. Η Ρωσία έχει πρόσβαση σε τρεις από τους τέσσερεις ωκεανούς, τον Αρκτικό, τον Ειρηνικό και τον Ατλαντικό. Επίσης, έχει 67 λιμάνια, (Morflot, 2017). γεγονός που συμβάλλει στις θαλάσσιες μεταφορές φορτίων και την ένωση τους με λιμάνια άλλων χωρών. Το συγκεκριμένο δίκτυο βέβαια δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά, καθώς τα οικονομικά κέντρα απέχουν αρκετά από τα λιμάνια και την θάλασσα γενικότερα. Ακόμη τα θαλάσσια ύδατα που την περιβάλλουν, παγώνουν για μεγάλα χρονικά διαστήματα, γεγονός που κάνει την διέλευση από αυτά, οικονομικά ασύμφορη. Τέλος τα περισσότερα πλοία του στόλου είναι παλιά και η εξυπηρέτηση για την μεταφορά φορτίων γίνεται κυρίως από λιμάνια άλλων χωρών, όπως η Ουκρανία (Οδησσός), Λιθουανία, Εσθονία και Λετονία. Κάτι τέτοιο βέβαια οδηγεί σε οικονομικές απώλειες για την Ρωσία. Για την πιο οικονομική μεταφορά φορτίων, κυρίως εντός της χώρας έπαιζαν σημαντικό ρόλο για πολλά χρόνια τα πλωτά της ποτάμια, με πρώτο και μεγαλύτερο τον Βόλγα και τους παραποτάμους του. Το συγκεκριμένο ποτάμι παρείχε την δυνατότητα ένωσης των μεγαλύτερων πόλεων της Ρωσίας. Άλλα ποτάμια που παίζουν σπουδαίο ρόλο στις μεταφορές είναι ο Βόρειος Ντβίνα, Ονιέγκα, Σουχόνα, Νεβά από την μεριά της Ευρώπης και από την μεριά της Ασίας ο Όμπ, ο Γιενισέι, ο Αμούρ και ο Λένας. Τα σημαντικότερα λιμάνια σε αυτούς τους ποταμούς βρίσκονται σε πόλεις Νίζνι Νόβγκοροντ, Καζάν, Σαμάρα, Αστραχάν, Βολγκογκράντ, Νοβοσιμπίρσκ, Τομπόλσκ, Σουργκούτ, το Αρχάγκελσκ και την Μόσχα, η οποία έχει 3 λιμάνια. Συνολικά οι εσωτερικές πλωτές διαδρομές της χώρας στο τέλος του 2016 είχαν έκταση 101,5 χιλιάδες χιλιόμετρα. (Grandars)

Άλλο σημαντικό κεφάλαιο για τις υποδομές της χώρας είναι οι αυτοκινητόδρομοι της, καθώς τα περισσότερα φορτία μεταφέρονται με την χρήση τους. Η συνολική έκταση τους ξεπερνά το ένα εκατομμύριο χιλιόμετρα. Συγκεκριμένα για το 2016 ήταν 1.498,8 χιλιάδες χιλιόμετρα. (Rosstat, 2017) Όμως και αυτό το δίκτυο δεν έχει ιδιαίτερη ανάπτυξη και υπάρχουν αρκετές περιοχές που χρειάζονται ακόμη αυτοκινητόδρομους και γέφυρες. Σύνδεση βέβαια υπάρχει με όλες τις σημαντικές πόλεις της χώρας, καθώς και με μεγάλους αυτοκινητόδρομους γειτονικών χωρών. Τέλος, έχουμε τις αερομεταφορές, που έχουν να κάνουν περισσότερο με την μεταφορά επιβατών και όχι

φορτίων, αφού λόγω μεγέθους της Ρωσίας, κάτι τέτοιο είναι πιο βολικό. Μόλις το ¼ φορτίων μεταφέρεται μέσω του δικτύου αερομεταφορών το χρόνο, με τις μεταφορές επιβατών να αγγίζουν τα ¾. Το πρώτο αεροδρόμιο της Ρωσίας ιδρύθηκε στην Μόσχα, η οποία μέχρι και σήμερα αποτελεί κέντρο για της αερομεταφορές επιβατών, όχι μόνο εντός της χώρας αλλά και γενικότερα προς την Δύση, την Κεντρική Ασία, τον Νότο, την Ανατολή και τον Καύκασο. Μόνο τα αεροδρόμια της Μόσχας και της Αγίας Πετρούπολης έχουν πτήσεις προς Ευρωπαϊκά κράτη βέβαια. Όλα τα υπόλοιπα αεροδρόμια εκτελούν στην πλειοψηφία τους, πτήσεις εσωτερικού ή έχουν επικοινωνία με την Ασία. Στην δεκαετία του 90' στην Ρωσία λειτουργούσαν 1450 αεροδρόμια, πλέον όμως ο αριθμός τους έχει μειωθεί αρκετά, αφού λειτουργούσαν μόνο 281 το 2016. (Ячменникова, 2016) Σημαντικότερα θεωρούνται τα αεροδρόμια της Μόσχας – Σερεμέτιεβο, Ντομοντιέντοβο, Βνούκοβο, αλλά και Πούλκοβο της Αγίας Πετρούπολης, Συμφερούπολη της Κριμαίας, Σότσι και Μινεράλνιε Βόντι. Στην Ρωσία λειτουργούν περισσότερες από 260 αεροπορικές εταιρείες, με 85 από αυτά να είναι κρατικά και 150 να έχουν σχέση με πτήσεις εξωτερικού. (Geographyofrussia)

Πέρα από υποδομές μεταφορών, η Ρωσία παρέχει στους πολίτες της προηγμένες τηλεπικοινωνιακές υποδομές αλλά και δικτυακές υπηρεσίες. Σύμφωνα με στοιχεία του 2015, στην χώρα εκείνο το χρονικό διάστημα χρησιμοποιούσαν διαδικτυακές υπηρεσίες το 73,4% του πληθυσμού. (cia, 2016) Το ποσοστό αυτό με τον καιρό βέβαια ολοένα και αυξάνεται.

Ένα γενικό συμπέρασμα που προκύπτει από τα παραπάνω στοιχεία, είναι πως οι υποδομές της Ρώσικης Ομοσπονδίας υστερούν αρκετά σε σχέση με την σπουδαιότητα και το μέγεθός της. Η απουσία των επαρκών υποδομών, μπορεί να φέρει πολλά προβλήματα όσο στην μεταφορά φορτίων και προσώπων, τόσο και στην επικοινωνία με άλλες χώρες. Ένα τέτοιο γεγονός θα μπορούσε να επηρεάσει αρκετά και τον τομέα του τουρισμού. Έτσι ως αποτέλεσμα, αργότερα μπορεί να δημιουργηθούν μέχρι και προβλήματα ή απώλειες στην οικονομία της χώρας. Βέβαια κάτι τέτοιο δεν είναι παρά μόνο υποθέσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Γενικά

Ένα κράτος, για να λειτουργεί σωστά, πρέπει να βασίζεται κυρίως σε δικούς του πόρους και την δική του οικονομία. Η οικονομία γενικότερα, είναι ένας εξαιρετικά πολύπλοκος τομέας που επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες ταυτόχρονα. Ένας από αυτούς τους παράγοντες μπορεί να θεωρηθεί και ο τουρισμός, αφού αποτελεί πηγή εσόδων και κατά συνέπεια παράγοντα που ενισχύει την οικονομία κάθε ανεπτυγμένης τουριστικά χώρας. Επιπλέον ο τουρισμός αποτελεί μέσο για αύξηση της απασχόλησης και ποιότητας της ζωής, βάση για την ανάπτυξη κοινωνικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Για να επιτευχθούν όλα αυτά όμως και να αναπτυχθεί ο τουρισμός σε μια χώρα, πρέπει να έχουν προηγηθεί πλήθος ενεργειών προώθησης και προβολής. Κάτι τέτοιο βέβαια, δεν είναι εύκολο, αφού αποτελούν δαπάνη και χρειάζεται μεγάλη οργάνωση, ώστε να επιφέρουν κέρδη στην τελική. Για όλα αυτά είναι υπεύθυνοι οι αντίστοιχοι φορείς τουρισμού της κάθε χώρας. Ο μεγαλύτερος διεθνής οργανισμός στον τομέα του τουρισμού είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού ή World Tourism Organization (UNWTO), που στοχεύει στην προώθηση του τουρισμού, συντονίζει τα κράτη μέλη της και τους παρέχει την σχετική βοήθεια. Συνολικά ως μέλη έχει 157 χώρες και άλλα ανεξάρτητα μέλη που εμπλέκονται στον τουριστικό τομέα. Ανάμεσα σε αυτά τα μέλη βρίσκεται και η Ρώσικη Ομοσπονδία από το 1975 που δημιουργήθηκε και ο Παγκόσμιος Τουριστικός Οργανισμός. (UNWTO, 2017)

2.2 Ο Δημόσιος φορέας τουρισμού

Ο τουρισμός μπορεί να προσφέρει πολλά οφέλη σε μια χώρα. Ως ένας από τους τομείς της οικονομίας, μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά και στα έσοδα μιας ανεπτυγμένης τουριστικά περιοχής, περιφέρειας ή χώρας. Βέβαια για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο πρέπει να υπάρχει οργάνωση, έλεγχος και στοχευόμενες δράσεις στην ανάπτυξή του. Όλα αυτά και πολλά ακόμη, αποτελούν τις αρμοδιότητες φορέων τουρισμού. Γενικότερα υπάρχουν ιδιωτικοί αλλά και δημόσιοι φορείς τουρισμού και η εμφάνισή τους ολοένα και αυξάνεται από χώρα σε χώρα. Η συνεργασία των παραπάνω φορέων μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στον τουριστικό ανταγωνισμό μιας περιοχής. Βέβαια το κράτος εδώ, παίζει τον πρωτεύοντα ρόλο, αφού μπορεί να

επιηρεάσει την λειτουργία των ιδιωτικών επιχειρήσεων και να συμβάλλει στην ανάπτυξη τουριστικών υποδομών.

2.2.1 Ο Ομοσπονδιακός Οργανισμός Τουρισμού

Όπως ήδη αναφέραμε η Ρώσικη Ομοσπονδία είναι μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού. Όχι άδικα, αφού στην Ρωσία αναπτύσσονται πολλά είδη τουρισμού και η βοήθεια από αυτόν τον οργανισμό θα ήταν πολύτιμη για την συνεχή ανάπτυξή τους. Σαν χώρα στον συγκεκριμένο τομέα, δεν έχει τίποτα να ζηλέψει από άλλες, τουριστικά ανεπτυγμένες χώρες. Μπορεί η τουριστική βιομηχανία να μην έχει τον πρωτεύοντα ρόλο για την Ρωσία, υπάρχουν όμως πλήθος από αξιοθέατα που αξίζουν και πρέπει να προβληθούν. Το κομμάτι αυτό της προώθησης και την προβολής της χώρας, κατά καιρούς αναλάμβαναν διάφορα υπουργεία της χώρας. Όμως οι αρμοδιότητες και τα υπουργεία άλλαζαν συνεχώς, ειδικά μετά την πτώση την Σοβιετικής Ένωσης. Πλέον την ευθύνη για την ανάπτυξη του τουρισμού έχει αναλάβει ο Ομοσπονδιακός Οργανισμός Τουρισμού της Ρωσίας, γνωστός και ως Ρωστουρισμ (Rostourism), ο οποίος υποπεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού της Ρώσικης Ομοσπονδίας. Σύμφωνα με τον Ν 1453, ο συγκεκριμένος οργανισμός αποτελεί ομοσπονδιακό σώμα εκτελεστικής εξουσίας και λειτουργεί ύστερα από επίσημη εντολή του Προέδρου από το 2004, μέχρι και σήμερα. (ПУТИН,2004) Ο Οργανισμός είναι υπεύθυνος κυρίως για την παροχή κρατικών υπηρεσιών στον τουριστικό τομέα. Άλλος ένας βασικός ρόλος του φορέα αφορά την σωστή διαχείριση κρατικής περιουσίας συσχετιζόμενης με τον τομέα του τουρισμού, κάτι που περιλαμβάνει και την εφαρμογή κατάλληλης πολιτικής προβολής και προώθησης για διάφορα αξιοθέατα της χώρας. Σημαντική αρμοδιότητα θεωρείται ακόμη ο έλεγχος, η εποπτεία και η επιβολή του νόμου στην τουριστική αγορά. Γενικότερα εκτελεί καθήκοντα και δραστηριότητες, σε συνεργασία με άλλους εμπλεκόμενους φορείς στον τουριστικό τομέα, που βοηθούν στην υποστήριξη αλλά και προβολή του τουριστικού προϊόντος της χώρας. (Russiatourism, 2017).

2.2.2 Περιφερειακά Γραφεία Τουρισμού

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η χώρα είναι χωρισμένη σε 85 Ομοσπονδιακά Υποκείμενα, εκ των οποίων 83 συνεργάζονται για την διαδικτυακή προβολή της χώρας. (Russia.travel, 2017) Και τα 85 υποκείμενα, μαζί με την Κριμαία και την Σεβαστούπολη, συνεργάζονται για την προώθηση του τουριστικού προϊόντος μέσα

αλλά και έξω από την χώρα. Η Ρώσικη Ομοσπονδία είναι επίσης χωρισμένη σε 8 διαμερίσματα, 9 μαζί με την Κριμαία. Στην Ρωσία δεν υπάρχουν Περιφερειακά Γραφεία Τουρισμού, αλλά Όργανα Ελέγχου και Διοίκησης Τουρισμού. Σε αυτά περιλαμβάνονται τοπικά υπουργεία, συνήθως πολιτισμού και τουρισμού, διάφορες επιτροπές και τμήματα ή διευθύνσεις. Όλα αυτά τα όργανα ευθύνονται για θέματα τουρισμού και της ανάπτυξής του.

Αρχικά, το πιο σημαντικό θεωρείται το Κεντρικό Ομοσπονδιακό Διαμέρισμα με κέντρο την Μόσχα. Αποτελείται από 17 Περιφέρειες και την Μόσχα και η κάθε μια από αυτές, όπως αναφέραμε, έχει το αντίστοιχο όργανο υπεύθυνο για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Συνεχίζουμε με το Βορειοδυτικό Διαμέρισμα που περιλαμβάνει γραφεία τουρισμού σε 7 Περιφέρειες, 2 δημοκρατίες, τον αυτόνομο θύλακα της Νενεσίας και την Αγία Πετρούπολη. Στο Νότιο Διαμέρισμα πέρα από γραφεία τουρισμού σε 6 βασικά ομοσπονδιακά υποκείμενα, έχουν προστεθεί και αυτά της Κριμαίας και της Σεβαστούπολης. Σε όλα τα υπόλοιπα ομοσπονδιακά διαμερίσματα, το κάθε ομοσπονδιακό υποκείμενο έχει δικό του φορέα υπεύθυνο για τον τουρισμό. Έτσι λοιπόν ο Ομοσπονδιακός Οργανισμός Τουρισμού, συντονίζει και συνεργάζεται με όλες τις περιφερειακές αρχές τουρισμού της χώρας για την επίτευξη κοινών στόχων, σχεδίαση κατάλληλης τουριστικής πολιτικής, καθώς και ανάπτυξη του τουρισμού γενικότερα. (Russiatourism, 2017)

2.3 Η πολιτική προβολής και προώθησης

Ο βασικότερος στόχος κάθε τουριστικού προορισμού, είναι να αναδειχθεί περισσότερο από άλλους προορισμούς, να γνωρίσει την ανάπτυξη και να έχει όσο το δυνατόν περισσότερους επισκέπτες. Για να γίνει κάτι τέτοιο όμως πρέπει να προηγηθούν πλήθος από ενέργειες προβολής και προώθησης της περιοχής. Ως αποτέλεσμα, έχουμε την υιοθέτηση από τον αρμόδιο φορέα, κάποιας συγκεκριμένης πολιτικής προβολής και προώθησης, η οποία αναπτύσσεται και μεταβάλλεται αναλόγως τις προτεραιότητες και την φέρουσα ικανότητα του τόπου.

2.3.1 Στρατηγική προβολής και προώθησης

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, σπουδαίο ρόλο για την ανάπτυξη του τουρισμού μιας χώρας παίζει η προβολή και η προώθηση της. Αναλόγως τις ανάγκες και τους πόρους που διαθέτει η συγκεκριμένη χώρα, αναπτύσσεται μια στρατηγική, η οποία στοχεύει στη βελτίωση και ανταγωνιστικότητα του τουριστικού της προϊόντος εγχώρια αλλά

και στις διεθνείς αγορές . Κάθε εξάμηνο ο Ομοσπονδιακός Οργανισμός Τουρισμού παρουσιάζει νέους στόχους και προγράμματα που θα πραγματοποιηθούν μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα. Η στρατηγική όμως χρειάζεται μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για την υλοποίηση της και την επίτευξη των επιθυμητών στόχων και αποτελεσμάτων. Από 31 Μαΐου 2014, έχει εγκριθεί και επίσημα η νέα στρατηγική ανάπτυξης τουρισμού στη Ρώσικη Ομοσπονδία μέχρι το 2020. Βασικός στόχος της συγκεκριμένης στρατηγικής είναι η ανάπτυξη του εγχώριου και εισερχόμενου τουρισμού για την εξασφάλιση κοινωνικής, πολιτιστικής αλλά και οικονομικής προόδου στις περιφέρειες της Ρωσίας. Πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες βάσεις, ώστε οι τουρίστες να απολαμβάνουν ένα άνετο και προσιτό περιβάλλον, το κράτος μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και ως συνέπεια, οι ντόπιοι καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Η στρατηγική λοιπόν, προβλέπει αρχικά την βελτίωση του συστήματος στατιστικής παρακολούθησης καθώς και διενέργεια σχετικών με τον τομέα του τουρισμού ερευνών και μελετών. Παραδείγματος χάριν, για να αποφευχθεί καταστροφή του περιβάλλοντος και ότι αρνητικές επιπτώσεις μπορεί να φέρει ο τουρισμός, πρέπει συνεχώς να γίνονται έρευνες για την αξιολόγηση της φέρουσας ικανότητας του τόπου. Επίσης μπορεί να ερευνηθούν η προσφορά και η ζήτηση, οι προτιμήσεις των επισκεπτών, οι συνήθειές τους, ο βαθμός ικανοποίησης κ.ά. Οι συγκεκριμένες έρευνες και μελέτες, παίζουν σπουδαίο ρόλο στην μελλοντική δράση του φορέα, καθώς μπορεί να οργανώνει τα κατάλληλα προγράμματα, σε κατάλληλο χρονικό διάστημα, για επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων. Η στρατηγική προβλέπει επίσης ορισμό προτεραιότητας σε ανάπτυξη ορισμένων μορφών τουρισμού, που προκύπτουν από μελέτες ζήτησης. Οι μορφές τουρισμού στις οποίες πέφτει η μεγαλύτερη βαρύτητα είναι ο κοινωνικός, ο ιατρικός αλλά και τουρισμός νεολαίας. Ακόμη δίνεται μεγάλη βαρύτητα στην εξυπηρέτηση του τουρίστα, καθώς προβλέπεται δημιουργία νέων τουριστικών υποδομών, όπως τουριστικά γραφεία, πληροφοριακά κέντρα και αλυσίδα ξενοδοχείων που θα λειτουργούν με βάση τα διεθνή πρότυπα. Επίσης για να γίνει καλύτερη η εξυπηρέτηση, θα πραγματοποιηθεί ανάπτυξη ενός ενιαίου συστήματος πλοήγησης και πληροφοριών προσανατολισμού. Έτσι το ταξίδι του θα πραγματοποιείται με μεγαλύτερη άνεση, καθώς θα μπορεί να ακούει από μετάφραση, στην γλώσσα του, το που ακριβώς βρίσκεται και την αντίστοιχη περιγραφή του μέρους που επισκέπτεται. Βέβαια κάτι τέτοιο προϋποθέτει και την ανάπτυξη της αντίστοιχης τράπεζας δεδομένων για τους τουριστικούς πόρους και προορισμούς της Ρώσικης Ομοσπονδίας, καθώς και την ελεύθερη πρόσβαση σε

αυτά. Στην παρούσα στρατηγική υπάρχει και βελτίωση για ολοκληρωμένη ασφάλεια τουριστών, διαφύλαξη της περιουσίας τους αλλά και προστασία του περιβάλλοντος που επισκέπτονται. Άλλο ένα κεφάλαιο της στρατηγικής είναι η ανάπτυξη αυτοκινητόδρομων αλλά και παρεχόμενων σε αυτούς υπηρεσιών, αφού παίζουν σημαντικό ρόλο στην μεταφορά τουριστών και συνεπώς και στην τουριστική ανάπτυξη. Αξίζει να αναφερθεί επίσης και το γεγονός πως δίνεται βάση στην ανάπτυξη παραθαλάσσιων υποδομών και παραλιών, για την ανάπτυξη θαλάσσιου τουρισμού και κρουαζιέρας. Ακόμη μέρος της στρατηγικής αποτελεί ο συντονισμός περιφερειακών προγραμμάτων ανάπτυξης του τουρισμού, ώστε γίνει προώθηση κοινών τουριστικών προϊόντων τόσο μέσα στην χώρα, όσο και στο εξωτερικό. Προβλέπεται επίσης, η βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου που αφορά τις απαιτήσεις για διάφορα επαγγέλματα, όπως οι ξεναγοί, οι μεταφραστές αλλά και οργανώσεις που παρέχουν υπηρεσίες σε τουρίστες, συμπεριλαμβανομένου και της μεταφοράς. Ας μην ξεχνάμε, την συμμετοχή του φορέα σε εκδηλώσεις περιφερειών σχετικές με τον τουρισμό, καθώς και την οργάνωση προγραμμάτων και σεμιναρίων που σχετίζονται με την προβολή της χώρας στο εξωτερικό. Τέλος ύστερα από την ένωση με την Κριμαία, πρέπει να επιλυθεί το ζήτημα της τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής, καθώς ανήκει πλέον στην δικαιοδοσία της Ρώσικης Ομοσπονδίας. (Russiatourism, 2017)

2.3.2. Διαδικτυακή προβολή και προώθηση

Η τεχνολογία στις μέρες μας αναπτύσσεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς και ασκεί επιρροές σε άλλες επιστήμες και τομείς. Ένας από τους καρπούς αυτής της τεχνολογικής εξέλιξης είναι το διαδίκτυο, το οποίο έχει σπουδαίο ρόλο στην καθημερινότητα μας. Το διαδίκτυο συμβάλλει κυρίως στην επικοινωνία, αλλά και ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα στους χρήστες. Η ανταλλαγή αυτή, των πληροφοριών, μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην προβολή και την προώθηση του τουριστικού προϊόντος μιας χώρας, δηλαδή να λειτουργήσει περισσότερο σαν ένα είδος διαφήμισης. Στο κομμάτι της στρατηγικής προβολής και προώθησης, υπάρχει αναφορά για την ανάπτυξη μιας τράπεζας πληροφοριών και δεδομένων, σχετικά με τουριστικούς προορισμούς της Ρωσίας. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί με τη βοήθεια του διαδικτύου και μιας καλά στημένης και οργανωμένης ιστοσελίδας. Με την συνεργασία των ειδικών του RIA NOVOSTY (πρακτορείο ειδήσεων) και του Ομοσπονδιακού Οργανισμού Τουρισμού, του Υπουργείου Πολιτισμού και

πληροφοριακών κέντρων περιφερειών της Ρωσίας δημιουργήθηκε και ξεκίνησε τη λειτουργία του το www.russia.travel στις 30 Μαΐου 2013. (Russia.travel, 2017) Το Russia.travel είναι η ιστοσελίδα αφιερωμένη στα ταξίδια και γενικότερα στον τομέα του τουρισμού, η οποία παρέχει πληροφορίες και εκπαιδευτικό υλικό στους επισκέπτες της. Για την ακρίβεια, στόχος της, είναι η προσιτή και ολοκληρωμένη πληροφόρηση για ευκαιρίες τουρισμού στην Ρωσία. Η συγκεκριμένη ιστοσελίδα παρέχει την δυνατότητα δημιουργίας διαδρομής συμπεριλαμβανομένης τα σημεία ενδιαφέροντος του τουρίστα, καθώς και γνωριμίας με πάνω από 20.000 αξιοθέατα. Αναλυτικά 10.283 από αυτά, αποτελούν πολιτιστική κληρονομιά, 3.094 είναι οι προορισμοί που σχετίζονται με την θρησκεία και 2.397 είναι τα φυσικά μνημεία και οι προστατευόμενες περιοχές. Προς προβολή υπάρχουν επίσης 850 σανατόρια και 222 προορισμοί που σχετίζονται με την παραδοσιακή τέχνη και τις βιοτεχνίες της χώρας. Ακόμη στην ιστοσελίδα δημοσιεύονται ειδήσεις, εκπαιδευτικά άρθρα, τουριστικές διαδρομές και ανακοινώσεις εκδηλώσεων που θα πραγματοποιηθούν σε όλη την χώρα. Βέβαια για την καλύτερη εξυπηρέτηση, λειτουργία αλλά και προώθηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας συνεργάζονται 83 περιφέρειες ή Ομοσπονδιακά Υποκείμενα και εξυπηρετούνται περίπου 17 είδη τουρισμού. Μελλοντικά προβλέπεται η μετάφραση της συγκεκριμένης ιστοσελίδας σε αγγλική και κινέζικη γλώσσα. (Russia.travel, 2017)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 Η Μόσχα και τα χαρακτηριστικά της

Η νέα πόλη της Μόσχας (Moscow City)

Μια από τις μεγαλύτερες αλλά και τις πιο πυκνοκατοικημένες στην Ρωσία και στην Ευρώπη πόλη, είναι η Μόσχα. Η σπουδαιότητα της εδώ και πολλά χρόνια είναι αναμφισβήτητη, αφού αποτελεί επιστημονικό, πολιτικό και οικονομικό κέντρο για ολόκληρη την Ευρώπη. Η Μόσχα είναι πρωτεύουσα της Ρώσικης Ομοσπονδίας, καθώς και διοικητικό κέντρο της Περιφέρειας της Μόσχας, δίχως να υπάγεται σε αυτήν, αφού είναι μια από τις ομοσπονδιακές πόλεις. Στην Μόσχα βρίσκονται όλα τα θεσμικά όργανα του κράτους, οι ξένες πρεσβείες, αλλά και κεντρικά γραφεία μεγαλύτερων εμπορικών οργανώσεων. Σύμφωνα με πληροφορίες του Ροστάτ, που αποτελεί Ομοσπονδιακή στατιστική υπηρεσία του κράτους, ο πληθυσμός της Μόσχας αγγίζει τα 12.380.664 άτομα. Συγκριτικά με το έτος 2016 παρατηρείται αύξηση 0,41%, αφού ο πληθυσμός της ίδιας χρονιάς, έφτανε τα 12.330.126. Γενικότερα ο συγκεκριμένος δείκτης τα τελευταία χρόνια, ακολουθεί ανοδική πορεία. (Statdata, 2017) Η πόλη βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Μόσχοβα, παραποτάμου του Οκά, στο κέντρο της Ανατολικής Ευρώπης, ανάμεσα στον Βόλγα και τον Οκά. Την Μόσχα την διαρρέουν και άλλα μικρότερα ποτάμια βέβαια, κυρίως παραπόταμοι του Μόσχοβα και επίσης η πόλη είναι γεμάτη από λίμνες. Η ύπαρξη αυτή, του υδάτινου περιβάλλοντος, η γεωγραφική της θέση αλλά και το ήπιο ηπειρωτικό της κλίμα,

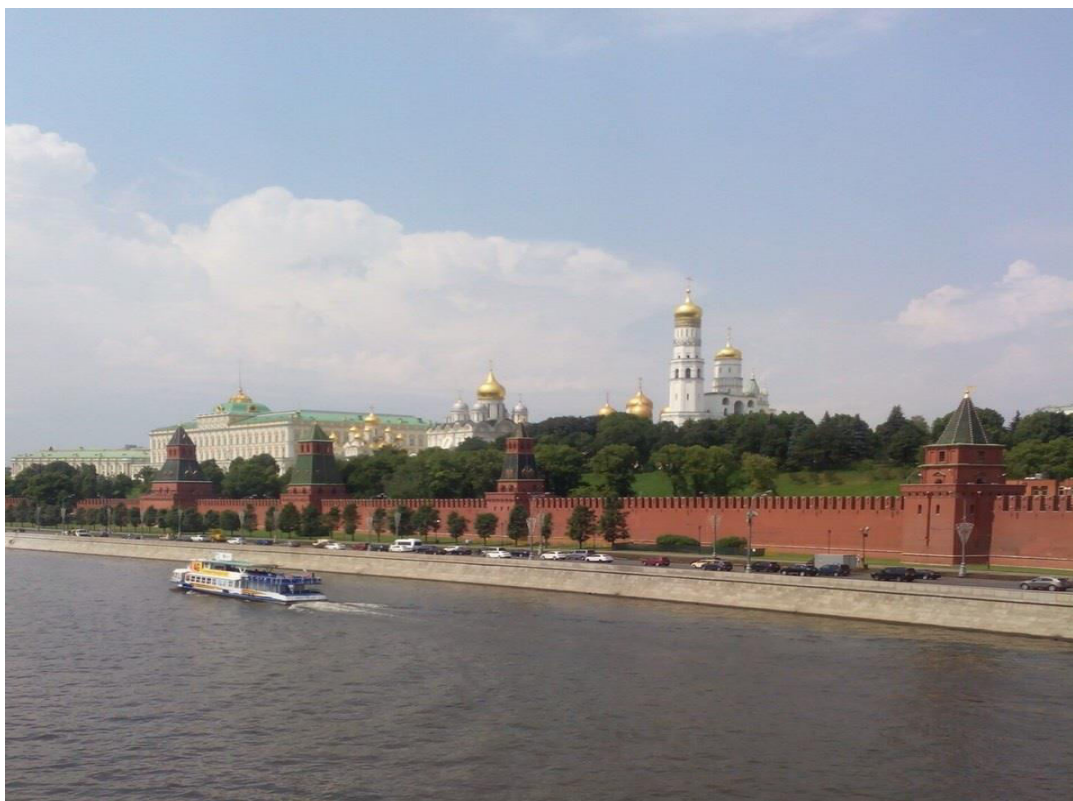
βοηθούν στην ανάπτυξη πολλών ειδών γλωρίδας και πανίδας. Πέρα από το εξαιρετικό φυσικό περιβάλλον της, μπορεί να υπερηφανεύεται και για άλλα πράγματα, όπως τα επιτεύγματα της στην ιστορία ολόκληρης της χώρας. Στο σημείο αυτό, πρέπει να αναφερθεί και το γεγονός ότι η Μόσχα από 8 Μαΐου 1965, φέρει τον τίτλο «Πόλη – Ήρωας», λαμβάνοντας το Χρυσό Αστέρι, ως φόρο τιμής για το θάρρος και τον ηρωισμό απέναντι στους Ναζί, αφού αντιστάθηκε στις δυνάμεις τους 20 χρόνια πριν την συγκεκριμένη βράβευση. (Награды России, 2017) Βέβαια από τότε, μέχρι και σήμερα, έχει λάβει αρκετά μετάλλια και πλήθος βραβείων από την κυβέρνηση της Ρώσικης Ομοσπονδίας, γεγονός που υπογραμμίζει την σπουδαιότητα και την ιστορική σημασία της πόλης.

3.2 Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά

Όπως οι πρωτεύουσες άλλων χωρών, έτσι και της Ρωσίας, η Μόσχα χαρακτηρίζεται από σχετικά καλύτερο βιοτικό επίπεδο σε σύγκριση με άλλες πόλεις. Οι τιμές των προϊόντων και το κόστος διαβίωσης μπορεί να είναι μεγαλύτερα, η μισθοδοσία όμως, συμβαδίζει με τις συγκεκριμένες συνθήκες. Είναι πολύ υψηλότερη συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας και για το 2017 αγγίζει τις 67.899 ρούβλια ή περίπου 1100€ προ φόρων, με τα σημερινά δεδομένα. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της χώρας για το 2016, η πόλη έχει ενεργό εργατικό δυναμικό σχεδόν 7 εκατομμυρίων κατοίκων και η ανεργία της φτάνει στο 0,6%. Το κατώτατο όριο διαβίωσης ανά κάτοικο του πληθυσμού, υπολογίζεται σε 15.536 ρούβλια. (Иванов, 2017)

Γενικότερα η οικονομία της Μόσχας μπορεί να ταυτιστεί με οικονομίες μικρών ευρωπαϊκών χωρών, καθώς τα έσοδα της αγγίζουν 1.852,6 δισεκατομμύρια ρούβλια για το 2016. Συγκριτικά με το 2015 που αγγίζαν 1.665 δισεκατομμύρια ρούβλια παρατηρείται άνοδος στα έσοδα. Ακόμη μεγαλύτερη άνοδος παρατηρείται και στα έξοδα, αφού το 2015 έφτασαν 1.521,7 δις και το 2016 τα 1.736,8 δις. (mos, 2017) Αξίζει να σημειωθεί πως το γεγονός ότι τα έσοδα, ξεπερνούν τα έξοδα για την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, έχει θετικό αντίκτυπο στην οικονομία της πόλης. Σημαντικές πηγές εσόδων της Μόσχας θεωρείται ο τομέας της βιομηχανίας, εμπορίου αλλά και τουρισμού.

3.3 Ιστορικά Στοιχεία

Κρεμλίνο της Μόσχας και ο ποταμός Μόσχοβα

Η Μόσχα, είναι μια από τις παλιότερες ρώσικες πόλεις. Όπως ήδη αναφέραμε, έχει σπουδαία γεωμορφολογία εδάφους, η οποία συμβάλλει στην δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών διαβίωσης. Είναι άλλωστε κάτι που διατηρεί εδώ και πολλά χρόνια, αφού από αρχαιολογικά ευρήματα, έχουμε σημάδια ζωής από την 2^η χιλιετία π.Χ. Πρώτη αναφορά βέβαια στην Μόσχα, ως πόλη, έχουμε τον 12^ο αι. μ.Χ, όταν τελείωσε η περίοδος των Ρως και η χώρα είχε χωριστεί σε ηγεμονίες. Η Μόσχα τότε ήταν ένα μικρό στρατιωτικό κέντρο της ηγεμονίας Σούζνταλ. Η πόλη, όμως είχε μεγάλες δυνατότητες, αφού μέσα από αυτήν περνούσαν μεγάλες οδικές αρτηρίες και πλωτοί δρόμοι. Επίσης αποτελούσε σημείο συνάντησης για τις πέντε ηγεμονίες: Σμολένσκ, Ριαζάν, Νόβγκοροντ, Σέβερσκι και Σούζνταλ. Την διοίκηση του Σουζντάλ είχε αναλάβει ο Γιούρι Α΄ του Κιέβου, γιός του Βλαδίμηρου Β΄ του Μονομάχου. Τον ονόμασαν και μακρόχειρα, καθώς είχε αναμειχθεί συχνά σε υποθέσεις άλλων ηγεμονιών, μέχρι να κατακτήσει το Κίεβο. Εκείνη την περίοδο, πάνω στον ποταμό Μόσχοβα, υπήρχαν μόνο μερικά σκόρπια, μικρά χωριά. Ο Γιούρι ένωσε τα χωριά αυτά και περιτείχισε την περιοχή το 1156. Έτσι, έγινε ο ιδρυτής της Μόσχας. Κατά πόσο αληθεύει το συγκεκριμένο γεγονός, δεν είναι γνωστό, αφού ο Γιούρι βρισκόταν

στο Κίεβο εκείνο το χρονικό διάστημα. Μερικοί ιστορικοί υποστηρίζουν πως για την περιτείχιση της Μόσχας είναι υπεύθυνος ο γιός του, Αντρέι. Όπως είναι κατανοητό, η πόλη εκείνα τα χρόνια δεν ήταν ακόμη πολύ ανεπτυγμένη. Πέρασαν πολλά χρόνια και τρεις γενιές από την διοίκηση της ηγεμονίας, ώστε η Μόσχα να θεωρείται μεγάλη πόλη και να γνωρίσει την ανάπτυξη. Στο συγκεκριμένο σημείο, σταθμό αποτέλεσε το ιστορικό γεγονός μετακίνησης της Ορθόδοξης Αρχιεπισκοπής από το Κίεβο στην Μόσχα, μετατρέποντας την σε κέντρο σλαβικού χριστιανισμού. Στις αρχές του 13^{ου} αι. μ.Χ ξεκινά η περίοδος του Μέγα Δουκάτου της Μόσχας. Η πόλη σε αυτό το σημείο περνά ίσως τα πιο δύσκολα χρόνια στην ιστορία της. Αρχικά είχε επιδρομές Μογγόλων, στους οποίους πλήρωναν φόρο υποτέλειας. Ύστερα αντιμετωπίζει την λιθουανική απειλή, με τον τότε Κυβερνήτη Ντιμίτρι Ντονσκόι. Ακολουθεί η Μάχη του Κουλίκοβο το 1380, στην οποία με την νίκη ενάντια στην Χρυσή Ορδή, η Μόσχα διεκδικεί μεγαλύτερη ανεξαρτησία. Στην συνέχεια έχουμε την περίοδο που κυβερνά ο Μέγα Πρίγκιψ Ιβάν Γ' από το 1462 μέχρι το 1505. Τότε η Μόσχα ανεξαρτητοποιείται και απομακρύνει οριστικά την Χρυσή Ορδή. Στην συνέχεια αναλαμβάνει την εξουσία ο γιός του Ιβάν, Βασίλειος Γ'. Τότε έχουμε την προσάρτηση νέων εδαφών και η Μόσχα αποκτά ακόμη μεγαλύτερη δύναμη. Μετά τον θάνατο του το 1533 τον διαδέχεται ο γιός του Ιβάν Δ', γνωστός και ως Ιβάν ο τρομερός. Αναλαμβάνει την εξουσία το 1547 και είναι ο πρώτος δούκας που στέφεται τσάρος. Έτσι ξεκινά επίσημα πλέον η ιστορία της Ρωσίας σαν χώρα. Στην περίοδο της Βασιλείας η Μόσχα εξελίσσεται σε όλους τους τομείς. Η πρωτεύουσα της χώρας έγινε βέβαια η Αγία Πετρούπολη στο διάστημα 1712 μέχρι το 1918, το γεγονός όμως αυτό δεν εμπόδισε την ανάπτυξη της πόλης. Ύστερα από την Ρώσικη Επανάσταση, η Μόσχα γίνεται ξανά πρωτεύουσα της χώρας και παίζει σημαντικό ρόλο στην πολιτική σκηνή διεθνώς. Το 1941 ξεσπά ο Μεγάλος Πατριωτικός Πόλεμος. Η συμβολή της Μόσχας στον πόλεμο εναντίον των Ναζί ήταν κρίσιμη όχι μόνο για την χώρα, αλλά και για ολόκληρη την Ευρώπη. Με την νίκη της Μόσχας το 1945, ήρθε το τέλος του Ναζισμού, αλλά και του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991 η Μόσχα είναι επίσημα πρωτεύουσα του Ρώσικου Κράτους. Το 1993 μάλιστα γίνεται ομοσπονδιακή πόλη και το Κρεμλίνο αποκτά την ιδιότητα της κατοικίας του Προέδρου.(Moscow.org, 2016) Ο 21^{ος} αιώνας βρίσκει την Μόσχα σε περίοδο αρχιτεκτονικού μετασχηματισμού και εκσυγχρονισμού. Ως αποτέλεσμα καταστρέφονται πολλά ιστορικά και αρχιτεκτονικά μνημεία, αφού η αποκατάσταση τους αποτελεί έργο μεγάλης δαπάνης. Βέβαια η Μόσχα έχει ξεπεράσει μεγαλύτερα

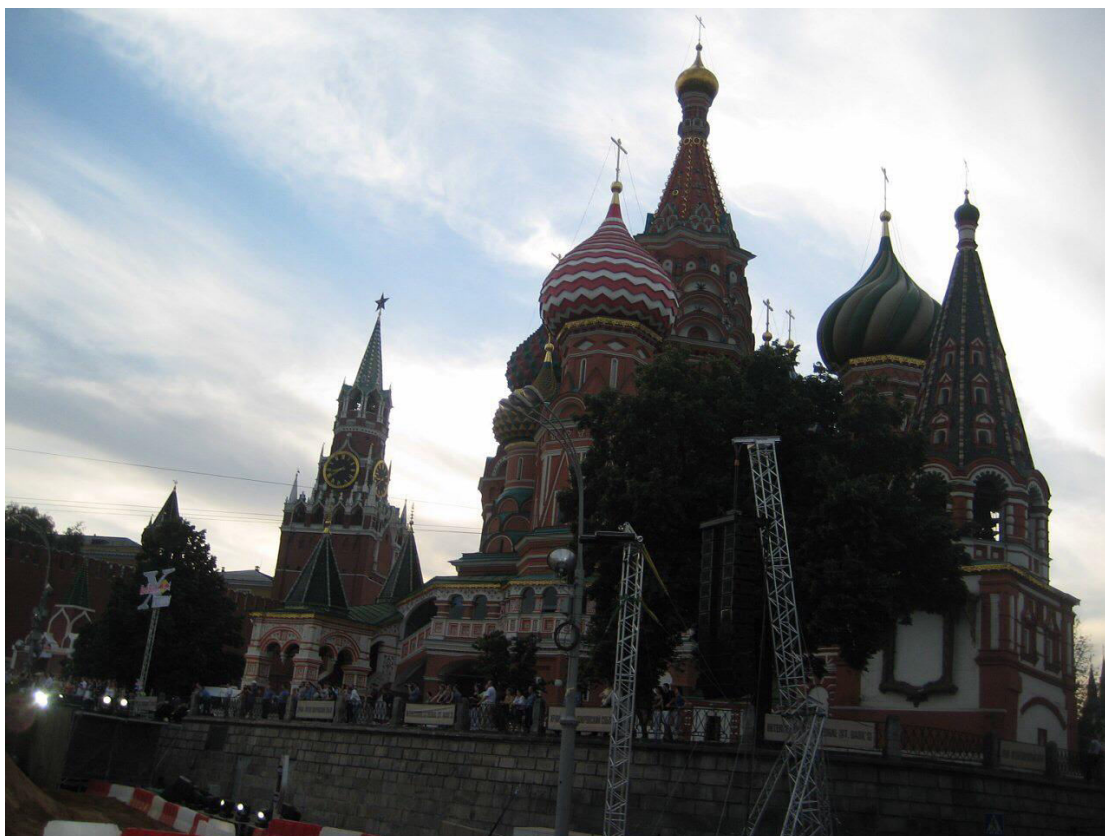
προβλήματα, όπως είδαμε μέσα από όλα τα παραπάνω ιστορικά γεγονότα άλλωστε. Σήμερα η πόλη έχει μια εξέχουσα θέση, ενός διοικητικού κέντρου, που εξελίσσεται συνεχώς.

3.4 Φυσικοί Πόροι

Πριν από πολλά χρόνια, η πόλη της Μόσχας δεν ήταν παρά μόνο μια πεδιάδα, η οποία αφού κατοικήθηκε, εξελίχθηκε σε μεγάλο και πλούσιο διοικητικό κέντρο. Ο λόγος όμως που την επέλεξαν για κάτι τέτοιο βέβαια, είναι κυρίως ο φυσικός της πλούτος και το πλήθος πόρων, που προσφέρει μέχρι και σήμερα. Στην περιοχή της Μόσχας υπάρχουν αρκετοί υδάτινοι πόροι. Εξ αυτών, το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από τον ποταμό Μόσχοβα και τους παραποτάμους του, άλλα μικρότερα ποτάμια, λίμνες και υπόγεια ύδατα. Αναλυτικά την πόλη έχει 314 λίμνες και την διαρρέουν 116 ποτάμια, από τα οποία 42 μόνο ρέουν φυσικά, ενώ τα υπόλοιπα είναι μερικώς ή πλήρως περιφραγμένα. Με τόσους υδάτινους πόρους, σχηματίζονται πολλές εύφορες πεδιάδες, λιβάδια αλλά και υδροβιότοποι. Η χλωρίδα και η πανίδα της Μόσχας είναι επίσης αρκετά ανεπτυγμένη. Με περίπου 280 είδη θηλαστικών, 193 είδη πτηνών, 4 είδη ερπετών, 32 είδη ψαριών και πάνω από 1460 είδη φυτών, εκ των οποίων τα 130 θεωρούνται σπάνια. Ακόμη στην περιοχή της Μόσχας υπάρχουν τουλάχιστον 36 κωνοφόρα και φυλλοβόλα δάση. Μεγαλύτερες δασικές εκτάσεις θεωρούνται, το Εθνικό Πάρκο « Λοσίνι Όστροφ» και το Φυσικό Πάρκο – Δάσος « Μπιτσεφσκι». Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός, ότι το προαναφερόμενο Εθνικό Πάρκο, αποτελεί προστατευόμενη περιοχή. Εκεί βρίσκεται μεγάλο μέρος φυτών και ζώων και η περιοχή γι αυτό το λόγο πρέπει να διατηρηθεί. Τέλος η Μόσχα έχει να προσφέρει και ορυκτούς πόρους, αφού στην περιοχή παρατηρήθηκαν μικρές ποσότητες μεταλλευτικών ορυκτών ή αλλιώς μεταλλευμάτων. Δεν έχουν βέβαια καμία εμπορική αξία, όμως παρουσιάζουν ενδιαφέρον στον επιστημονικό τομέα και διατίθενται προς μελέτη. (минприроды, 2017) Δυστυχώς, όπως και σε άλλες μεγάλες πόλεις, έτσι και στην Μόσχα, η παρέμβαση του ανθρώπου στην φύση είναι μεγάλη. Για την βελτίωση των υποδομών αλλά και τον εκσυγχρονισμό της πόλης, καταστρέφονται μεγάλες εκτάσεις από δάση και πεδιάδες. Υπάρχουν όμως φορείς υπεύθυνοι για την προστασία τους, όπως το Υπουργείο Φυσικών Πόρων, τα δασοκομία και διάφορες οργανώσεις, που συνεργάζονται γι αυτό το σκοπό .

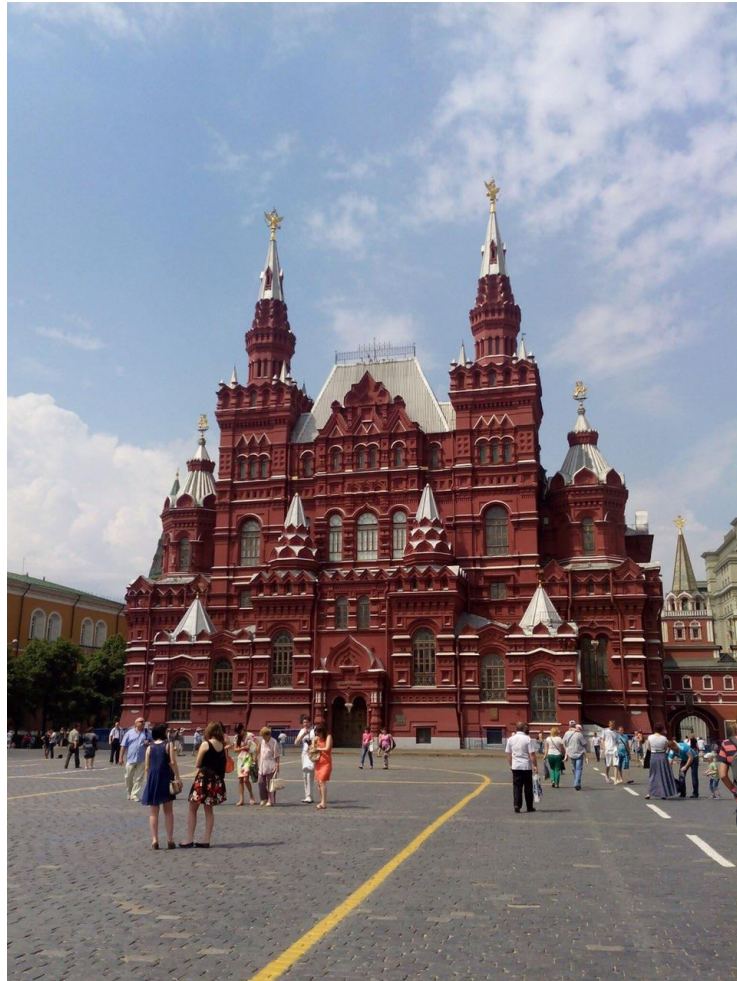

3.5 Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO

Καθεδρικός Ναός του Αγίου Βασιλείου

Γνωρίζουμε πως η παρέμβαση του ανθρώπου στην φύση, μπορεί να φέρει δραματικές επιπτώσεις. Έτσι, ως αποτέλεσμα μπορεί να χαθούν πολλά είδη χλωρίδας και πανίδας. Επίσης, όπως είδαμε και στην ιστορία, δεν υπάρχει σεβασμός προς πολιτιστικά αξιοθέατα, αλλά και η διατήρησή τους αποτελεί μεγάλες δαπάνες για το κράτος. Γενικότερα είναι αυτονόητο πως ο φυσικός και πολιτιστικός αυτός πλούτος που διαθέτει η χώρα, αξίζει να διασωθεί ως κληρονομιά για τις επόμενες γενιές και για ολόκληρη την ανθρωπότητα. Για τον λόγο αυτό η UNESCO βοηθά σημαντικά τις χώρες να φτάσουν πιο κοντά σε αυτό το στόχο, με το πρόγραμμα των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Τα μνημεία, κτήρια ή χώροι που έχουν ιστορική, περιβαλλοντική ή πολιτιστική σημασία και πληρούν κάποιες προϋποθέσεις, παίρνουν τον τίτλο του Μνημείου Παγκόσμιας Κληρονομιάς από την αντίστοιχη επιτροπή της UNESCO, που είναι υπεύθυνη και για την διαχείριση και συντήρησή τους.

Κρατικό Ιστορικό Μουσείο της Ρωσίας στην Κόκκινη Πλατεία

Στην Ρωσία υπάρχουν 28 Μνημεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς, εκ των οποίων τα 17 είναι πολιτιστικά και 11 φυσικά. (UNESCO, 2017) Στην Μόσχα βρίσκονται 3 από αυτά. Με χρονολογική σειρά, ένα από τα πρώτα Μνημεία που μπήκαν στην λίστα της Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι το Κρεμλίνο και η Κόκκινη Πλατεία, τα οποία δεν αποτελούν μόνο σύμβολο της Μόσχας, αλλά και ολόκληρης της Ρωσίας. Το Κρεμλίνο αποτελεί το αρχαιότερο κομμάτι της πόλης και ιστορικό της κέντρο. Όπως είδαμε και παραπάνω, είναι έργο του Γιούρι Α', κυβερνήτη του Σουζντάλ, που το 1147 διέταξε την περιτείχιση της πόλης. Η οχύρωση της περιοχής ξεκίνησε στην αριστερή όχθη του ποταμού Μόσχοβα και με τον καιρό, όσο η περιοχή μεγάλωνε, τόσο μεγαλύτερη γινόταν και η περιτείχιση. Βέβαια πέρα από τους τείχους, το Κρεμλίνο περιλαμβάνει πύργους, κτίρια, δρόμους, εκκλησιάκια και ένα μουσείο. Σήμερα αποτελεί έδρα κρατικής εξουσίας, όπως και τον 16^ο αι, εκτός περιόδου που πρωτεύουσα της χώρας ήταν η Αγία Πετρούπολη. Η Κόκκινη Πλατεία από την άλλη

είχε αρχικά την λειτουργία της αγοράς στην Μόσχα και του μέρους , όπου γίνονταν διάφορες δημόσιες τελετές. Πλέον είναι μια αστική πλατεία, απ όπου ξεκινούν οι βασικοί δρόμοι της Μόσχας, προς διαφορετικές κατευθύνσεις. Ακόμη χρησιμοποιείται από την κυβέρνηση για διάφορες τελετές και παρελάσεις. Γύρω από αυτήν, υπάρχουν κτίρια, όπως το Μαυσωλείο του Λένιν, Ο Καθεδρικός Ναός του Αγίου Βασιλείου, ο Ναός Καζάν, το Κρατικό Ιστορικό Μουσείο και κτίσματα με ναούς του Κρεμλίνου. Και τα δύο μαζί, λοιπόν, βρίσκονται στον κατάλογο των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς από το 1990. (UNESCO, 2017)

Το 1994 στην λίστα μπαίνει ο Ναός της Αναλήψεως. Ο συγκεκριμένος ναός χτίστηκε το 1532 στο χωριό Κολομένσκοε, το οποίο βρίσκεται πλέον στην Μόσχα. Ο λόγος που έχτισαν τον ναό, ήταν η γέννηση του Ιβάν Δ΄ του τρομερού, που έγινε αργότερα ο πρώτος τσάρος της Ρωσίας. Ο Ναός της Αναλήψεως επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο που έχτιζαν τους ναούς στην Ρωσία, αφού ήταν ο πρώτος πέτρινος ναός της χώρας. Η ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του και τα ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με αυτόν, το καθιστούν έργο πολιτιστικής κληρονομιάς. (UNESCO, 2017) Δύο χρόνια αργότερα, το 1534 χτίζεται η Μονή Νοβοντέβιτσι, που επίσης ξεχωρίζει για την αρχιτεκτονική της. Βρίσκεται σε χερσόνησο που περιβάλλεται από τον Μόσχοβα και αποτελείται από 14 συγκροτήματα. Είχε άμεση σχέση με την πολιτική και κοινωνική ζωή αλλά και την θρησκεία. Εκεί τα πρώτα 200 χρόνια της λειτουργίας του, φυλάκιζαν γυναίκες βασιλικής κυρίως καταγωγής, δηλαδή είχε άμεση σχέση με το Κρεμλίνο. Συμπεριλήφθη στην λίστα μνημείων παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς το 2004. (UNESCO, 2017)

Τέλος υπάρχει ένα μνημείο πολιτιστικής κληρονομιάς που δεν βρίσκεται όμως μέσα στην πόλη, αλλά στην περιφέρεια της Μόσχας. Είναι η ξακουστή Αγία Τριάδα του Αγίου Σεργίου Λαύρας. Χτίστηκε το 1337 και ανήκει στον κατάλογο μνημείων από το 1993. Αναπτυσσόταν μεταξύ 15^{ου} και 18^{ου} αιώνα και φιλοξενεί μόνο άντρες μοναχούς. Εκεί βρίσκεται ο τάφος του Μπορίς Γκοντουνόφ, βασιλιά της Ρωσίας από το 1598 και η εικόνα της Τριάδας του Αντρέι Ρουμπλιόφ. (UNESCO, 2017)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Η Αγία Πετρούπολη και τα χαρακτηριστικά της

Δρόμος Αγίας Πετρούπολης

Η Αγία Πετρούπολη είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ρωσίας, η οποία βρίσκεται στην βορειοδυτική πλευρά της χώρας. Στα ρώσικα η πόλη ονομάζεται Σανκτ Πιτερμπούργκ και έχει γερμανική προέλευση, αφού το Sankt Pieter Burch σημαίνει «Η Πόλη του Αγίου Πέτρου». Η πόλη ονομάστηκε έτσι προς τιμήν του αποστόλου Πέτρου, ενός εκ των 12 μαθητών του Ιησού Χριστού, όμως με τα χρόνια ταυτίζεται περισσότερο με τον δημιουργό της, τον Πέτρο Α΄. Κατά καιρούς μέσα στην ιστορία αναφέρεται και με άλλα ονόματα. Βέβαια με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και με την αντιπαλότητα με τους γερμανούς, η ονομασία της πόλης το 1914 άλλαξε το όνομά της σε Πετρογκράντ. Ύστερα, από το 1924 έφερε το όνομα Λένινγκραντ, μέχρι και το 1991, οπότε επανήλθε η αρχική της ονομασία. (Wikipedia, 2017)

Η Αγία Πετρούπολη είναι επίσης δεύτερη σε πληθυσμό πόλη στην Ρωσία, καθώς έφτασε τα 5.281.579 άτομα το 2017. Συγκριτικά με το 2016 παρατηρείται μια αύξηση 1,07%, αφού ο πληθυσμός έφτανε τα 5.225.690. Γενικότερα, όπως και η Μόσχα, ακολουθεί ανοδική πορεία σχετικά με τον πληθυσμό. (Petrostat, 2017) Η Αγία Πετρούπολη αποτελεί ομοσπονδιακή πόλη. Χτίστηκε πάνω στο δέλτα του ποταμού

Νέβα και συνορεύει με την Φινλανδία, γι αυτό και ονομάζεται συχνά από τους Ρώσους «το παράθυρο προς την Ευρώπη». Αξίζει επίσης να αναφερθεί το γεγονός ότι η πόλη ξεχωρίζει για την σπουδαία αρχιτεκτονική της, τα μνημεία, τις λεωφόρους αλλά και για την μορφολογία της, αφού είναι κτισμένη σε νησάκια και την διαπερνούν πλήθος από φυσικούς και τεχνητούς ποταμούς και υδάτινους πόρους, για τον λόγο αυτό είναι γνωστή και ως «η πρωτεύουσα του Βορρά» ή «Βενετία του Βορρά».

4.2 Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά

Ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά κέντρα της Ρώσικης Ομοσπονδίας είναι η Αγία Πετρούπολη. Το βιοτικό επίπεδο της πόλης, κυμαίνεται περίπου στο ίδιο επίπεδο με της Μόσχας. Βέβαια οι τιμές και το κόστος διαβίωσης είναι μικρότερες συγκριτικά με της πρωτεύουσας, όμως μεγαλύτερες σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Ρωσίας. Σχετικά με την μισθοδοσία, στο τέλος του 2016 ο μέσος μισθός της πόλης φτάνει σε 48.684 ρούβλια, αρκετά υψηλότερος συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά που έφτανε τις 43.685 ρούβλια και αρκετά χαμηλότερος σε σχέση με εκείνο της πρωτεύουσας. Αξίζει να αναφερθεί πως το εργατικό δυναμικό της πόλης είναι περίπου 3 εκατομμύρια κάτοικοι, δηλαδή πάνω από 60% του πληθυσμού της. Επίσης η ανεργία στην αρχή του 2016 έφτανε το 0,5%, όμως μειώθηκε στο 0,4% στο τέλος της χρονιάς. Τέλος το κατώτατο όριο διαβίωσης υπολογίζεται σε 10.758 ρούβλια, περίπου 5 χιλιάδες λιγότερο απ' ότι της Μόσχας. (Администрация Санкт-Петербурга, 2016)

Στον τομέα της οικονομίας η Αγία Πετρούπολη γενικότερα παρουσιάζει έλλειμμα εδώ και πολλά χρόνια, καθώς τα έξοδα της, ξεπερνούν τα έσοδα. Για το 2017 συγκεκριμένα τα έσοδα έφτασαν στα 470.673.476 ρούβλια, ενώ τα έξοδα 534.993.803. Σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά παρατηρείται αύξηση καθώς τα έσοδα ήταν 432.561.445 ρούβλια και τα έξοδα 483.161.445. Σημαντικό ρόλο στην οικονομία της πόλης παίζουν οι μεταποιητικές βιομηχανίες, το εμπόριο, μέσα μεταφοράς, επικοινωνία και τουρισμός. (Комитет финансов Санкт-Петербурга, 2017)

4.3 Ιστορικά Στοιχεία

Πλατεία του Βασιλικού Παλατιού ή παλιού Χειμερινού Ανακτόρου και το Ερμιτάζ της Αγίας Πετρούπολης

Η ιστορία της συγκεκριμένης πόλης είναι λίγο διαφορετική απ' ότι έχουμε συνηθίσει. Η Αγία Πετρούπολη δεν ήταν μια απλή κατοικημένη περιοχή, η οποία με την πάροδο του χρόνου εξελίχθηκε σε μεγάλο αστικό κέντρο, η πόλη χτίστηκε κυριολεκτικά από το μηδέν με την εντολή του Πέτρου Α' το 1703. Πριν από αυτό το γεγονός, η περιοχή ήταν δύσκολο να κατοικηθεί λόγω μορφολογίας της. Αποτελούσε όμως για αρκετούς αιώνες σημείο διαμάχης ανάμεσα στην Σουηδία και στην τότε Δημοκρατία του Νόβγκοροντ, που είχε τον έλεγχο της περιοχής. Το Βασίλειο της Ρωσίας την χρονική περίοδο, λίγο πριν την ίδρυση της πόλης, χρειαζόταν να αναπτύξει το εμπόριο, κάτι που θα μπορούσε να επιτευχθεί με ένα μεγάλο λιμάνι με έξοδο στην Βαλτική, αφού μέσω Αιγαίου υπήρχε ανάμειξη και έλεγχος άλλων χωρών. Επιπλέον, η διαδικασία μεταφοράς των εμπορευμάτων ήταν αρκετά χρονοβόρα. Η συγκεκριμένη τοποθεσία λοιπόν, ταίριαζε σε αυτό που χρειαζόταν η Ρωσία για να λύσει το παραπάνω πρόβλημα. Έτσι ο Πέτρος Α', την περίοδο του πολέμου με την Σουηδία, έχτισε το πρώτο φρούριο στην περιοχή, το φρούριο του Πέτρου και του Παύλου. Ύστερα, αφού την κατέλαβε, ξεκίνησε η περίοδος της δημιουργίας της πόλης. Δεν ήταν εύκολη υπόθεση, οι καλύτεροι τεχνίτες της Ευρώπης ανέλαβαν το συγκεκριμένο έργο, γεμάτο

δυσκολίες λόγω μορφολογίας του εδάφους. Τα έργα αυτά συνεχίστηκαν σε πολύ γρήγορους ρυθμούς, μάλιστα γνώρισε τέτοια ανάπτυξη που η πόλη έγινε πρωτεύουσα ολόκληρης της χώρας το 1712. Από την στιγμή αυτή δόθηκαν εντολές από τον αυτοκράτορα, να μεταφερθούν οικογένειες, όλες οι επίσημες υπηρεσίες και η βασιλική αυλή στην πόλη. Το 1725 ο Πέτρος Α΄ πεθαίνει, χωρίς να αφήσει κάποια διαθήκη και αφού είχε καταργήσει την διαδοχή του θρόνου σε κληρονόμους. Έτσι έχουμε την εισαγωγή σε μια περίοδο 16 χρόνων, που δεν χαρακτηρίζεται από σταθερότητα αλλά από συνεχόμενες ανατροπές στην εξουσία. Ιστορικά εξετάζεται η επόμενη περίοδος διακυβέρνησης της αυτοκράτειρας Ελισάβετ που επίσημα αναλαμβάνει την εξουσία το 1741, μέχρι τον θάνατό της το 1762. Σε αυτά τα 20 χρόνια, δημιουργούνται σπουδαία έργα τέχνης και γίνεται ανέγερση σπουδαίων παλατιών και μοναστηριών που ξεχωρίζουν για την αρχιτεκτονική τους, την λεγόμενη μπαρόκ αρχιτεκτονική. Υπεύθυνος για την εξάπλωση της, θεωρείται ο Φραντσέσκο Ραστρέλι, αρχιτέκτονας που είχε αναλάβει τα πιο γνωστά έργα της Αγίας Πετρούπολης, όπως το ανάκτορο Πέτερχοφ, το Χειμερινό ανάκτορο κ.ά. Το 1762 λοιπόν, την Ελισάβετ διαδέχτηκε ο ανιψιός της Πέτρος Γ΄, κάτι που δεν διαρκεί για πολύ, αφού με την βοήθεια της φρουράς στον θρόνο ανεβαίνει η σύζυγος του Αικατερίνη Β΄, η οποία τον φυλακίζει. Παρόλο που για αρκετό καιρό στην Ευρώπη δεν την αναγνώριζαν ως ηγέτιδα του κράτους, αποδείχθηκε πολύ ικανή και έμεινε τελικά στην ιστορία για τα επιτεύγματα της. Για την Αγία Πετρούπολη έπαιξε σπουδαίο ρόλο, αφού έδωσε εντολή για την δημιουργία ορφανοτροφείου, νοσοκομείων, της κρατικής ρωσικής τράπεζας, της πρώτης θεατρικής σχολής και θέατρα γενικότερα, της πρώτης γέφυρας στον Νέβα και το πιο σπουδαίο απ'όλα, το Ερμιτάζ. Βέβαια δεν ήταν μόνο αυτές οι εγκαταστάσεις που δημιουργήθηκαν όσο κυβερνούσε η αυτοκράτειρα, όμως ήταν οι σημαντικότερες για την εποχή. Μετά τον θάνατό της το 1796, διάδοχος του θρόνου ήταν ο γιός της Παύλος Α΄, ο οποίος κυβέρνησε την χώρα μόνο 4 χρόνια, αφού το 1801 δολοφονήθηκε. Η περίοδος διακυβέρνησης του, χαρακτηρίζεται από αυστηρότητα και πειθαρχία. Έδωσε μεγάλη βαρύτητα στις μεταρρυθμίσεις που αφορούσαν τον στρατό. Διάδοχος του Παύλου ήταν ο Αλέξανδρος Α΄ που παρέμεινε στον θρόνο μέχρι το 1825. Ο Αλέξανδρος Α΄ κυβέρνησε σε μια δύσκολη περίοδο των Ναπολεοντίων Πολέμων και όχι μόνο. Κατάφερε μέσα από εκστρατείες να καταλάβει την Φινλανδία και ένα κομμάτι της Πολωνίας. Η ιστορία συνεχίζεται με τον Νικόλαο Α΄ που κυβερνάει την περίοδο 1825-1855. Παρά το γεγονός ότι ήταν εποχή πολέμων για την χώρα και την εμφάνιση

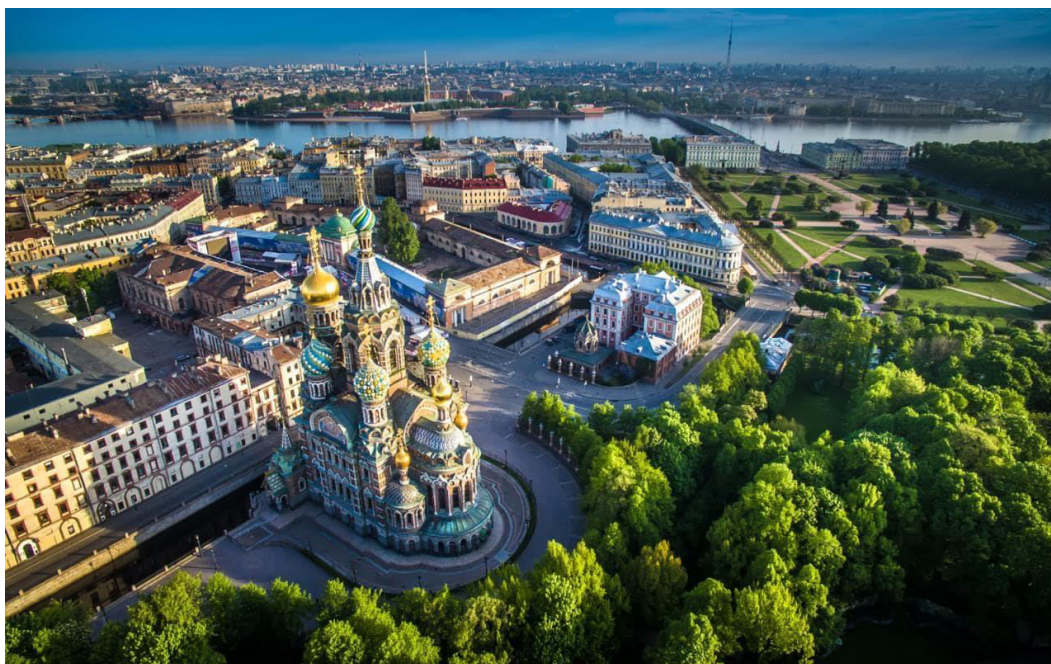
των δεκεμβριστών, η Αγία Πετρούπολη γνωρίζει την ανάπτυξη. Χτίζεται αυτοκινητόδρομος που ενώνει την πόλη με την Μόσχα και ο πληθυσμός της Αγίας Πετρούπολης αυξάνεται σημαντικά. Το 1855 μέχρι 1881 κυβερνά ο Αλέξανδρος Β΄, 1881 - 1894 ο Αλέξανδρος Γ΄ και 1894-1917 ο τελευταίος τσάρος της Ρωσίας, Νικόλαος Β΄. Το 1914 λόγω του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το όνομα της πόλης αλλάζει σε Πετρογκράντ. Ύστερα από την δολοφονία του Νικόλαου Β΄ και της οικογένειάς του, ξεκινά η Οκτωβριανή Επανάσταση το 1917 και έναν χρόνο αργότερα, πρωτεύουσα γίνεται ξανά η Μόσχα. Σημαντικό επίσης γεγονός στην ιστορία της πόλης, είναι η πολιορκία και ο αποκλεισμός της κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, που διήρκεσαν 872 ημέρες. Το 1924, μετά τον θάνατο του Βλαντίμιρ Λένιν, το όνομα αλλάζει σε Λένινγκραντ, μέχρι και το 1991 που ανακτά την αρχική της ονομασία. (Peterburg, 2017) Η ιστορία της Αγίας Πετρούπολης συνδέεται άμεσα με την ιστορία ολόκληρης της χώρας και παρόλο που έγινε αναφορά μόνο στους ηγέτες της, υπήρξε πλήθος διάσημων προσώπων που έχουν αφήσει το στίγμα τους στην πόλη. Γι΄ αυτό το λόγω άλλωστε η Αγία Πετρούπολη που γνωρίζουμε σήμερα αποτελεί πόλο έλξης για τους τουρίστες, για την σπουδαία και συναρπαστική της ιστορία.

4.4 Φυσικοί Πόροι

Η Αγία Πετρούπολη χτίστηκε σε μικρά νησάκια, στο δέλτα του ποταμού Νέβα και είναι γνωστή κυρίως για το πλούσιο υδάτινο περιβάλλον της. Την πόλη διαρρέουν περίπου 40 ποτάμια και στα εδάφη της βρίσκονται 6 λίμνες. Επίσης υπάρχουν αρκετές ιαματικές πηγές, από τις οποίες μόνο το 10% αξιοποιείται για ιατρικούς λόγους και λουτρά, το υπόλοιπο 90% καθαρά για τεχνικούς σκοπούς. Στην πόλη υπάρχουν 15 προστατευόμενες περιοχές με πάνω από 424 είδη χλωρίδας και πανίδας υπό προστασία, κυρίως ψαριών. (Infoeco, 2017). Από αυτές 8 είναι κρατικά φυσικά πάρκα – καταφύγια, με μεγαλύτερα το Γιουντόλοφσκι και το Γκλαντισέφσκι. Και ακόμη 7 φυσικά μνημεία, εκ των οποίων τα « Ύψώματα Ντουντεργκόφσκι» και το Πάρκο « Σεργκίεβκα» αποτελούν μέρος της ομάδας μνημείων της Αγίας Πετρούπολης που ανήκουν στην λίστα της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO . Τέλος στην πόλη υπάρχουν κοιτάσματα αργίλου, ψαμμίτης, άμμος αλλά και τύρφη. (Минприроды, 2017).

4.5 Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO

Αγία Πετρούπολη (πηγή: Telegraph, 2017)

Η ιδιαιτερότητα της δημιουργίας της Αγίας Πετρούπολης και της ταχύτατης εξέλιξης της σε ομοσπονδιακή πόλη είναι αυτό που την κάνει τόσο μοναδική. Σε συνδυασμό με την σπουδαία ιστορία της, την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική των κτηρίων της και το φυσικό της περιβάλλον αποτελεί πόλο έλξης για πολλούς επισκέπτες. Ολόκληρο το κέντρο και τα προάστια της πόλης αποτελούν ενιαίο αντικείμενο με την ονομασία «Ιστορικό κέντρο της Αγίας Πετρούπολης και τα συσχετιζόμενα με αυτό συμπλέγματα μνημείων» και είναι μέρος της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO από το 1990. (Администрация Санкт-Петербурга, 2015) Μάλιστα αποτελεί το πρώτο αντικείμενο της χώρας που μπαίνει στην συγκεκριμένη λίστα. Συνολικά περιλαμβάνει 36 συμπλέγματα και πάνω από 100 μνημεία, τα οποία βρίσκονται μέσα στην πόλη αλλά και στην περιφέρεια του Λένινγκραντ. Για τον λόγο αυτό παρακάτω θα αναλυθούν μόνο τα διασημότερα αξιοθέατα της πόλης.

Πρώτο και μεγαλύτερο έργο θεωρείται το φρούριο και ο καθεδρικός ναός Πέτρου και Παύλου, που σηματοδοτεί την ίδρυση της πόλης το 1703 από τον Πέτρο Α', αποτελεί στην ουσία την πρώτη ακρόπολη της πόλης. Τα έργα του ολοκληρώθηκαν περίπου το 1740 και βασικός ρόλος του ήταν να προστατεύει την περιοχή από τις επιδρομές των Σουηδών. Αργότερα λειτουργούσε και ως φυλακή, όπου είχαν φυλακιστεί αρκετές σημαντικές προσωπικότητες κυρίως του πολιτικού σκηνικού. Μεταξύ του 1713 και

1733 κατασκευάζεται εντός του κάστρου ο πρώτος ναός της πόλης από πέτρα, ο καθεδρικός ναός του Πέτρου και Παύλου. Στην κορυφή του βρίσκεται ένας μεγάλος χρυσός άγγελος που κρατά έναν μεγάλο σταυρό, ο οποίος αποτελεί το σύμβολο της πόλης. (Saint-petersburg, 2017)

Άλλο ένα σημαντικό αξιοθέατο είναι το Ερμιτάζ. Ένα συγκρότημα 6 κτηρίων, συμπεριλαμβανομένου και του Χειμερινού Ανακτόρου. Η ιστορία του ξεκινά από μια συλλογή αντικειμένων της Αικατερίνης Β΄ σε έναν ειδικό χώρο, το μικρό ερμιτάζ, από όπου προέκυψε και η σημερινή ονομασία του μουσείου. Το 1852 ανοίγει σαν μουσείο για το κοινό, με την εντολή του Νικολάου Α΄. Ο χώρος περιλαμβάνει τόσα εκθέματα, που μπορεί να πάρει και μήνες για να τα δει κάποιος αναλυτικά. Συγκεκριμένα πάνω από 3.000.000 εκθέματα στολίζουν τους χώρους του μουσείου, πράγμα που το κάνει ένα από τα μεγαλύτερα της Ευρώπης. (Wikipedia, 2017)

Το βασιλικό Ανάκτορο Πέτερχοφ με τα υπέροχα σιντριβάνια και κήπους, ήταν το θερινό ανάκτορο του Πέτρου Α΄. Δεν βρίσκεται μέσα στο κέντρο της πόλης αλλά στην περιοχή Πετροντβορτσόβι της Αγίας Πετρούπολης και αποτελεί ένα από τα πιο διασημότερα έργα του Ραστρέλλι. Ολοκληρώθηκε μετά τον θάνατο του Πέτρου Α΄ υπό την βασιλεία της Ελισάβετ. Η αυτοκράτειρα ήταν υπεύθυνη για την δημιουργία πολλών σπουδαίων έργων της εποχής αλλά και για το μεγαλείο ενός άλλου ανακτόρου, της Αικατερίνης Α΄. Ήταν μέρος του Τσαρικού Χωριού στην περιοχή Πούσκιν. Από το 1743 το κτήριο ανακατασκευάζεται και τελικά ο Ραστρέλλι είναι εκείνος που ανήγειρε το παλάτι προς μνήμη της μητέρας της Ελισάβετ. Ένα από τα διάσημα δωμάτια του ανακτόρου είναι το Κεχριμπαρένιο Δωμάτιο, που ήταν φτιαγμένο μόνο από κεχριμπάρι και χρυσάφι. Ληλατήθηκε από τους Ναζί, ανακατασκευάστηκε όμως με εξαιρετικά υψηλό κόστος το 2003. (Saint-petersburg, 2017)

Ανάκτορο Πέτερχοφ

Ανάμεσα σε ναούς και εκκλησίες της πόλης, ο πιο σπουδαίος είναι αυτός «του Χυμένου Αίματος» που χτίστηκε στο σημείο του θανάσιμου τραυματισμού του Αλέξανδρου Β΄. Η ιδιαιτερότητα του ναού βρίσκεται στην αρχιτεκτονική του, που διαφέρει σημαντικά από τα υπόλοιπα κτίσματα, αφού θυμίζει αρκετά τον ρώσικο μεσαιωνικό ρυθμό.

Ακόμη ένα από τα σύμβολα της πόλης είναι ο Χάλκινος Καβαλάρης, έργο που διαταγής της Μεγάλης Αικατερίνης, προς τιμήν του ιδρυτή της πόλης. Ως βάθρο, έχει επιλεγεί κόκκινος γρανίτης σε σχήμα γκρεμού, πάνω στο οποίο βρίσκεται ο Πέτρος να καβαλά ένα άλογο, το οποίο πατά ένα φίδι. Η στάση του σώματος δείχνει πως ο Πέτρος με το χέρι απλωμένο προς τον Νέβα, οδηγεί την χώρα μπροστά, ενώ το φίδι συμβολίζει τους εχθρούς της.

Υπάρχει ακόμα πλήθος από αξιοθέατα στην πόλη, που αξίζει να επισκεφτεί κανείς. Η λεωφόρος Νέφσκι, θέατρο Κίροφ ή Μαρίνσκι, τζαμί της Αγίας Πετρούπολης, Καθεδρικός ναός του Καζάν, η πλατεία του παλατιού με την στήλη του Αλέξανδρου, είναι μερικά από αυτά. Αλλά και μουσεία, πέρα από το Ερμιτάζ, όπως το μουσείο του Ντοστογιέφσκι κ.ά. Γενικότερα όλα αυτά αποτελούν απλώς ένα μικρό δείγμα ενός τεράστιου πολιτισμού, που φαίνεται μέσα από τα δημιουργήματα 300 χρόνων ύπαρξης της πόλης και που αξίζει να διασωθούν για τις επόμενες γενιές και ολόκληρη

την ανθρωπότητα. Για να καταλάβει κανείς το μεγαλείο αλλά και την μοναδικότητα της συγκεκριμένης πόλης, αξίζει να επισκεφτεί όλες αυτές της περιοχές.

4.6 Αγία Πετρούπολη ως ο καλύτερος τουριστικός προορισμός για το 2016

Καθεδρικός ναός του Καζάν της Αγίας Πετρούπολης

Το 2016 είναι μια χρονιά, στην οποία αναγνωρίζεται το μεγαλείο της Αγίας Πετρούπολης. Η πόλη χαρακτηρίζεται ως ο καλύτερος τουριστικός και πολιτιστικός προορισμός παγκοσμίως για το 2016, από εμπειρογνώμονες της τουριστικής βιομηχανίας στον μεγάλο τελικό των «World Travel Awards» στις Μαλδίβες. Όχι άδικα, αφού τα ιστορικά της μνημεία, τα πλούσια παλάτια, η ιδιαίτερη αρχιτεκτονική της, η φύση που την περιβάλλουν, καθιστούν την πόλη μοναδική και πόλο έλξης για πολλούς τουρίστες. (ΡΙΑ, 2016)

Η World Travel Awards είναι μια οργάνωση που δημιουργήθηκε το 1993 και από τότε ως έργο της έχει την αναγνώριση και ανταμοιβή περιοχών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας. Το σήμα της οργάνωσης είναι γνωστό παγκοσμίως και αποτελεί το απόλυτο βραβείο για μια τουριστική περιοχή, αφού έτσι

αναγνωρίζεται για την σπουδαιότητα της. Μάλιστα στην Αγία Πετρούπολη το 2017 έχει προγραμματιστεί τελετή απονομής βραβείων από την οργάνωση, που θα αφορά ευρωπαϊκούς προορισμούς. (worldtravelawards, 2016) Βέβαια με τόσο πλούσια ιστορία, σπουδαία γεωγραφική θέση και αρχιτεκτονική, η πόλη έχει λαμπρό μέλλον στον τομέα του τουρισμού. Τα συγκεκριμένα βραβεία αποτελούν, έως έναν βαθμό, μέσο για ακόμη μεγαλύτερη προβολή της Αγίας Πετρούπολης ως τουριστικού προορισμού και προσέλκυση ακόμη περισσότερων επισκεπτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.1 Τουρισμός στην Μόσχα

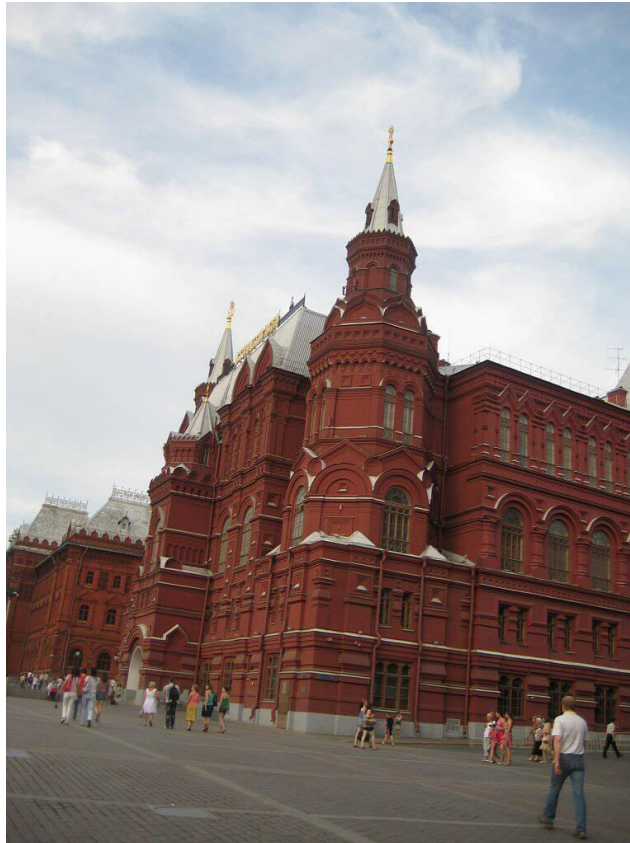
Ο τουρισμός αποτελεί έναν κλάδο, που αν αναπτυχθεί σωστά, μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην οικονομία μιας χώρας. Δηλαδή η τουριστική κίνηση σε μια περιοχή είναι εκείνη που θα καθορίσει και τα έσοδά της έως έναν βαθμό. Η Μόσχα αποτελεί σπουδαίο τουριστικό προορισμό, όσο εγχώριο, τόσο και διεθνή. Τον Αύγουστο του 2017 μάλιστα, μπαίνει στην λίστα των 5 κορυφαίων εγχώριων προορισμών της Ρωσίας. (Mskagency, 2017) Έχει πλήθος αξιοθέατα που αξίζει να δει κάθε επισκέπτης της, με πρώτο και μεγαλύτερο εκείνο της Κόκκινης Πλατείας και του Κρεμλίνου, που περιλαμβάνει το μαυσωλείο του Λένιν, τον ναό του Αγίου Βασιλείου, αλλά και μερικά μουσεία. Ενώ αυτά αποτελούν τα πιο γνωστά αξιοθέατα της πόλης, δεν είναι τα μοναδικά. Η Μόσχα έχει ακόμη πολλά σπουδαία μουσεία, όπως το μουσείο Πούσκιν, το κεντρικό μουσείο του σοβιετικού στρατού αλλά και την πινακοθήκη Τρετιακόφ, που είναι μοναδική στο είδος της για όλη την χώρα, αφού περιλαμβάνει σπουδαία έργα και συλλογές κυρίως ρώσων καλλιτεχνών. Αυτά βέβαια είναι ένα μικρό δείγμα των μουσείων της πόλης. Εάν κάποιος ενδιαφέρεται περισσότερο για αξιοθέατα που σχετίζονται με την θρησκεία, μπορεί να επισκεφτεί τον Καθεδρικό Ναό του Σωτήρος Χριστού η τον ναό της Ανάληψης του Κολομένσκοε, που χτίστηκε για την γέννηση του τσάρου Ιβάν Τρομερού. Για τους λάτρεις της φύσης, το Κολομένσκοε είναι μια αρκετά καλή επιλογή, αφού πέρα από πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα, είναι γνωστό και για το πάρκο του. Ακόμη το Πάρκο της νίκης, το Πάρκο Γκόρκι, το Σοκόλνικι αλλά και μικρότερα πάρκα, έχουν πολλά να δείξουν στους επισκέπτες τους. Τέλος την περιφέρεια της Μοσχας υπάρχει ο Χρυσός

Δακτύλιος, που περιλαμβάνει διαδρομές στα πιο σημαντικά ιστορικά και πολιτιστικά μνημεία.

Οι υποδομές της Μόσχας είναι αρκετά ανεπτυγμένες και βοηθούν στην ευκολότερη πρόσβαση, αλλά και μεταφορά των επισκεπτών της. Η Μόσχα έχει 3 αεροδρόμια, Σερεμιέτιεβο, Ντομοντιέντοβο και Βνούκοβο. Είναι εφικτή και η πρόσβαση με τρένο και λεωφορείο, όσο από πόλεις εσωτερικού, τόσο από πόλεις Ευρώπης και Ασίας, όμως το ταξίδι με τα συγκεκριμένα μέσα μεταφοράς είναι χρονοβόρα και δεν αποτελούν πρώτη επιλογή. Για μεταφορά εντός της πόλης σπουδαίο ρόλο παίζει το μετρό, το οποίο μπορεί να πει κανείς πως αποτελεί έργο τέχνης, αφού από μόνο του είναι τόσο εντυπωσιακό όσο και ένας μουσειακός χώρος. Οι σταθμοί και η διακόσμηση τους, είναι μοναδικοί. Και η ομορφιά του, δεν τελειώνει εκεί, αφού υπάρχει διαδρομή που διασχίζει τον ποταμό Μόσχοβα, μέσω γέφυρας. Αλλά μέσα εντός πόλης είναι τα τραμ, τα λεωφορεία, τα τρόλεϊ και τα μαρσρούτκα. Τα τελευταία χρησιμοποιούνται περισσότερο στην Ρωσία, λόγω χαμηλού κόστους και είναι ομαδικά ταξί, τύπου mini bus, που ακολουθούν συγκεκριμένα δρομολόγια. Εννοείται πως υπάρχουν και τα κλασικά ταξί, που όλοι μας γνωρίζουμε. Η Μόσχα έχει ένα σχετικά ανεπτυγμένο δίκτυο αυτοκινητόδρομων και πολλές γέφυρες, γεγονός που κάνει την διέλευση αυτοκινήτων και μεταφορικών μέσων ευκολότερη. Η περιήγηση σε σημεία ενδιαφέροντος γίνεται ακόμη με τουριστικά διώροφα λεωφορεία και θαλάσσια ταξί του Βόλγα. Όσο για την διαμονή, υπάρχει πλήθος από ξενοδοχεία και ξενώνες μέσα στην πόλη. Οι τιμές τους, αναλόγως τα αστέρια και τις υπηρεσίες που παρέχουν, κυμαίνονται περίπου από 20 έως 400 € την ημέρα. (Wikitravel, 2017)

Γενικότερα ο τουρισμός στην Μόσχα, γνώρισε την ανάπτυξη ύστερα από την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, περίπου από το 1991. Από τότε μέχρι και σήμερα συνεχίζει σταθερά την ανοδική πορεία του. Τα τελευταία 6 χρόνια μάλιστα παρατηρήθηκε αύξηση 40% των επισκεπτών της πρωτεύουσας, ξεπερνώντας έτσι την Αγία Πετρούπολη. Το 2010 οι επισκέπτες άγγιζαν τα 12,8 εκατομμύρια, ενώ το 2016 φτάνουν τα 17,5 εκατομμύρια. Τα έσοδα από την τουριστική κίνηση στην πόλη άγγιζαν τα 600 δισεκατομμύρια ρούβλια, που υπολογίζονται κοντά στα 9 δις ευρώ. (TACC, 2017) Στην προβολή και προώθηση της πόλης παίζουν σημαντικό ρόλο τα εποχιακά φεστιβάλ. Τον χειμώνα του 2016 έγινε ένα φεστιβάλ για τις γιορτές Χριστουγέννων και πρωτοχρονιάς, το οποίο επισκέφτηκαν κοντά στα 12 εκατομμύρια επισκέπτες, εκ των οποίων τα 5 ήταν τουρίστες. Πέρα από τον ιδιαίτερο στολισμό και

συναυλίες, υπήρχε πλήθος από διάφορες δραστηριότητες που έκαναν το γιορτινό αυτό κλίμα, μοναδικό. Συνολικά στην Μόσχα γίνονται 25 μεγάλες γιορτές μέσα στον χρόνο, περισσότερες από οποιαδήποτε άλλη πόλη της χώρας. .(Телеканал Москва 24,2017)

Ιστορικό μουσείο της Ρωσίας στην Κόκκινη Πλατεία της Μόσχας

5.2 Τουρισμός στην Αγία Πετρούπολη

Η Αγία Πετρούπολη ήταν πρωτεύουσα της Ρωσίας για δύο δεκαετίες. Εκεί από την στιγμή της δημιουργίας της έχει γραφτεί σπουδαία ιστορία και αναπτύχθηκε σε τόσο μεγάλο βαθμό ο πολιτισμός, που στην πορεία επηρέασε ολόκληρη την χώρα. Βέβαια, αποτελεί πόλο έλξης για τους τουρίστες, όχι μόνο για την ιστορία της, αλλά και την σπουδαία αρχιτεκτονική, τα παλάτια, τις γέφυρες και τα μουσεία της. Ολόκληρο το κέντρο και όλα της τα μνημεία, αποτελούν ένα από τα πρώτα αντικείμενα της Ρωσίας που μπήκαν στην λίστα της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Τα πιο γνωστά αξιοθέατα, είναι το Ερμιτάζ, το Πέτερχοφ, το παλάτι της Αικατερίνης, το φρούριο Πέτρου και Παύλου, αλλά και πολλά παλάτια και ναοί ακόμη. Πέρα από τα αξιοθέατα της, η Αγία Πετρούπολη είναι γνωστή και για ένα

φαινόμενο, που ονομάζεται « Λευκές Νύχτες». Αυτό οφείλεται κυρίως στην γεωγραφική θέση της πόλης. Είναι ένα φαινόμενο κατά το οποίο ο ήλιος δεν δύει κάτω από τον ορίζοντα, με αποτέλεσμα ο ουρανός να μην σκοτεινιάζει και στην ουσία, να μην νυχτώνει. Διαρκεί περίπου ένα μήνα, από μέσα Ιουνίου, μέχρι και αρχές Ιουλίου.

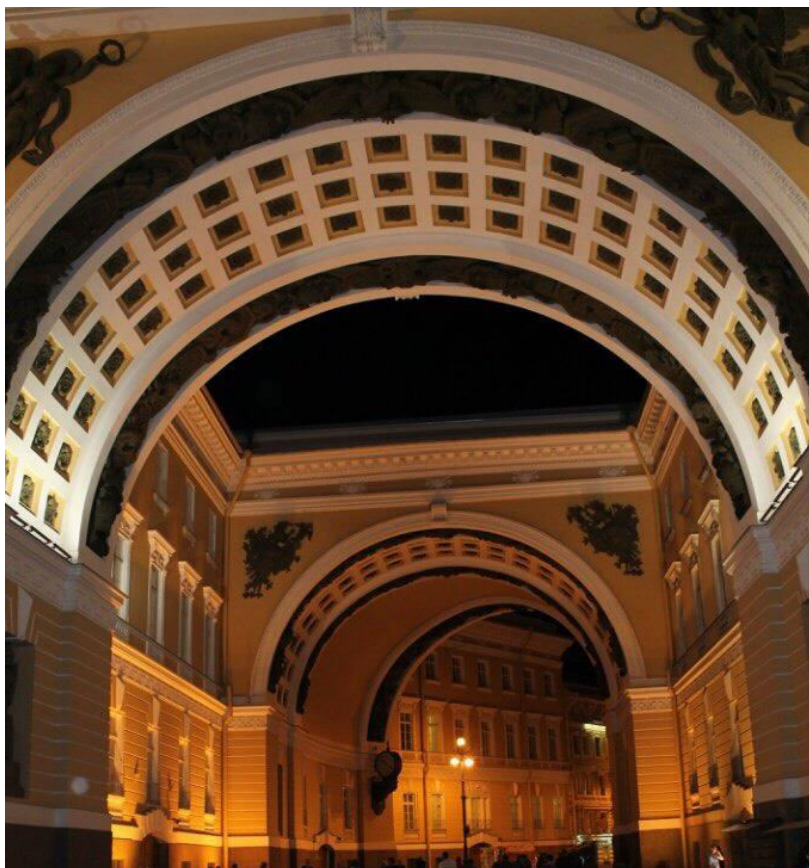
Η Αγία Πετρούπολη είναι η δεύτερη σπουδαιότερη πόλη της Ρωσίας, μετά την Μόσχα. Δεύτερη έρχεται επίσης και στον τουριστικό τομέα, αφού συγκριτικά με την Μόσχα, έχει λιγότερους επισκέπτες και λιγότερα έσοδα. Θεωρείται ένας από τους σπουδαιότερους τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως. Μάλιστα έλαβε την πρώτη θέση για το 2016 από την «World Travel Awards». Έχει σχετικά ανεπτυγμένες υποδομές. Για διεθνές και εσωτερικές πτήσεις, υπάρχει το αεροδρόμιο «Πούλκοβο». Μπορεί επίσης κάποιος, πέρα από αεροπλάνο, να χρησιμοποιήσει λεωφορείο ή τρένο. Το σιδηροδρομικό δίκτυο της πόλης είναι αρκετά ανεπτυγμένο, αφού υπάρχουν 2 διεθνής γραμμές και 3 εσωτερικού. Μάλιστα για τουριστικούς λόγους στην διαδρομή προς Φινλανδία, χρησιμοποιούνται τρένα εποχής. Επίσης υπάρχει δυνατότητα επίσκεψης της πόλης με πλοίο, αφού η Αγία Πετρούπολη διαθέτει λιμάνι, όπου φιλοξενεί κρουαζιερόπλοια από άλλες πόλεις ή περιοχές, όπως Στοκχόλμη και Ελσίνκι. Για μετακινήσεις εντός της πόλης, το πιο γνωστό μέσο μεταφοράς είναι το μετρό, αφού είναι το πιο οικονομικό και ο στολισμός του είναι μοναδικός. Υπάρχουν βέβαια λεωφορεία, ταξί, τρόλεϊ, τραμ και μαρσρούτκα. Ακόμη σε περιόδους που τα νερά των ποταμών της δεν είναι παγωμένα, υπάρχουν βάρκες και ιπτάμενα δελφίνια που χρησιμοποιούνται κυρίως για ξενάγηση. Όσο για την διαμονή, υπάρχουν πολλά πανδοχεία και ξενοδοχεία στην πόλη, που οι τιμές τους κυμαίνονται από 20 μέχρι 350€ την ημέρα. (Wikitravel, 2017)

Το 2016 η Αγία Πετρούπολη δέχτηκε 6,9 εκατομμύρια τουρίστες, ξεπερνώντας δηλαδή τον πληθυσμό της πόλης που άγγιξε τα 5,2 εκατομμύρια την ίδια χρονιά. Από τα 6,9 εκατομμύρια, 2,8 ήταν ξένοι τουρίστες. (Муравьева, 2017) Παρατηρείται έτσι μια σταθερή αύξηση τουριστικής κίνησης στην πόλη, αφού το 2010 οι επισκέπτες της έφταναν τα 5,1 εκατομμύρια, εκ των οποίων 2,3 ήταν ξένοι, (Летюка, 2014) ενώ το 2015 έφταναν τα 6,5 εκατομμύρια, με 2,9 να είναι ξένοι. (Администрация Санкт-Петербурга, 2017) Αύξηση υπάρχει και στα έσοδα συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά περίπου 19 δισεκατομμύρια ρούβλια, δηλαδή 21% , σε υπηρεσίες διαμονής

και μετακίνησης. Αντίστοιχα, αύξηση 10% σε λοιπές υπηρεσίες, που αγγίζουν τα 24,7 δις ρούβλια.(ΓΑΤΡ, 2017)

Αξίζει να αναφερθεί πως υπάρχουν και άλλοι παράγοντες, που καθιστούν την Αγία Πετρούπολη έναν από τους καλύτερους τουριστικούς προορισμούς. Στα πλαίσια του προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης της πόλης 2011-2016, συγκεκριμένα το 2009, ψηφίστηκε νόμος, που επιτρέπει την παραμονή ενός ξένου επισκέπτη, από θαλάσσια πορθμεία, έως 72 ώρες χωρίς βίζα. Σημαντικό γεγονός, θεωρείται και η δημιουργία λιμανιού « Μορσκόι φασάντ» ή στα αγγλικά «Marine Facade», αφού έκανε την Αγία Πετρούπολη ένα από τα μεγαλύτερα κέντρα κρουαζιέρας διεθνώς. Το 2016 υποδέχτηκε 456 χιλιάδες επισκέπτες από κρουαζιερόπλοια. Βέβαια τους περισσότερους τουρίστες η πόλη δέχεται την περίοδο της πρωτοχρονιάς, το 2016-2017 περίπου 390 χιλιάδες άτομα, και τον Ιούνιο, για τις «Λευκές Νύχτες». Τέλος υπάρχουν και στην Αγία Πετρούπολη διάφορα φεστιβάλ, τα οποία συμβάλλουν με την σειρά τους, στην προβολή και προώθηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας. (Администрация Санкт-Петербурга, 2017)

Λεπτομέρεια Χειμερινού Ανακτόρου της Αγίας Πετρούπολης

5.3 Τουρισμός στην Ρωσία και ο ρόλος του στην οικονομία της χώρας

Η Ρωσία είναι μια μεγάλη χώρα και έχει πολλά σημεία ενδιαφέροντος για κάθε επισκέπτη της. Πέρα από τους δύο πιο γνωστούς προορισμούς, Αγίας Πετρούπολης και Μόσχας, υπάρχουν αρκετές μικρότερες πόλεις με σημαντικά φυσικά και πολιτιστικά μνημεία. Σπουδαίο προορισμό αποτελεί το Καζάν του Ταταρσταν, αφού εκεί γίνεται μείξη δύο πολιτισμών, των χριστιανών Ρώσων και των μουσουλμάνων Τατάρων. Τα πιο γνωστά αξιοθέατα της πόλης είναι το Κρεμλίνο της και το τζαμί Κολσαρίφ, το οποίο βρίσκεται μέσα σε αυτό. Υπάρχουν ακόμα πολλοί ναοί αλλά και μουσεία που αξίζει να τα επισκεφτεί κανείς. Άλλη μια πόλη που αποτελεί σημείο ενδιαφέροντος, είναι το Ιρκούτσκ, που έχει ονομαστεί και «Παρίσι της Σιβηρίας» επειδή τα σπουδαιότερα τουριστικά αξιοθέατα της είναι 19^{ου} αιώνα. Βέβαια σημαντικό ρόλο παίζει και το γεγονός ότι βρίσκεται κοντά στην λίμνη Βαϊκάλη, γνωστή ως το «μπλε μάτι της Σιβηρίας». Είναι η παλιότερη και η μεγαλύτερη λίμνη γλυκού νερού στον κόσμο, με ιδιαίτερο οικοσύστημα. Η λίμνη είναι μοναδική στο είδος της και έχει συμπεριληφθεί στον κατάλογο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Μια από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ρωσίας, που έχει αναπτυχθεί και τουριστικά, είναι το Νίζνι Νόβγκοροντ. Έχει αρκετά τουριστικά αξιοθέατα με σημαντικότερο το Κρεμλίνο της πόλης. Σπουδαία πόλη είναι και το Βολγκογκράντ, γνωστό ως Στάλινγκραντ. Εκεί, κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έγιναν μεγάλες καταστροφές, καθώς υπήρξε σημαντική αντίσταση από τους Ρώσους. Είναι αρκετά ενδιαφέρον για όσους θα επιθυμούσαν να βρεθούν στο σημείο της μάχης. Το Βλαδιβοστόκ αποτελεί επίσης αξιόλογο τουριστικό προορισμό, εκεί βρίσκεται και το τέρμα Υπερσιβηρικού Σιδηροδρόμου, που ξεκινά από την Μόσχα. Ένας από τους σταθμούς του Υπερσιβηρικού, βρίσκεται στο Γεκατερινπούργκ ή αλλιώς Αικατερινούπολη, που αποτελεί επίσης σπουδαίο προορισμό, αφού έχει πλήθος από μνημεία και εκκλησίες. Αν από την άλλη υπάρχουν ενδιαφερόμενοι για θαλάσσιο τουρισμό οι πόλεις Σότσι και Ανάπα είναι ιδανικές για αυτήν την περίπτωση, όμως είναι λιγότερο γνωστές. Περιοχές όπως η Καμτσάτκα, το Κίτσι, ο Καύκασος, τα Ουράλια και τα Αλτάι όρη, είναι γνωστές περισσότερο για το πλούσιο φυσικό περιβάλλον τους. Γενικότερα η Ρωσία είναι μια μεγάλη χώρα, με πολλά μέρη που μπορεί να επισκεφτεί κανείς. Βέβαια για αρκετές χώρες υπάρχει ένας περιορισμός, αφού οι επισκέπτες είναι υποχρεωμένοι να βγάλουν βίζα για να επισκεφτούν την χώρα. Για να γίνει αυτό, χρειάζεται πρόσκληση από πρόσωπο ή

οργάνωση, που βρίσκεται μόνιμα στην Ρωσία. Ύστερα οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να απευθυνθούν στον αρμόδιο φορέα, με συμπληρωμένα όλα τα απαραίτητα έγγραφα και την αμοιβή που έχει οριστεί για το κράτος στο οποίο ανήκουν. Πλέον, βέβαια, πολλά τουριστικά γραφεία αναλαμβάνουν την συγκεκριμένη διαδικασία για τους πελάτες τους. Όσο για τις υποδομές, υπάρχουν πολλά αεροδρόμια σε όλη την χώρα, πτήσεις εξωτερικού όμως, δέχονται μόνο όσα βρίσκονται στις μεγαλύτερες πόλεις της. Οι περισσότερες εταιρίες όμως συνεργάζονται με αεροδρόμια της Μόσχας. Οπότε αν κάποιος ενδιαφέρεται να επισκεφτεί κάποια άλλη περιοχή, θα πρέπει να ταξιδέψει πρώτα εκεί και ύστερα να πάρει κάποια πτήση εσωτερικού. Ακόμη, υπάρχουν πόλεις της Ευρώπης και Ασίας που συνδέονται με τις μεγαλύτερες πόλεις της Ρωσίας μέσω του σιδηροδρομικού της δικτύου. Το Βλαδιβοστόκ, το Σότσι και η Αγία Πετρούπολη, έχουν επίσης λιμάνια τα οποία δέχονται κρουαζιερόπλοια και επισκέπτες, κυρίως το καλοκαίρι. Τέλος, το ταξίδι μπορεί να πραγματοποιηθεί με λεωφορείο ή αυτοκίνητο, αφού υπάρχουν αυτοκινητόδρομοι που συνδέουν την Ρωσία με άλλες χώρες Ευρώπης και Ασίας. (Wikitravel, 2017)

Το 2016 την χώρα επισκέφτηκαν πάνω από 24 εκατομμύρια τουρίστες, για την ακρίβεια 24.571.000. Συγκριτικά με τον προηγούμενο χρόνο παρατηρείται μείωση 8,49%, αφού στο τέλος του 2015 η χώρα είχε 26.852.000 επισκέπτες. Λιγότερους επισκέπτες έχει και συγκριτικά με την χρονιά 2014, αφού άγγιζαν τα 25.438.000. Προβλέπεται μια μικρή μείωση τουριστικής κίνησης για το έτος 2017 αφού στα δύο πρώτα τρίμηνα, η χώρα έχει 10.947.000 επισκέπτες, ενώ το 2016 στο ίδιο χρονικό διάστημα είχε 11.282.000. (Rosstat, 2017) Οι 5 τοποθεσίες που συγκέντρωσαν τον μεγαλύτερο αριθμό τουριστών για το 2016 ήταν : η Μόσχα, ακολουθούσε η Αγία Πετρούπολη, Σότσι, Καζάν και το Σεργκίεβ Ποσάντ. Οι 5 κορυφαίες χώρες, από τις οποίες η Ρωσία είχε τους περισσότερους επισκέπτες είναι: η Ουκρανία με 8.569.000 επισκέπτες, το Καζακστάν με 3.564.000, Φινλανδία με 1.319.000, Κίνα με 1.289.000 και Πολωνία με 1.017.000. (Turstat, 2017) Γενικότερα ο τουρισμός το 2016 είχε συνεισφορά 3,4% στο ΑΕΠ της χώρας. (Rtournews, 2017). Αξίζει να αναφερθεί επίσης, πως ο εγχώριος τουρισμός στην Ρωσία είναι περισσότερο ανεπτυγμένος σε σχέση με τον εισερχόμενο τουρισμό, καθώς η διαδικασία έκδοσης της βίζας, αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα επίσκεψης της χώρας από τουρίστες άλλων κρατών.

5.4 Οι αλλαγές λόγω κρίσης στον ρωσικό τουριστικό κλάδο

Η οικονομική κρίση δεν έχει αφήσει καμία χώρα ανεπηρέαστη. Οι επιπτώσεις της κρίσης στον τουρισμό, όπως και σε κάθε άλλο τομέα οικονομίας κάθε χώρας, ήταν μεγάλες. Συγκεκριμένα στην Ρωσία επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό, ο εξερχόμενος, ο εισερχόμενος και ο εσωτερικός τουρισμός. Ύστερα από την κρίση του 2008, έρχεται μια μεγαλύτερη κρίση του 2014, που επηρεάζει όλες τις τάσεις του τουρισμού. Ο εξερχόμενος τουρισμός, ίσως επηρεάστηκε περισσότερο, καθώς πολλά πρακτορεία πτώχευσαν και η ροή των ρώσων τουριστών που ταξίδευαν στο εξωτερικό, μειώθηκε. Η ανατίμηση ξένου νομίσματος, η αύξηση επιτοκίων των δανείων, αποτέλεσαν πολύ σημαντικά ζητήματα, που συνέβαλαν με την σειρά τους στην μείωση του εξερχόμενου τουρισμού. Η διαφορά ήταν αισθητή, αφού το 2013 στο εξωτερικό ταξίδεψαν 54.069.079 ρώσοι και το 2014 ο αριθμός μειώνεται σε 45.888.935. Βέβαια ο εξερχόμενος τουρισμός, είχε ελάχιστες επιπτώσεις στην οικονομία του κράτους. Όσο για τον εισερχόμενο τουρισμό την περίοδο της κρίσεως, παρατηρήθηκε μια σχετική μείωση επισκεπτών της χώρας το 2009 με 21.338.650 επισκέπτες, ενώ το 2008 ήταν 23.676.140. Από το 2010 και μετά, ακολουθεί μια θετική πορεία, καθώς οι επισκέπτες της χώρας ολοένα και αυξάνονται. Σε σημαντική άνοδο της τουριστικής κίνησης στην Ρωσία για το 2014, συνέβαλαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες στο Σότσι και η υποτίμηση του εθνικού της νομίσματος. Τέλος ο εσωτερικός τουρισμός είναι το μοναδικό είδος τουρισμού την περίοδο κρίσεως που γνωρίζει ανάπτυξη. Οι Ρώσοι έδειξαν ιδιαίτερη προτίμηση στον τουρισμό εντός της χώρας, αφού οι διακοπές στο εξωτερικό ήταν είδος πολυτελείας. Στο γεγονός αυτό, αύξησης των τιμών για προορισμούς εξωτερικού συνέβαλλε σημαντικά η υποτίμηση που είχε το ρούβλι. Πάρα τα προβλήματα και την κρίση που αντιμετώπιζε η χώρα, ο τουρισμός για το 2014 αποτελούσε έναν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες στην οικονομία της, με συμβολή στο ΑΕΠ 5,6%. (Воронцова, 2015)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.1 Έρευνα

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια διπλωματικής εργασίας « Ρωσία ως τουριστικός προορισμός». Για να ερευνηθεί το θέμα αποτελεσματικότερα, θα μελετηθούν δύο δείγματα, ένα με όσους έχουν επισκεφτεί την Ρωσία και ένα με όσους δεν έχουν πραγματοποιήσει ακόμη κάποιο ταξίδι εκεί, δηλαδή τους πιθανούς ή μελλοντικούς επισκέπτες της. Σκοπός της έρευνας είναι να αναδειχθεί πόσο ενημερωμένοι είναι οι επισκέπτες ή οι πιθανοί επισκέπτες για τα τουριστικά θέρετρα και προορισμούς της χώρας. Ακόμη η έρευνα αποσκοπεί στην μελέτη των τάσεων των πιθανών επισκεπτών της και στην ικανοποίηση των ατόμων που ήδη έκαναν τουρισμό στην Ρωσία. Τέλος, επειδή για το συγκεκριμένο ταξίδι είναι απαραίτητη η έκδοση της βίζας, θα μελετηθεί και το γεγονός κατά πόσο αποτρεπτικός είναι ο συγκεκριμένος παράγοντας για την επιλογή της χώρας ως τουριστικού προορισμού.

6.2 Μέθοδος έρευνας

Η έρευνα βασίζεται στην συμπλήρωση 2 ξεχωριστών ερωτηματολογίων. Το πρώτο αφορά τους επισκέπτες της Ρωσίας και το δεύτερο τους μελλοντικούς ή πιθανούς επισκέπτες της. Οι ερωτήσεις έχουν δημιουργηθεί και ταξινομηθεί έτσι, ώστε να διευκολύνουν την παρούσα έρευνα. Τα συγκεκριμένα ερωτηματολόγια έχουν μεταφερθεί στο διαδίκτυο, μέσω της ιστοσελίδας και εργαλείου google docs. Η διανομή τους πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά, με email, μέσα από ιστοσελίδες facebook.com, vk.ru, ok.ru. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί το γεγονός ότι η έρευνα έγινε διαδικτυακά, καθώς υπήρχε πρόβλημα εύρεσης του δείγματος στο οποίο απευθυνόταν. Η έρευνα διεξήχθη την περίοδο 20 Αυγούστου με 20 Σεπτεμβρίου.

Το πρώτο ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 24 ερωτήσεις και απαντήθηκε από 101 άτομα. Εδώ πρέπει να αναφερθεί βέβαια, πως παρά το γεγονός ότι η προώθηση του ερωτηματολογίου έγινε διαδικτυακά, ελάχιστα άτομα επισκέφτηκαν την χώρα και ήταν πρόθυμοι να απαντήσουν στις συγκεκριμένες ερωτήσεις. Γι αυτό το λόγο πήρε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και μεγαλύτερη προσπάθεια για να συγκεντρωθούν οι

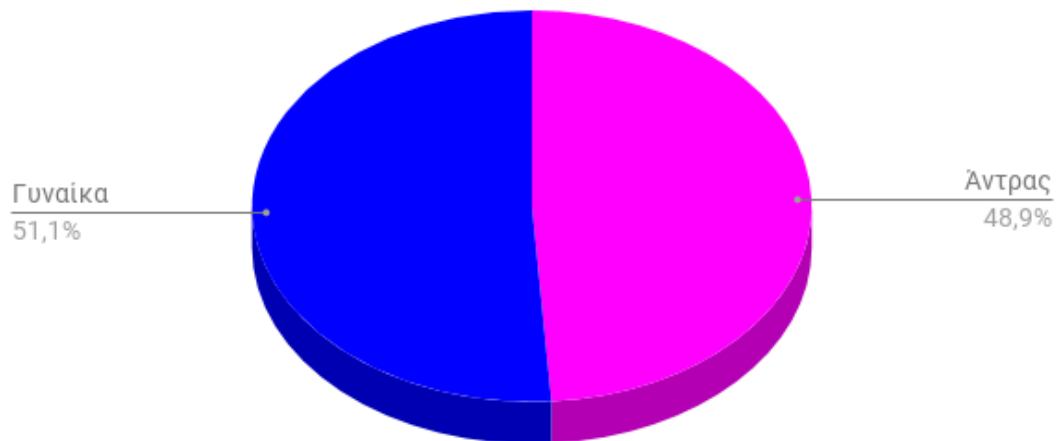
απαντήσεις σε αυτό. Στο δεύτερο ερωτηματολόγιο οι ερωτήσεις ήταν 20 και απαντήθηκε από 45 άτομα.

6.3 Αποτελέσματα έρευνας

6.3.1 Αποτελέσματα για όσους επισκέφτηκαν την Ρωσία

Στο συγκεκριμένο κομμάτι της έρευνας, έλαβαν μέρος 45 άτομα συνολικά. Βασική προϋπόθεση για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου που αναρτήθηκε για όσους έχουν επισκεφτεί την Ρωσία, αποτέλεσε ένα τουλάχιστον ταξίδι στην χώρα με βασικό σκοπό τον τουρισμό.

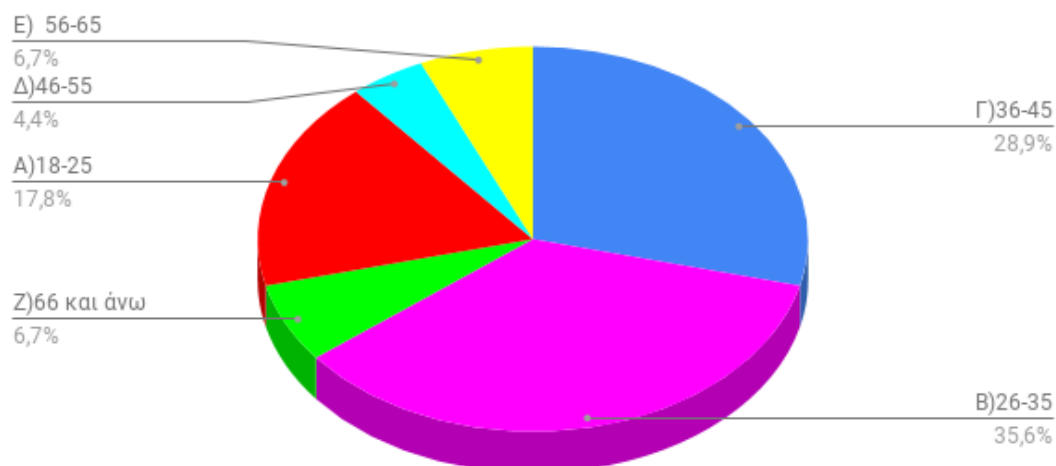
Μέτρηση από 1. Φύλο

Διάγραμμα 1: Φύλλο δείγματος 1

Με ελάχιστη διαφορά οι γυναίκες ήταν 23 και αποτέλεσαν το 51,1% του συνολικού δείγματος, ενώ άντρες ήταν 22 άτομα και αποτελούσαν το 48,9% του δείγματος.

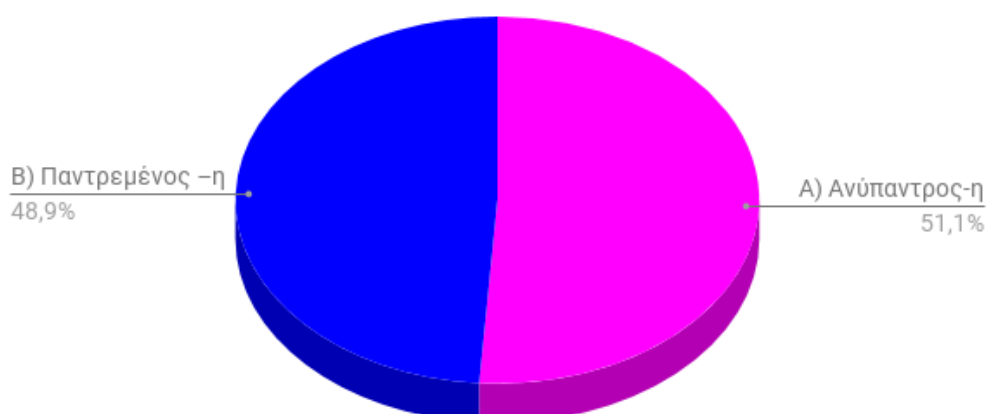
Μέτρηση από 2. Ηλικία

Διάγραμμα 2: Ηλικία δείγματος 1

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν στις κατηγορίες ηλικίας 26-35 και 36-45 ετών. Συγκεκριμένα 16 άτομα ή 35,6%, που η ηλικία τους κυμαίνεται από 26 έως 35 ετών και 13 άτομα ή 28,9 % ηλικίας 36 έως 45 ετών. Ακολουθούν 8 άτομα ή 17,8 % στην κατηγορία 18-25 ετών, 2 άτομα ή 4,4% στην κατηγορία 46-55 ετών και από 3 άτομα ή 6,7% σε κατηγορίες 56-65 και 65 και άνω, αντίστοιχα.

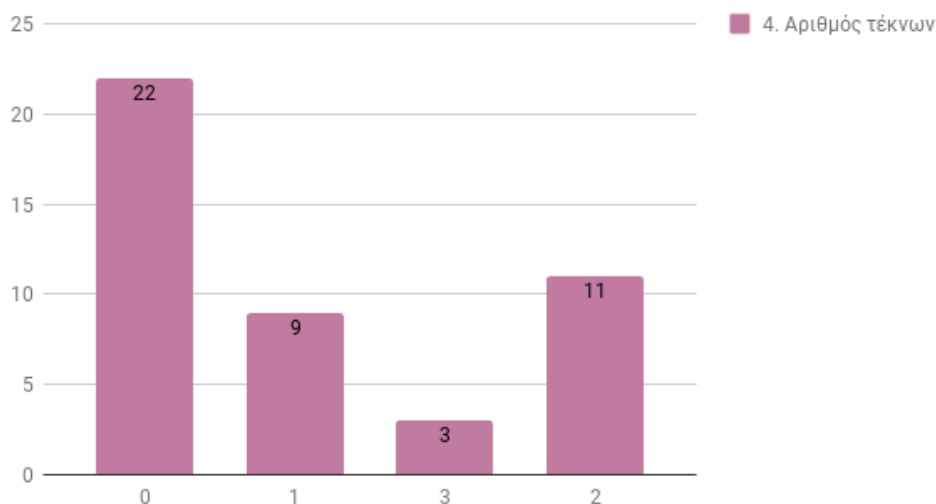
Μέτρηση από 3. Οικογενειακή κατάσταση

Διάγραμμα 3: Οικογενειακή κατάσταση δείγματος 1

Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση, έχουμε 48,9% ή 22 άτομα παντρεμένους και 51,1% ή 23 άτομα ανύπαντρους.

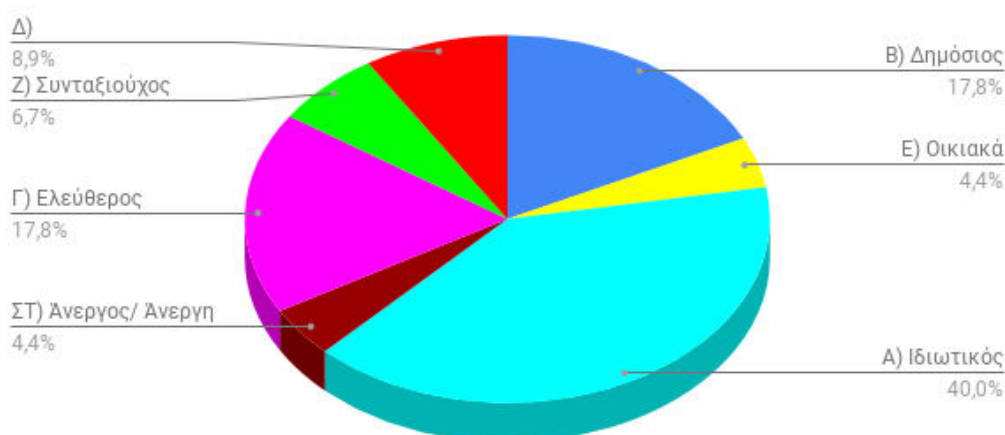
Ιστόγραμμα από 4. Αριθμός τέκνων

Διάγραμμα 4: Αριθμός τέκνων δείγματος 1

Στο συγκεκριμένο δείγμα ατόμων η ανώτερη τιμή είναι τα 3 παιδιά στην οικογένεια. Αναλυτικά, 22 άτομα ή 48,9% του δείγματος δεν έχουν παιδιά, 1 παιδί έχουν 9 άτομα ή 20% του συνόλου. Ακόμη 2 παιδιά έχουν 11 άτομα ή 24,4%. Τέλος μόλις το 3,7% ή 3 άτομα έχουν 3 παιδιά.

Μέτρηση από 5. Επάγγελμα

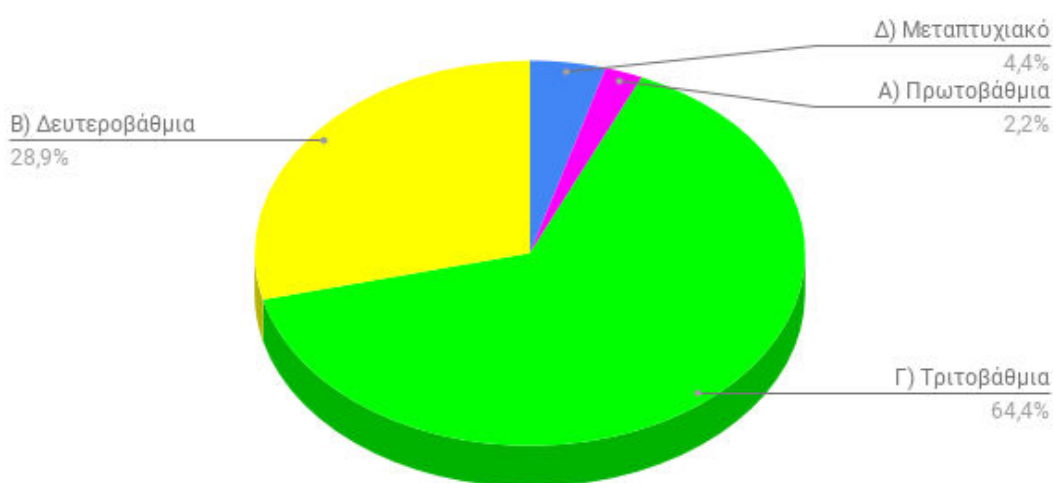

Διάγραμμα 5: Επάγγελμα δείγματος 1

Στο συγκεκριμένο διάγραμμα υπερσχύει η κατηγορία ιδιωτικού υπαλλήλου με 18 άτομα ή 40% του συνολικού δείγματος, στην δεύτερη θέση έχουμε τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους δημοσίους υπαλλήλους, από 8 άτομα ή 17,8% αντίστοιχα η κάθε κατηγορία. Ακολουθεί η κατηγορία φοιτητή/φοιτήτριας με 4 άτομα ή 8,9 %. Στην συνέχεια έχουμε 3 συνταξιούχους ή 6,7% του συνόλου. Τέλος, έχουμε τις κατηγορίες άνεργος/άνεργη και οικιακά, που συγκεντρώνουν από 2 άτομα ή 4,4% αντίστοιχα.

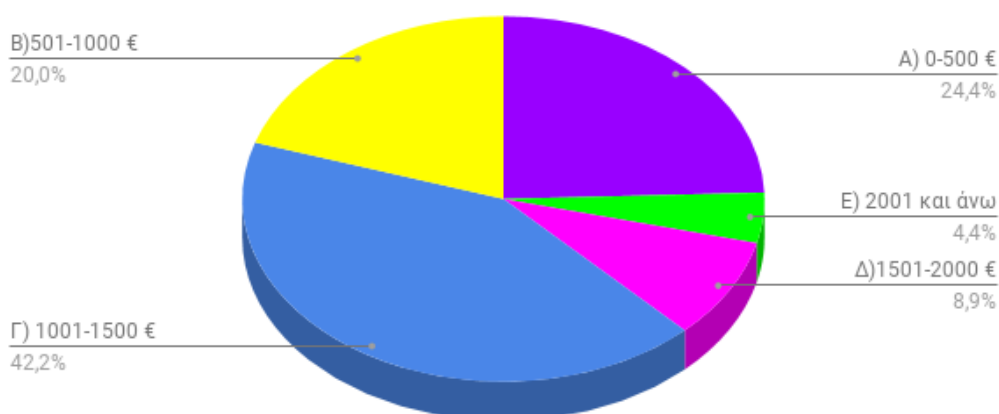
Μέτρηση από 6. Επίπεδο εκπαίδευσης

Διάγραμμα 6: Επίπεδο εκπαίδευσης δείγματος 1

Εδώ παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του εξεταζόμενου δείγματος προέρχεται από τριτοβάθμια εκπαίδευση. Συγκεκριμένα είναι 29 άτομα ή 64,4% του συνόλου. Με σημαντική διαφορά, αναλυτικά με 28,9% ακολουθούν 13 άτομα που ολοκλήρωσαν σπουδές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μόλις 2 άτομα ή 4,4% έχουν ολοκληρώσει μεταπτυχιακές σπουδές και 1 άτομο ή 2,2% ολοκλήρωσαν μαθήματα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

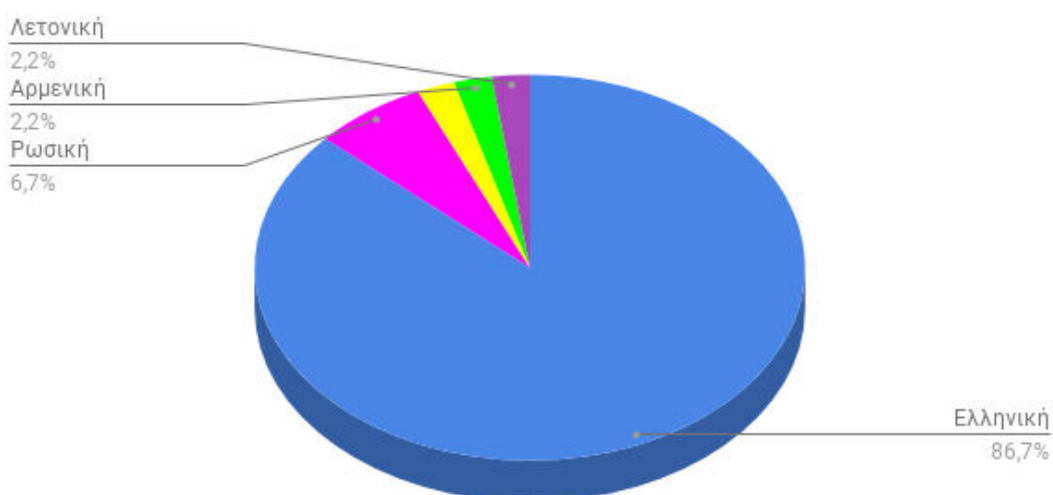
Μέτρηση από 7. Μηνιαίο Ατομικό Καθαρό Εισόδημα

Διάγραμμα 7: Εισόδημα δείγματος 1

Το ποσοστό 42,2% ή 19 άτομα, δηλώνουν ότι το εισόδημα τους βρίσκεται στην κατηγορία 1001-1500€. Λιγότεροι δηλώνουν εισόδημα 0-500€ και 501-1000€, καθώς στην πρώτη περίπτωση είναι 11 άτομα ή το 24,4% του δείγματος και στην δεύτερη 9 άτομα ή 20% του συνόλου. 4 άτομα ή 8,9% έχουν εισόδημα 1501-2000€. Και μόλις 2 ή 4,4% του δείγματος από 2001€ και άνω.

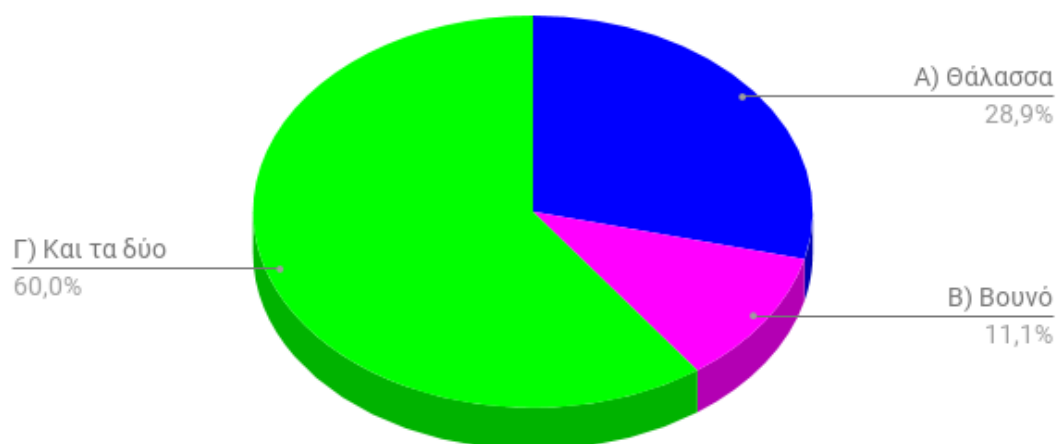
Μέτρηση από 8. Εθνικότητα

Διάγραμμα 8: Εθνικότητα δείγματος 1

Το 86,7% δηλώνει πως έχει Ελληνική εθνικότητα. Οι 39 απαντήσεις δηλαδή καταγράφονται από Έλληνες. Υπήρξαν 3 άτομα ή 6,7% Ρωσικής Εθνικότητας, που έχουν κάνει τουρισμό στην χώρα τους, αφού είναι μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού και συγκεκριμένα Ελλάδας. Τέλος 1 Ολλανδικής Εθνικότητας, 1 Αρμένικης και 1 Λετονικής, με συμμετοχή 2,2% στο συνολικό δείγμα.

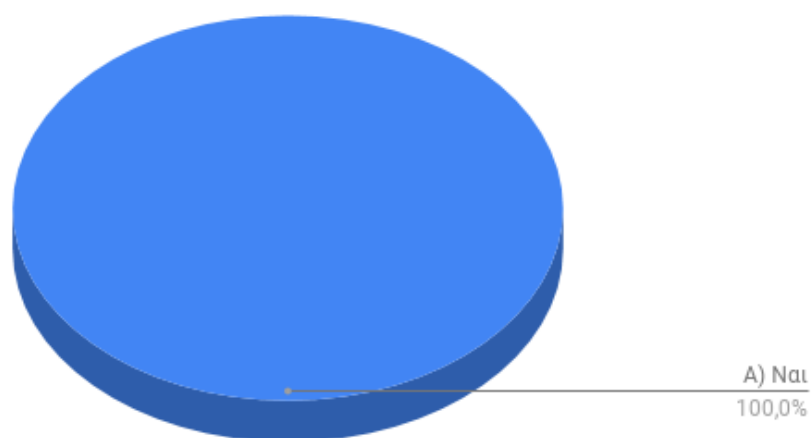
Μέτρηση από 9. Προτιμάτε διακοπές σε:

Διάγραμμα 9: Προτίμηση βουνό ή θάλασσα δείγματος 1

Στην συγκεκριμένη ερώτηση η πλειοψηφία των 60% ή 27 ατόμων δεν έχει κάποια προτίμηση για τις διακοπές τους. Από την άλλη το 28,9% του δείγματος ή 13 άτομα, θα επέλεγαν διακοπές σε κάποια θαλάσσια περιοχή και μόλις 5 άτομα ή 11,1% του δείγματος θα προτιμούσαν να κάνουν διακοπές σε ορεινή περιοχή.

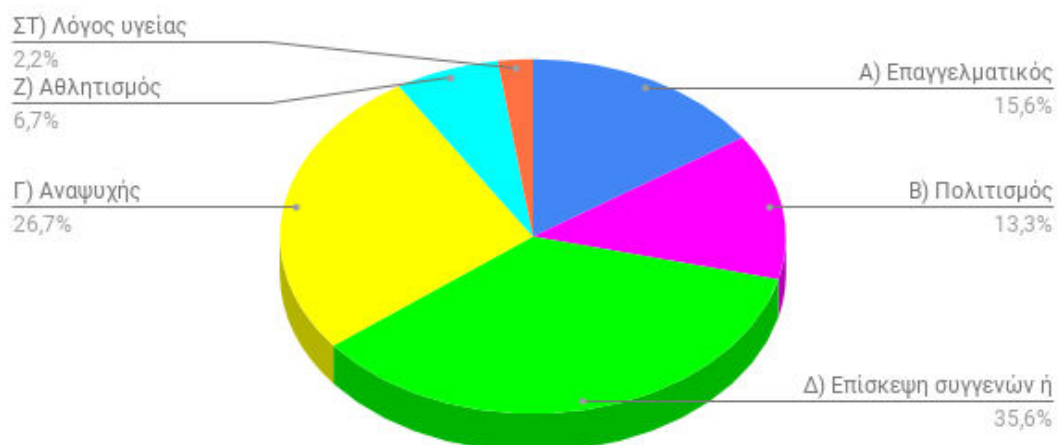
Μέτρηση από 10. Έχετε ταξιδέψει στην Ρωσία;

Διάγραμμα 10: Ταξίδι στην Ρωσία δείγματος 1

Η συγκεκριμένη ερώτηση αποτελούσε και προϋπόθεση για την συμπλήρωση του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου. Το 100% του δείγματος, δηλαδή και τα 45 άτομα έχουν ταξιδέψει στην Ρωσία.

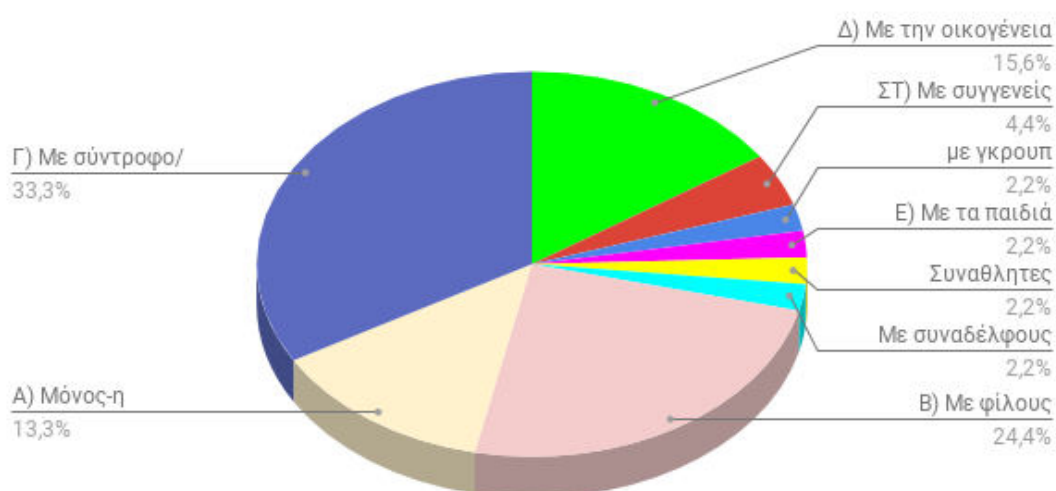
Μέτρηση από 11. Ποιός ήταν ο βασικός λόγος της επίσκεψης σας στη Ρωσία;

Διάγραμμα 11: Βασικός λόγος επίσκεψης στη Ρωσία δείγματος 1

Ως βασικότερο λόγο επίσκεψης στην πρώτη θέση έχουμε την επίσκεψη συγγενών ή φίλων με ποσοστό 35,6%. Την συγκεκριμένη επιλογή έκαναν δηλαδή 16 άτομα από τα 45. Στην δεύτερη θέση έρχεται η αναψυχή που έχει επιλεγεί από 12 άτομα ή 26,7%. Ακολουθεί 15,6% ή 7 άτομα με επαγγελματικό λόγο και με μικρή διαφορά, δηλαδή 6 άτομα ή 13,3% επέλεξαν τον πολιτισμό. Τέλος 3 άτομα ή 6,7% ως βασικό λόγο επέλεξαν τον αθλητισμό και μόλις 1 άτομο ή 2,2% του δείγματος ταξίδεψε για λόγους υγείας.

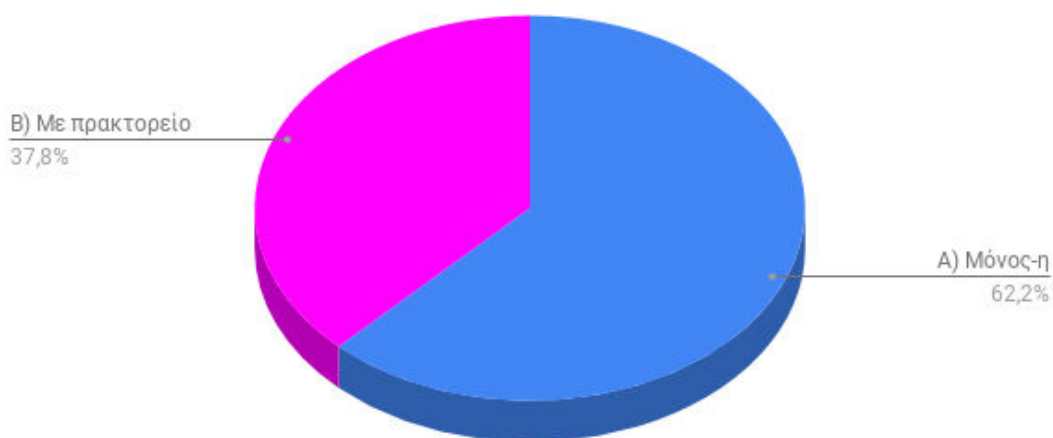
Μέτρηση από 12. Με ποιόν ταξιδέψατε εκεί;

Διάγραμμα 12: Με ποιόν πραγματοποιήθηκε το ταξίδι δείγματος 1

Οι περισσότεροι επισκέπτες της χώρας, πραγματοποίησαν το ταξίδι τους με σύντροφο/ σύζυγο και τα παιδιά τους, με ποσοστό 33,3% (15 άτομα). Επίσης το 24,4% ή 11 άτομα, ταξίδεψαν με φίλους. Το 15,6% ή 7 άτομα πραγματοποίησαν το ταξίδι με την οικογένεια τους, το 4,4% (2 άτομα) με συγγενείς και το 2,2% με τα παιδιά τους. Επίσης υπήρχαν συμπληρώθηκαν και απαντήσεις για ταξίδι με γκρουπ, συναθλητές και συναδέλφους.

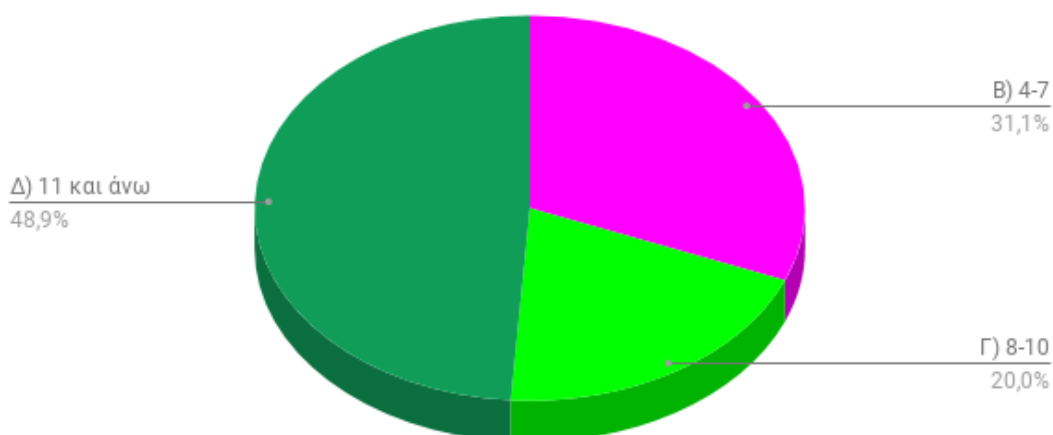
Μέτρηση από 13. Οργανώσατε το ταξίδι:

Διάγραμμα 13: Τρόπος οργάνωσης ταξιδιού δείγματος 1

Όπως φαίνεται και στο παραπάνω διάγραμμα, οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα επέλεξαν να οργανώσουν το ταξίδι μόνοι, συγκεκριμένα αυτήν την απάντηση έδωσαν 28 άτομα, δηλαδή το 62,2%. Το υπόλοιπο 37,8% ή 17 άτομα, επέλεξαν να ταξιδέψουν με την βοήθεια ενός πρακτορείου.

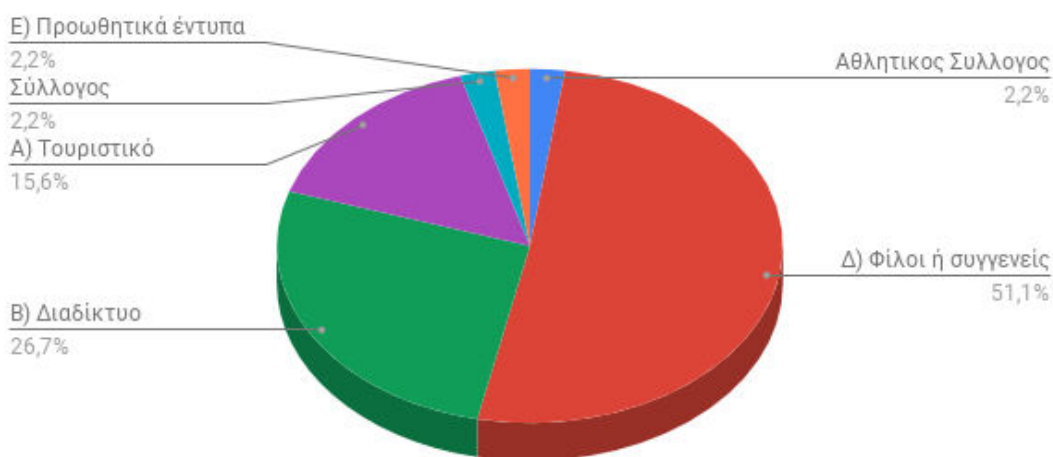
Μέτρηση από 14. Πόσες μέρες μείνατε στην χώρα;

Διάγραμμα 14: Μέρες παραμονής δείγματος 1

Στην συγκεκριμένη ερώτηση 22 άτομα ή 48,9% απάντησαν πως έμειναν στην χώρα πάνω από 11 μέρες. 4 με 7 μέρες έμειναν 14 άτομα ή 31,1% και 8 με 10 μέρες το 20% του δείγματος ή 9 άτομα. Η απάντηση 1 με 3 μέρες δεν είχε επιλεγεί.

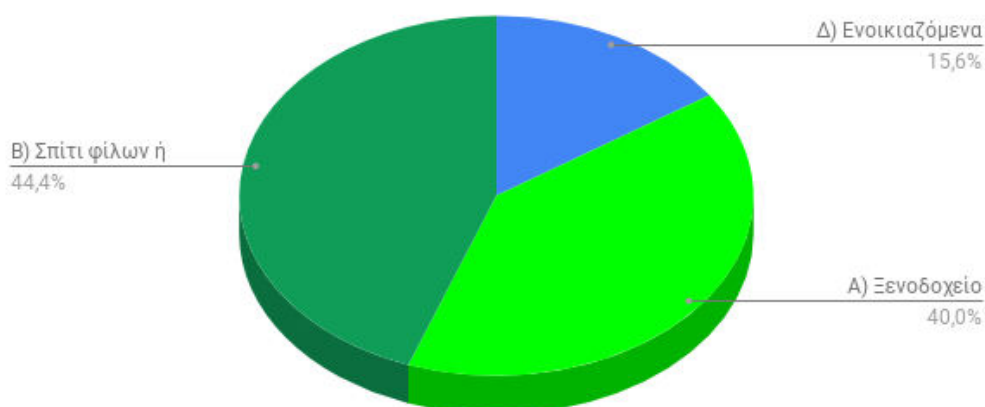
Μέτρηση από 15. Από πού αντλήσατε πληροφορίες σχετικά με το ταξίδι:

Διάγραμμα 15: Πηγή πληροφόρησης δείγματος 1

Το 51,1% ή 23 άτομα, έχουν ενημερωθεί από τους φίλους ή συγγενείς. Ακολουθεί με 26,7% ή 12 άτομα η πληροφόρηση από διαδίκτυο. Από τουριστικό πρακτορείο έχουν λάβει πληροφορίες για το ταξίδι τους 7 άτομα ή 15,6% του δείγματος. Μόλις 1 επέλεξε τα προωθητικά έντυπα, καθώς επίσης συμπληρώθηκαν επιλογές σύλλογος και αθλητικός σύλλογος.

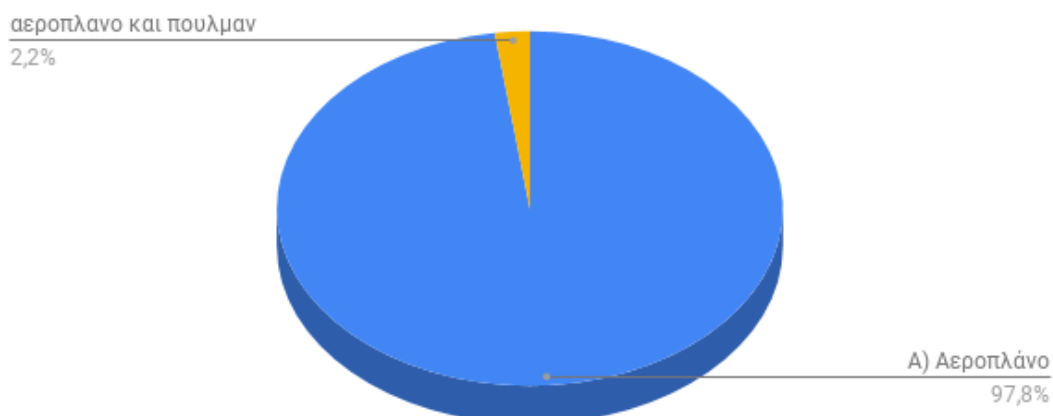
Μέτρηση από 16. Τι κατάλυμα επιλέξατε για την διαμονή σας;

Διάγραμμα 16: Κατάλυμα δείγματος 1

Οι περισσότεροι έχουν επιλέξει να μείνουν σε σπίτι φίλων ή συγγενών, συγκεκριμένα 20 άτομα ή 44,4%. Ακολουθούν με ελάχιστη διαφορά 40% του συνόλου ή 18 άτομα, που επέλεξαν το ξενοδοχείο και το 15,6% ή 7 άτομα τα ενοικιαζόμενα δωμάτια. Ενώ υπήρχε ως επιλογή το Κάμπινγκ, κανένας από τους συμμετέχοντες δεν το είχε προτιμήσει.

Μέτρηση από 17. Ποιο μέσο μεταφοράς χρησιμοποιήσατε για το ταξίδι;

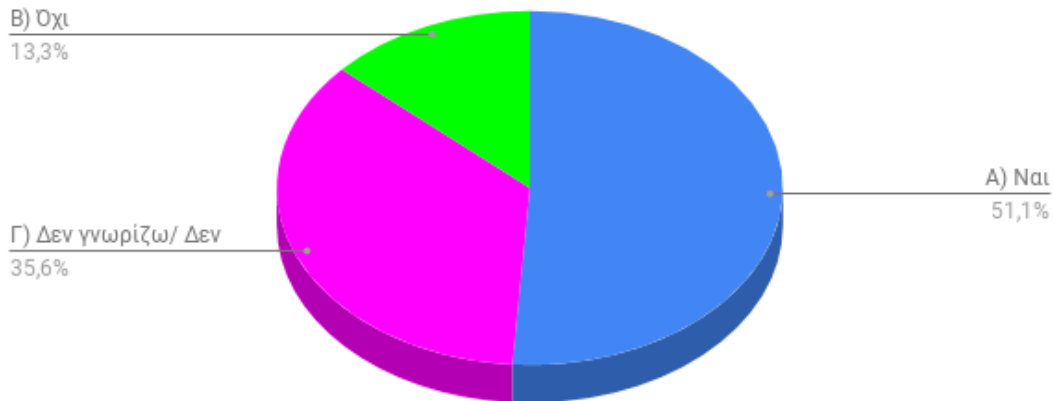

Διάγραμμα 17: Μέσο μεταφοράς δείγματος 1

Όλοι οι συμμετέχοντες, πραγματοποίησαν το ταξίδι τους με αεροπλάνο και 1 από αυτούς σε συνδυασμό με πούλμαν. Κανένας δεν επέλεξε ταξίδι με την χρήση του αυτοκινήτου.

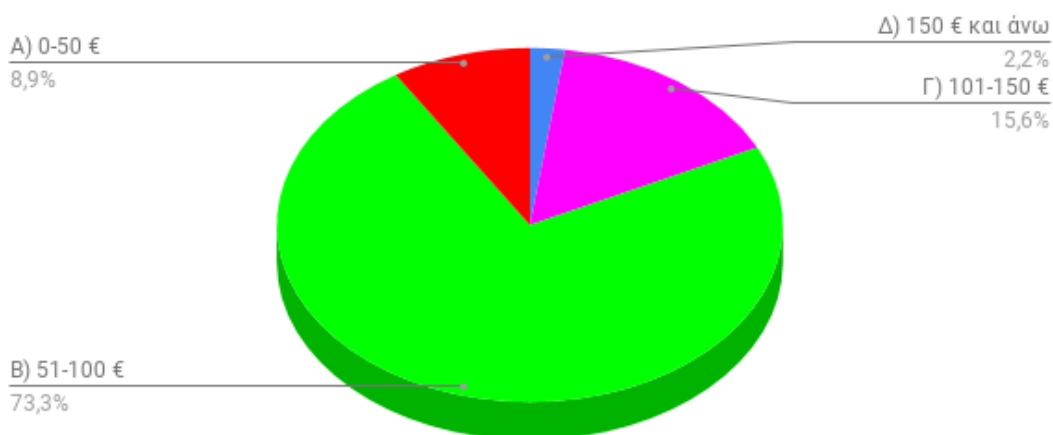
Μέτρηση από 18. Για να ταξιδέψει κάποιος στην Ρωσία χρειάζεται βίζα. Ήταν εύκολη για εσάς η διαδικασία της

Διάγραμμα 18: Έκδοση βίζας δείγματος 1

Η έκδοση της βίζας για 23 άτομα ή το 51,1% ήταν εύκολη, ενώ μόλις το 13,3% ή 6 άτομα αντιμετώπισαν δυσκολίες. Αρκετά υψηλό ποσοστό 35,6% ή 16 άτομα είτε δεν γνώριζαν για την συγκεκριμένη διαδικασία, γεγονός που πιθανών οφείλετε στην διαμεσολάβηση κάποιου πρακτορείου, είτε δεν απαντά στην συγκεκριμένη ερώτηση.

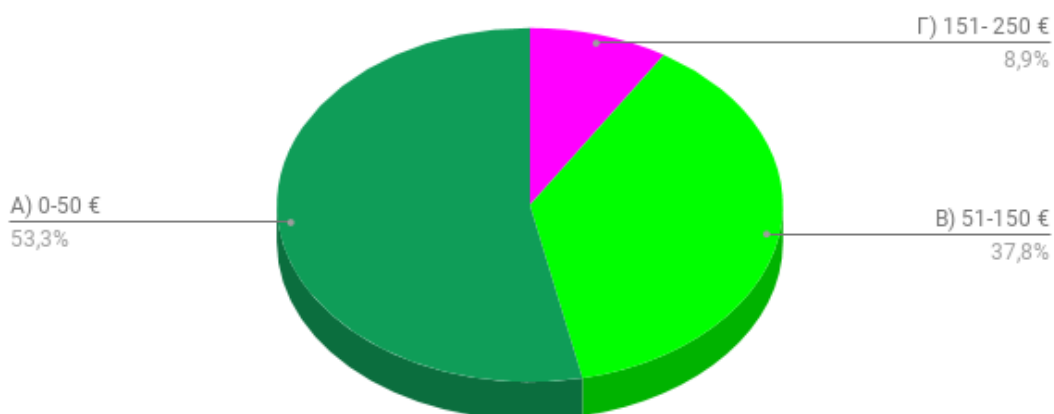
Μέτρηση από 19. Πόσο κυμαίνεται το κόστος της βίζας ανά άτομο;

Διάγραμμα 19: Κόστος βίζας δείγματος 1

Το 73,3% ή 33 άτομα απάντησαν πως το κόστος της βίζας κυμαίνεται μεταξύ 51 και 100€. Υπήρχαν όμως 7 άτομα ή 15,6% που πλήρωσαν 101-150€, καθώς και 4 που πλήρωσαν λιγότερα από 50€. Τέλος δόθηκε μια απάντηση για πληρωμή άνω των 150€.

Μέτρηση από 20. Στο ταξίδι σας, ποια ήταν η δαπάνη ανά άτομο, ανά ημέρα;

Διάγραμμα 20: Δαπάνη ανά άτομο δείγματος 1

24 άτομα ή 53,3% δήλωσαν πως η δαπάνη τους ανά ημέρα κυμαίνονταν από 0 έως 50€. Ακολουθούν 17 άτομα ή 37,8% με δαπάνες 51 με 150€ ανά ημέρα και τέλος 4 άτομα με δαπάνες 151 με 250€. Δεν δηλώθηκαν δαπάνες άνω των 250€ ημερησίως, αν και δόθηκε σαν επιλογή στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο.

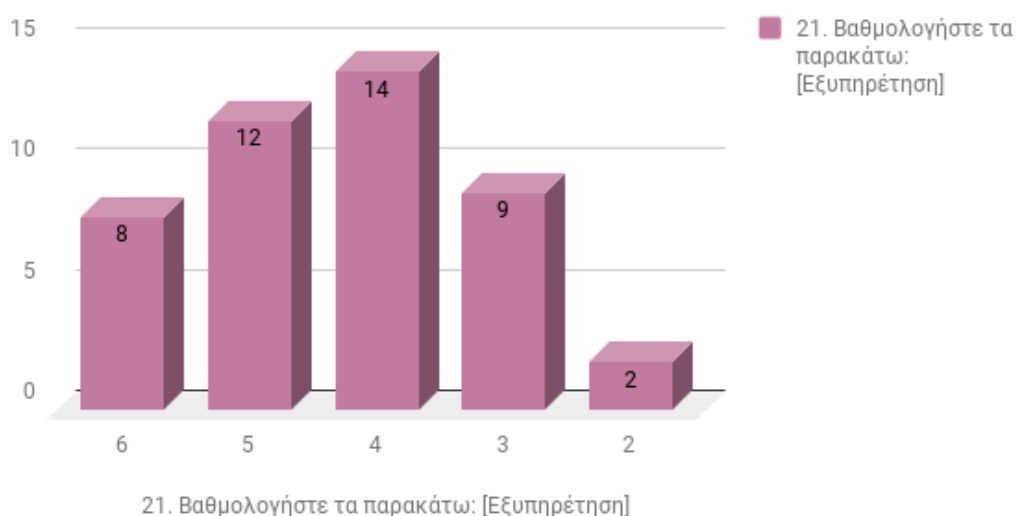
Παρακάτω ακολουθούν διαγράμματα που περιγράφουν την συνολική εμπειρία των επισκεπτών τις Ρωσίας, μέσα από την βαθμολογία που έδωσαν για συγκεκριμένους κλάδους, υπηρεσίες ή μέρη κατά την παραμονή τους στην χώρα. Η βαθμολογία ακολουθεί την κλίμακα από 1 έως 5 με 1= Πολύ δυσαρεστημένος και 5= Πολύ Ικανοποιημένος, καθώς και 6= δεν απαντώ/ δεν έκανα χρήση.

Διάγραμμα 21: Βαθμολογία διαμονής δείγματος 1

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες έχουν αξιολογήσει θετικά την εμπειρία διαμονής, όμως υπήρχαν και αρκετά άτομα, συγκεκριμένα 9, που δεν την αξιολόγησαν.

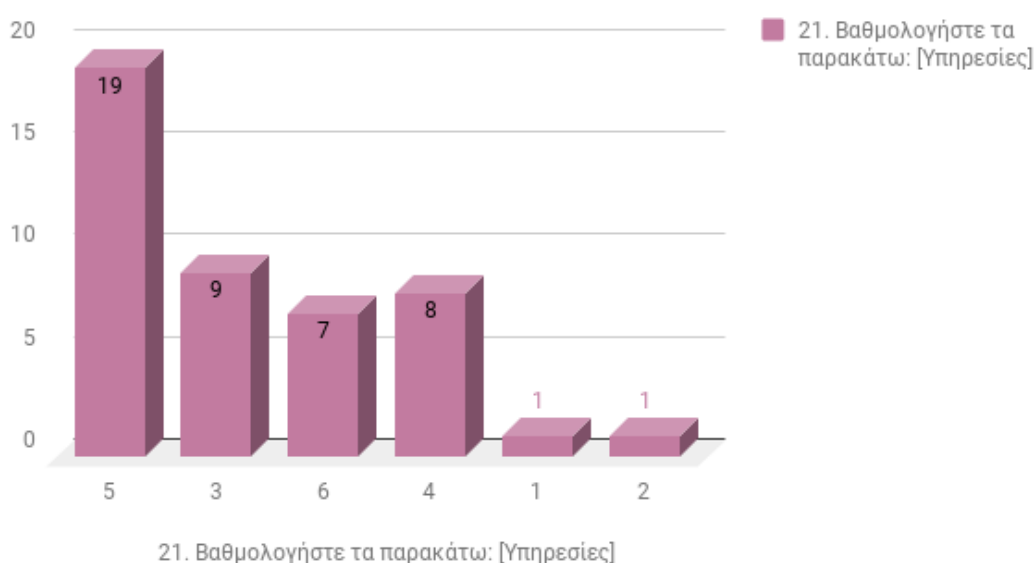
Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Εξυπηρέτηση]

Διάγραμμα 22: Βαθμολογία εξυπηρέτησης δείγματος 1

Η εξυπηρέτηση χαρακτηρίζεται ως μέτρια καθώς αρκετά άτομα επέλεξαν να την βαθμολογήσουν με 3 και 4. Και σε αυτήν την περίπτωση υπήρξαν άτομα που δεν έχουν δώσει βαθμολογία.

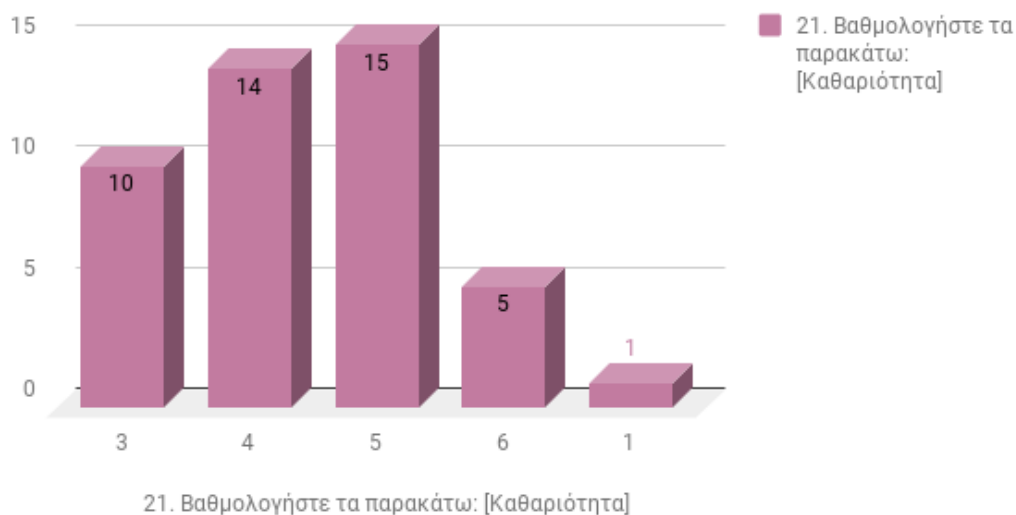
Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Υπηρεσίες]

Διάγραμμα 23: Βαθμολογία υπηρεσιών δείγματος 1

Στις υπηρεσίες κυριαρχεί η θετική αξιολόγηση.

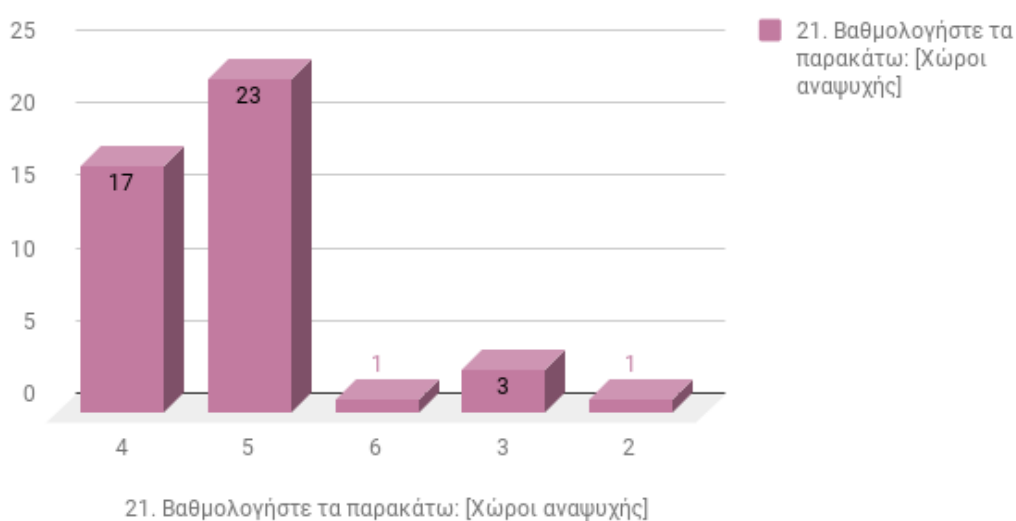
Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω:
[Καθαριότητα]

Διάγραμμα 24: Βαθμολογία καθαριότητας δείγματος 1

Όπως και στο προηγούμενο διάγραμμα, έτσι και εδώ, σχετικά με την καθαριότητα κυριαρχεί η θετική βαθμολογία.

Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Χώροι αναψυχής]

Διάγραμμα 25: Βαθμολογία χώρων αναψυχής δείγματος 1

Θετική βαθμολογία προέκυψε και για χώρους αναψυχής.

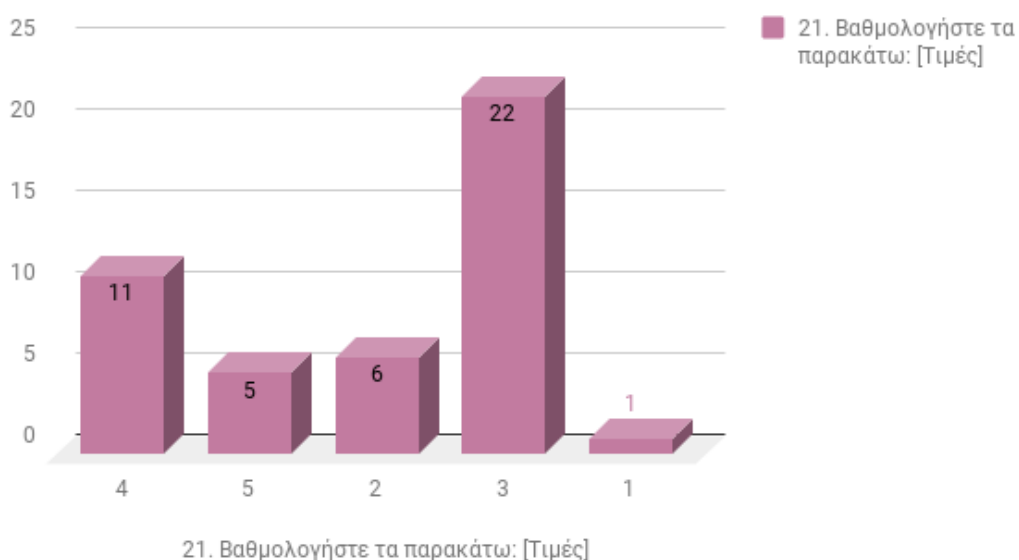
Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Μέσα Μεταφοράς]

Διάγραμμα 26: Βαθμολογία μέσων μεταφοράς δείγματος 1

Για τα μέσα μεταφοράς κυριαρχεί η αρνητική βαθμολογία.

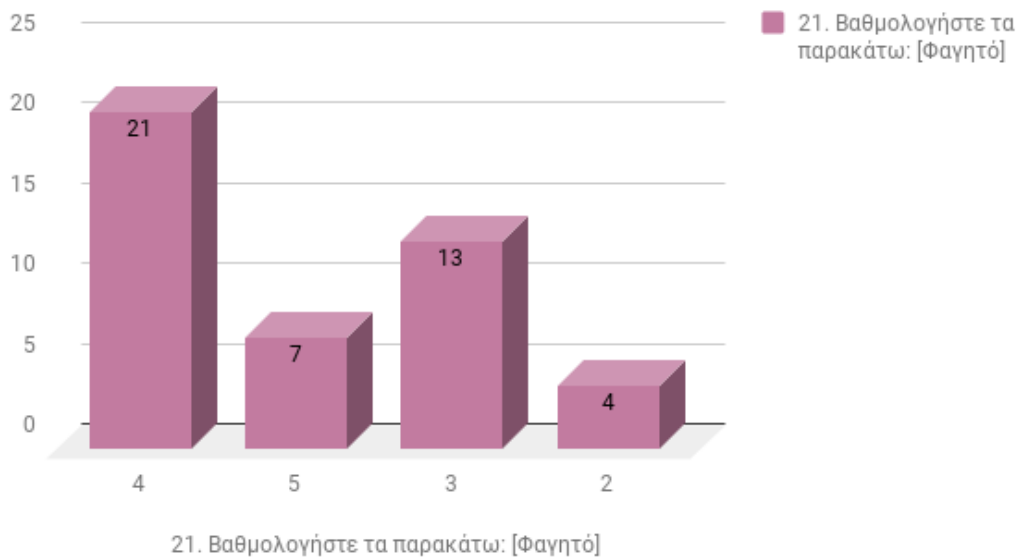
Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Τιμές]

Διάγραμμα 27: Βαθμολογία τιμών δείγματος 1

Για τις τιμές, το διάγραμμα μας παρουσιάζει μια μέση κατάσταση, καθώς οι περισσότεροι τις βαθμολόγησαν με 3.

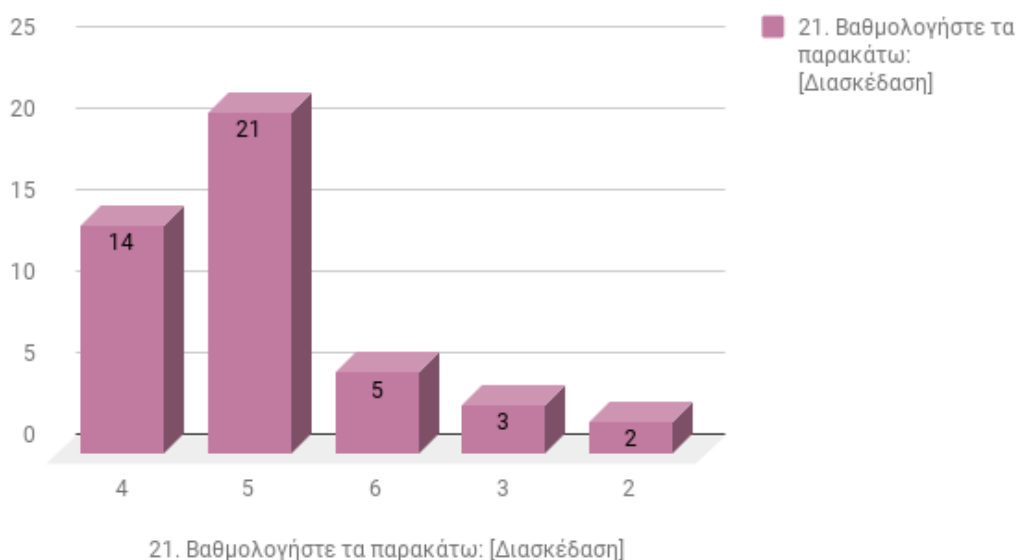
Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Φαγητό]

Διάγραμμα 28: Βαθμολογία φαγητού δείγματος 1

Το φαγητό στην Ρωσία, βάση της συγκεκριμένης βαθμολογίας είναι καλό προς μέτριο.

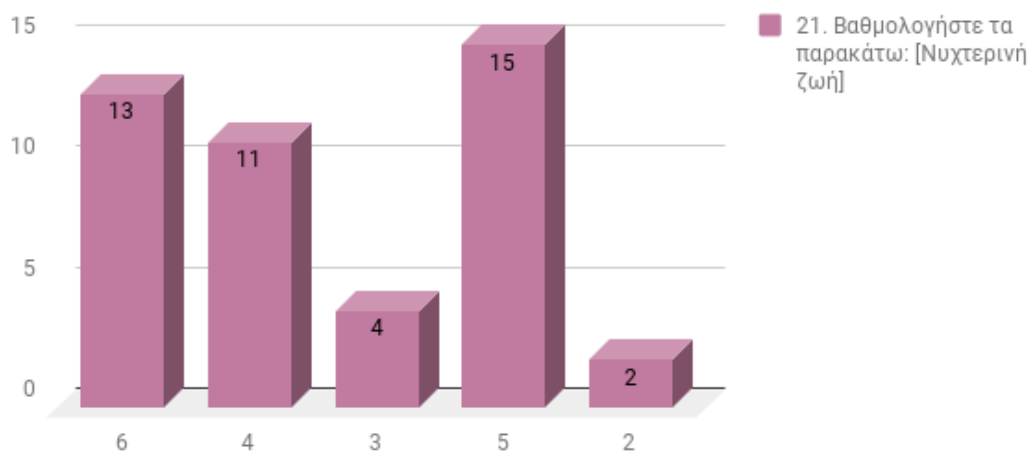
Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Διασκέδαση]

Διάγραμμα 29: Βαθμολογία διασκέδασης δείγματος 1

Η διασκέδαση συγκεντρώνει αρκετά υψηλή θετική βαθμολογία.

Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Νυχτερινή ζωή]

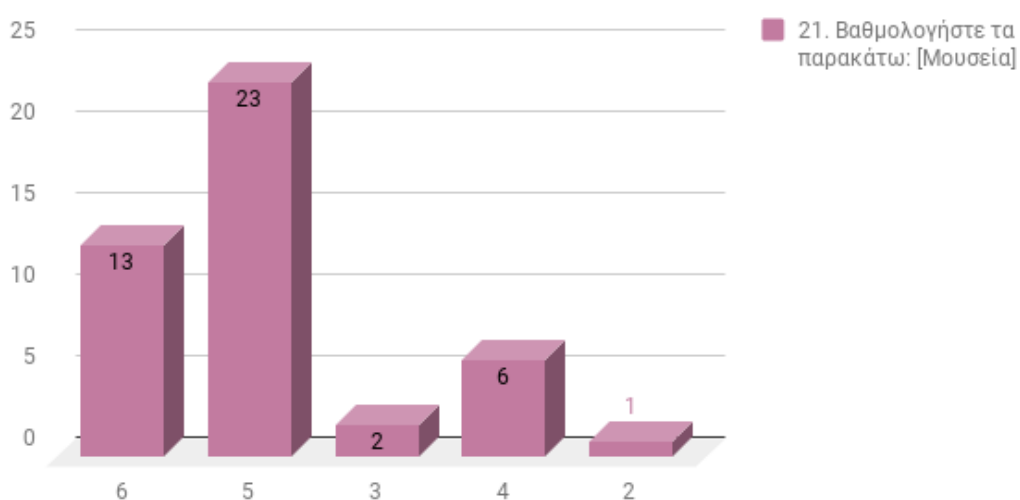

21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Νυχτερινή ζωή]

Διάγραμμα 30: Βαθμολογία νυχτερινής ζωής δείγματος 1

Η νυχτερινή ζωή έχει επίσης θετική βαθμολόγηση. Εδώ όμως 13 άτομα δεν έδωσαν απάντηση, γεγονός που μπορεί να σημαίνει πως πιθανό είναι να μην είχαν την ανάλογη εμπειρία.

Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Μουσεία]

21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Μουσεία]

Διάγραμμα 31: Βαθμολογία μουσείων δείγματος 1

Τα μουσεία αξιολογήθηκαν και αυτά θετικά, όμως και εδώ 13 άτομα έδωσαν την απάντηση «δεν γνωρίζω/δεν απαντώ».

Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω:
[Εκδηλώσεις]

Διάγραμμα 32: Βαθμολογία εκδηλώσεων δείγματος 1

Ίδια εικόνα παρουσιάζεται και στις εκδηλώσεις. Υπάρχει θετική αξιολόγηση με 16 άτομα όμως να μην δίνουν πληροφορίες, επιλέγοντας το «δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ».

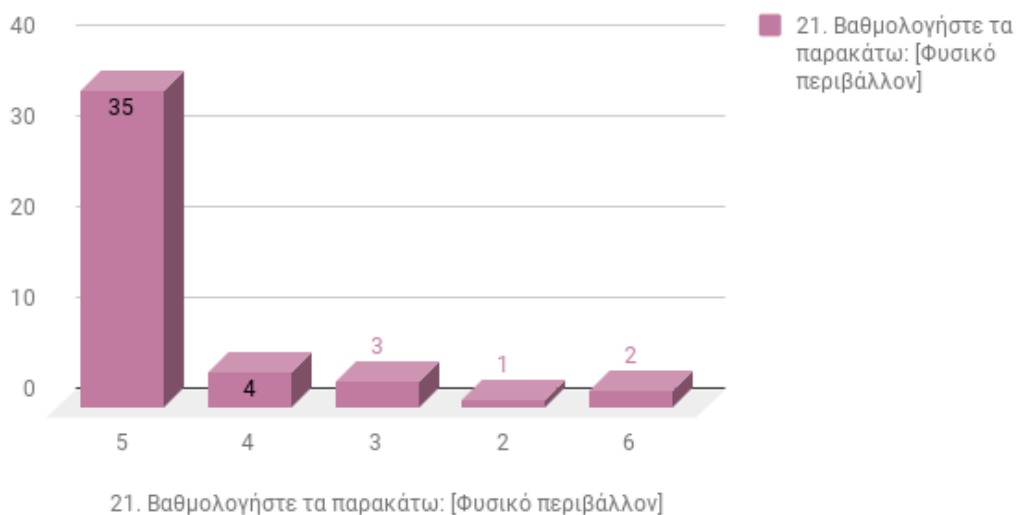
Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω:
[Συμπεριφορά ντόπιων]

Διάγραμμα 33: Βαθμολογία συμπεριφοράς ντόπιων δείγματος 1

Η συμπεριφορά ντόπιων συγκέντρωσε περισσότερες αρνητικές βαθμολογίες.

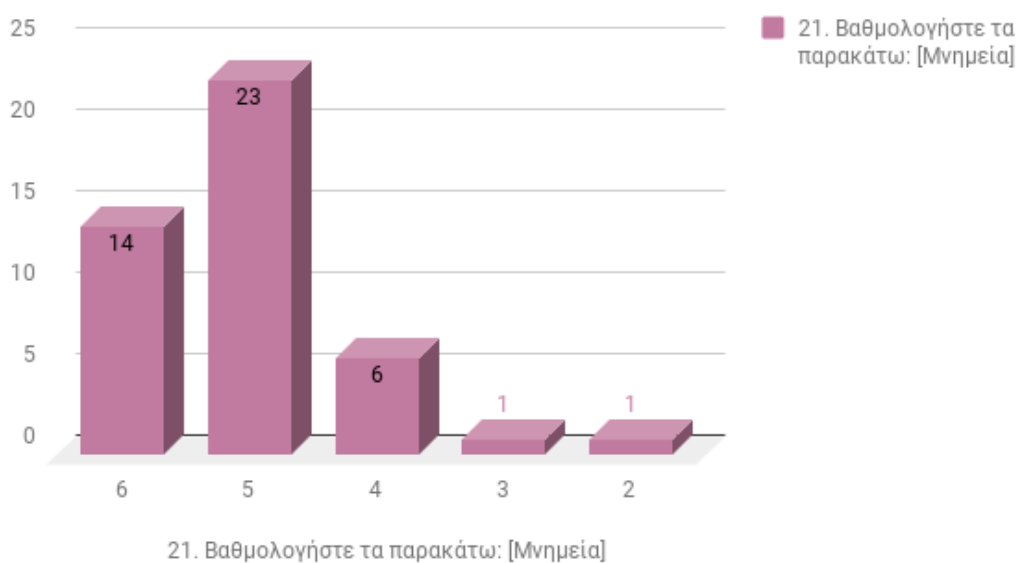
Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Φυσικό περιβάλλον]

Διάγραμμα 34: Βαθμολογία φυσικού περιβάλλοντος δείγματος 1

Το φυσικό περιβάλλον συγκέντρωσε τις περισσότερες θετικές ψήφους, με 35 άτομα εκ των 45 να μένουν πολύ ικανοποιημένοι.

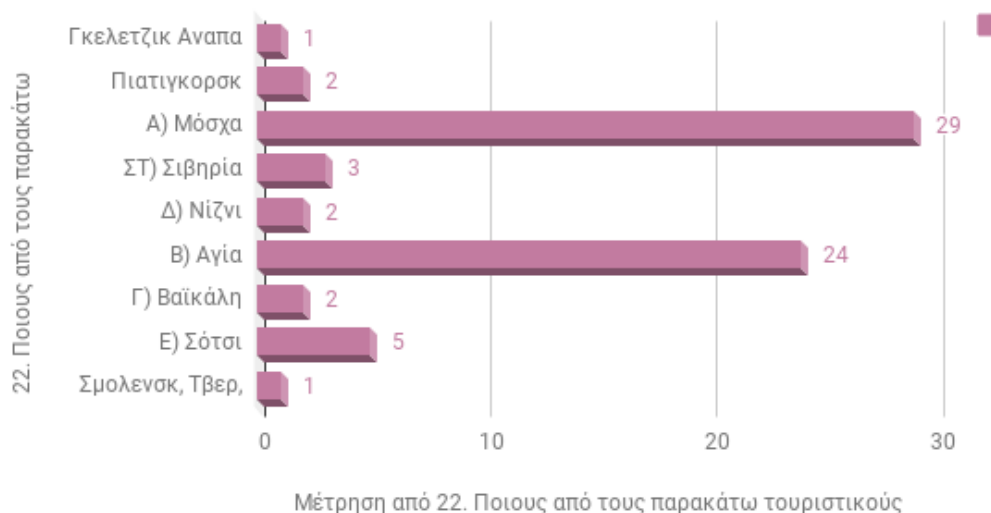
Ιστόγραμμα από 21. Βαθμολογήστε τα παρακάτω: [Μνημεία]

Διάγραμμα 35: Βαθμολογία μνημείων δείγματος 1

Τέλος, η βαθμολογία για τα μνημεία είναι θετική, όμως και εδώ υπάρχουν άτομα που δεν έδωσαν συγκεκριμένη βαθμολογία.

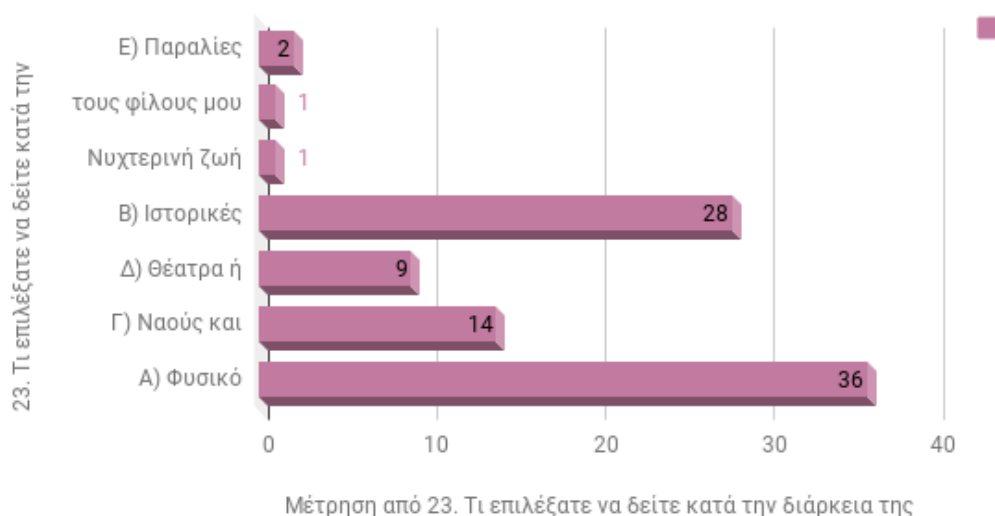
Μέτρηση από 22. Ποιους από τους παρακάτω τουριστικούς προορισμούς επισκεφτήκατε;

Διάγραμμα 36: Τουριστικοί προορισμοί δείγματος 1

Όπως φαίνεται από το παραπάνω διάγραμμα οι περισσότεροι έχουν επισκεφτεί την Μόσχα. Στην δεύτερη θέση και με ελάχιστη διαφορά, βρίσκεται η Αγία Πετρούπολη. Πέρα από τις επιλογές που ήδη υπήρχαν, προστέθηκαν οι εξής απαντήσεις: Πιατιγκόρσκ, Γκελετζικ, Ανάπα, Σμολένσκ, Τβέρ, Κρασοντόρ, Νοβοροσίσκ, Κριμσκ, Βίτιαζεβο, Εσεντουκί, Νόβγκοροντ και Ιρκούτσκ.

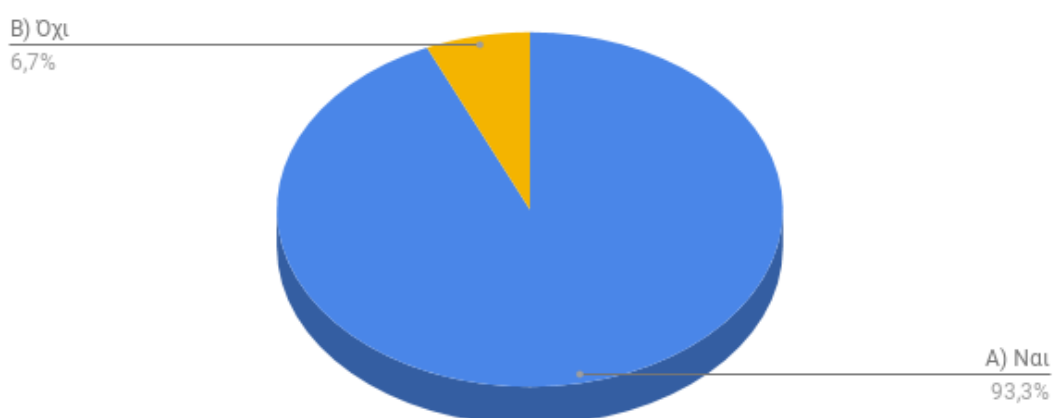
Μέτρηση από 23. Τι επιλέξατε να δείτε κατά την διάρκεια της επίσκεψης σας στην χώρα;

Διάγραμμα 37: Προτίμηση για επίσκεψη δείγματος 1

Οι περισσότερες απαντήσεις συγκεντρώθηκαν στο φυσικό περιβάλλον – πάρκα και εθνικούς δρυμούς, αλλά και σε ιστορικές περιοχές και μνημεία. Συμπληρώθηκαν επίσης οι απαντήσεις: Νυχτερινή ζωή και φίλοι.

Μέτρηση από 24. Θα προτείνετε την Ρωσία σε κάποιον ως τουριστικό προορισμό;

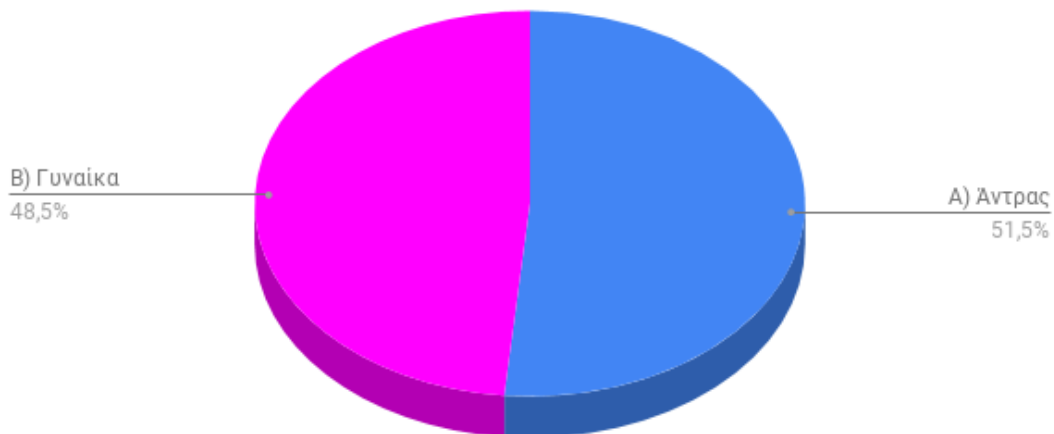
Διάγραμμα 38: Ρωσία ως τουριστικός προορισμός

Παρά το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους το 93,3% ή 42 άτομα, θα πρότειναν την Ρωσία σε κάποιον ως τουριστικό προορισμό, υπήρξε και ένα ελάχιστο ποσοστό 6,7% που δεν θα το έκανε.

6.3.2 Αποτελέσματα για όσους δεν έχουν επισκεφτεί την Ρωσία

Στο συγκεκριμένο κομμάτι της έρευνας συμμετείχαν 101 άτομα. Δεν υπήρξε κάποιος περιορισμός για την συμπλήρωση των συγκεκριμένων ερωτηματολογίων, καθώς απευθύνονται σε πιθανούς επισκέπτες της χώρας.

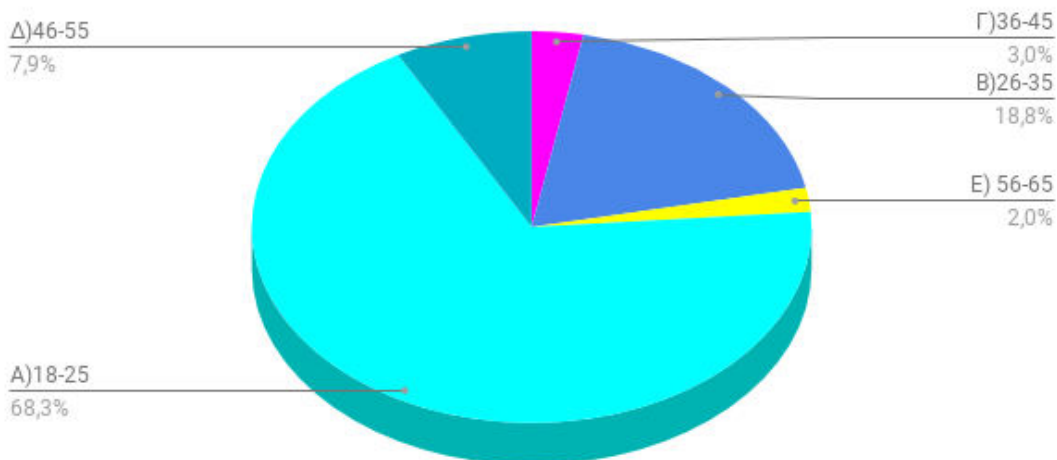
Μέτρηση από 1. Φύλο

Διάγραμμα 39: Φύλο δείγματος 2

Στο συγκεκριμένο μέρος της έρευνας πήραν μέρος 49 γυναίκες, που αποτελούν το 48,5% του συνολικού δείγματος και 52 άντρες ή 51,5%.

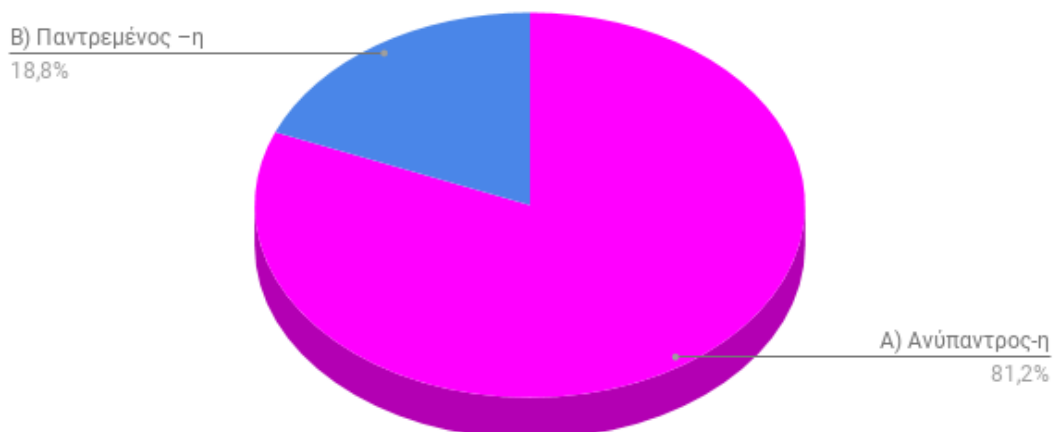
Μέτρηση από 2. Ηλικία

Διάγραμμα 40: Ηλικία δείγματος 2

Σχετικά με την ηλικία 69 άτομα ή 68,9% δήλωσαν ηλικία πρώτης κατηγορίας, δηλαδή μεταξύ 18 και 25 ετών. Ακολουθούν 19 άτομα ή 18,8% ηλικίας από 26 μέχρι 35 ετών. 7,9% ή 8 άτομα ηλικίας 46 έως 55. Ακόμη 3 άτομα ή 3% 36-45 ετών και 2 άτομα ή 2% ηλικίας 56-65.

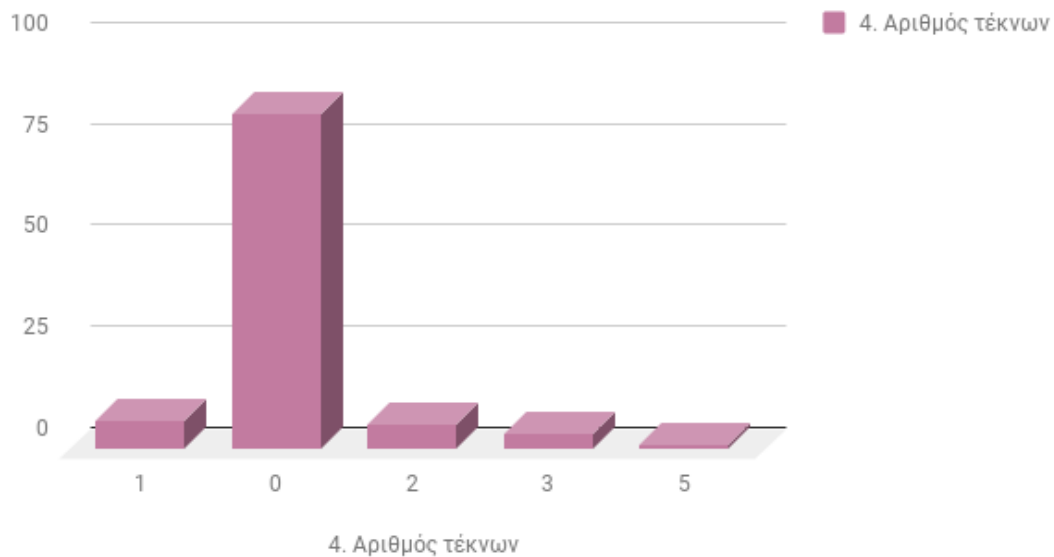
Μέτρηση από 3. Οικογενειακή κατάσταση

Διάγραμμα 41: Οικογενειακή κατάσταση δείγματος 2

Στην συγκεκριμένη ερώτηση 82 άτομα ή 81,2% του συνολικού δείγματος, απάντησαν πως είναι ανύπαντροι και 19 άτομα ή 18,8% δήλωσαν παντρεμένοι.

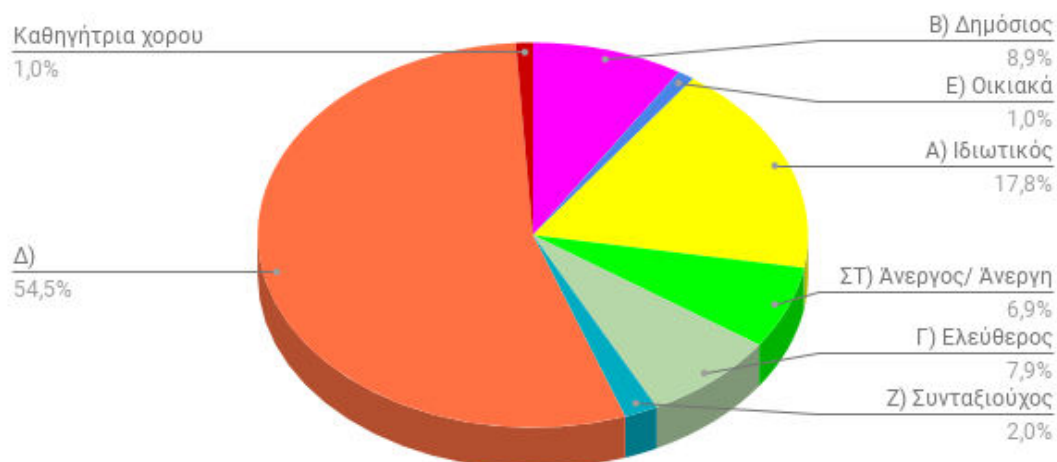
Ιστόγραμμα από 4. Αριθμός τέκνων

Διάγραμμα 42: Αριθμός τέκνων δείγματος 2

Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα οι περισσότεροι συμμετέχοντες δεν έχουν παιδιά, συγκεκριμένα το 82,2% ή 83 άτομα έδωσαν την συγκεκριμένη απάντηση. 1 παιδί έχουν 7 άτομα ή περίπου το 7% του συνολικού δείγματος. Ακολουθούν 6 άτομα ή 5,9% με 2 παιδιά και 4 άτομα, περίπου 4% με 3 παιδιά. Τέλος 1 άτομο, που αποτελεί περίπου το 1% του δείγματος, δήλωσε πως έχει 5 παιδιά.

Μέτρηση από 5. Επάγγελμα

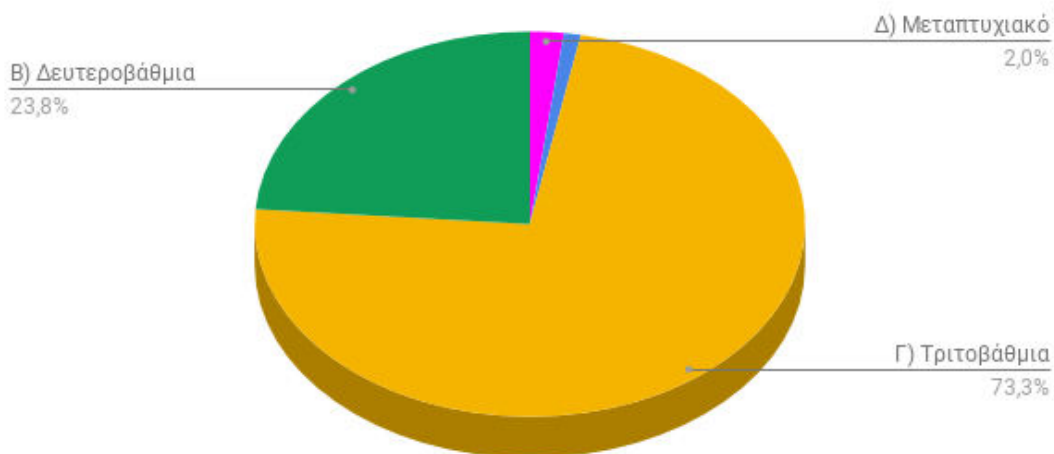

Διάγραμμα 43: Επάγγελμα δείγματος 2

Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 55 φοιτητές ή 54,5% του συνολικού δείγματος. Ακολουθεί 17,8% ή 18 άτομα που δήλωσαν πως είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι. Βέβαια στο σημείο αυτό υπήρξε και δήλωση επαγγέλματος καθηγήτριας χορού που ανήκει στην παραπάνω κατηγορία. Οπότε ιδιωτικοί υπάλληλοι είναι 19 με ποσοστό περίπου 18,8%. Επίσης 8,9% ή 9 άτομα είναι δημόσιοι υπάλληλοι. 7,9% ή 8 άτομα είναι ελεύθεροι επαγγελματίες. Υπάρχει και ένα σημαντικό ποσοστό συμμετεχόντων στο δείγμα, που δηλώνουν άνεργοι, συγκεκριμένα είναι 7 και 6,9%. Τέλος 2 άτομα δηλώνουν συνταξιούχοι και μόλις 1 έχει επιλέξει την κατηγορία οικιακά.

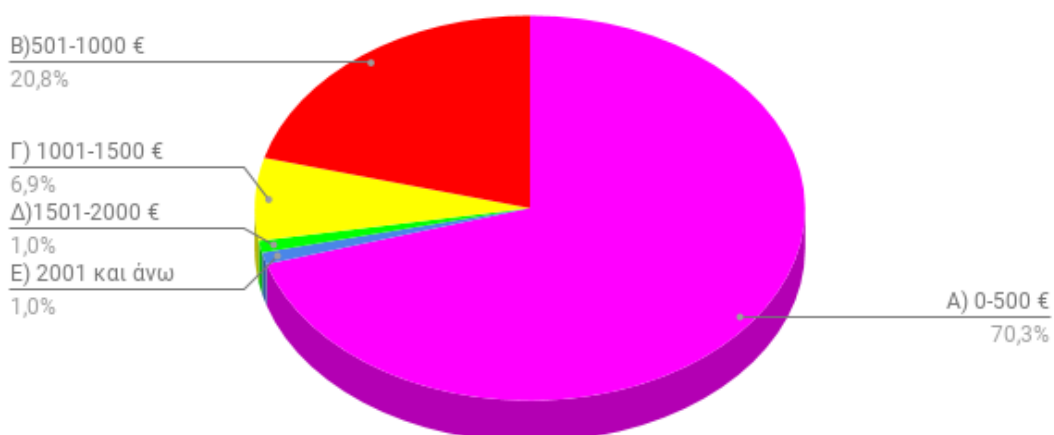
Μέτρηση από 6. Επίπεδο εκπαίδευσης

Διάγραμμα 44: Επίπεδο εκπαίδευσης δείγματος 2

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες έχουν ολοκληρώσει σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, συγκεκριμένα το 73,3% ή 74 άτομα. Ακολουθούν 23,8% ή 24 άτομα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μόλις 2 έχουν περάσει από μεταπτυχιακές σπουδές και 1 έχει ολοκληρώσει σπουδές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

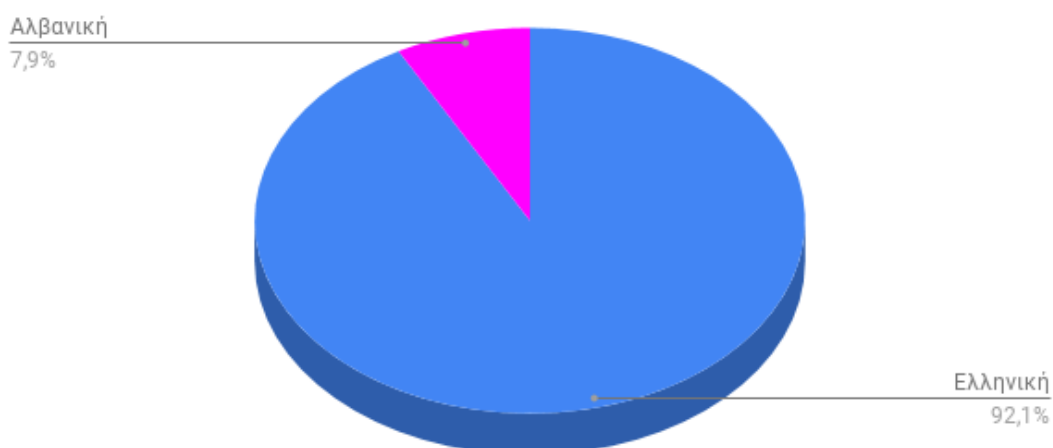
Μέτρηση από 7. Μηνιαίο Ατομικό Καθαρό Εισόδημα

Διάγραμμα 45: Μηνιαίο Ατομικό Καθαρό Εισόδημα δείγματος 2

Λόγω του ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες είναι φοιτητές, έχουμε 71 άτομα που δηλώνουν χαμηλό έως και μηδενικό εισόδημα, δηλαδή αρκετά σημαντικό ποσοστό των 70,3%. Με μεγάλη διαφορά με 20,8% ή 21 άτομα, δήλωσαν εισόδημα μεταξύ 501 και 1000€. 7 άτομα ή 6,9% έχουν εισόδημα μεταξύ 1001 και 1500€. Τέλος από 1 άτομο έχουμε σε κατηγορίες εισοδημάτων 1501 έως 2000€ και άνω των 2001€.

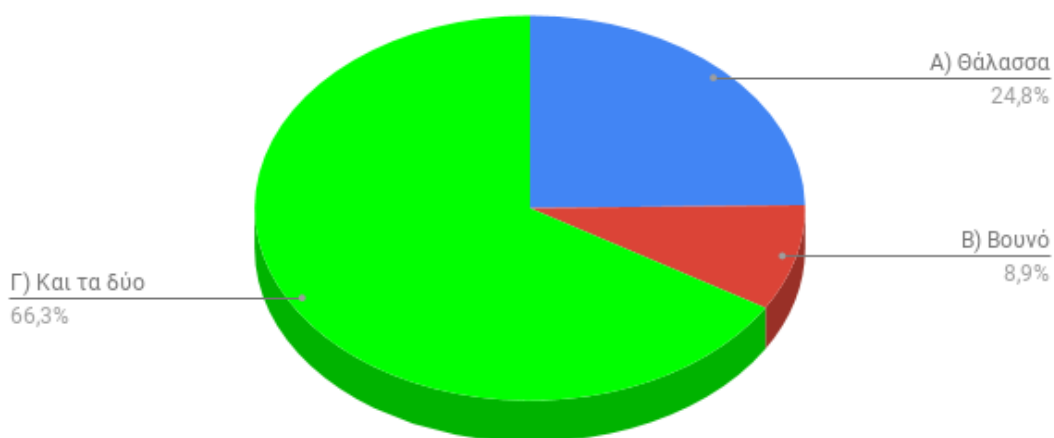
Μέτρηση από 8. Εθνικότητα

Διάγραμμα 46: Εθνικότητα δείγματος 2

Στο ερωτηματολόγιο έδωσαν απαντήσεις άτομα 2 εθνικοτήτων. Ένα σημαντικό ποσοστό των 92,1% έχουν ελληνική εθνικότητα και 7,9% αλβανική.

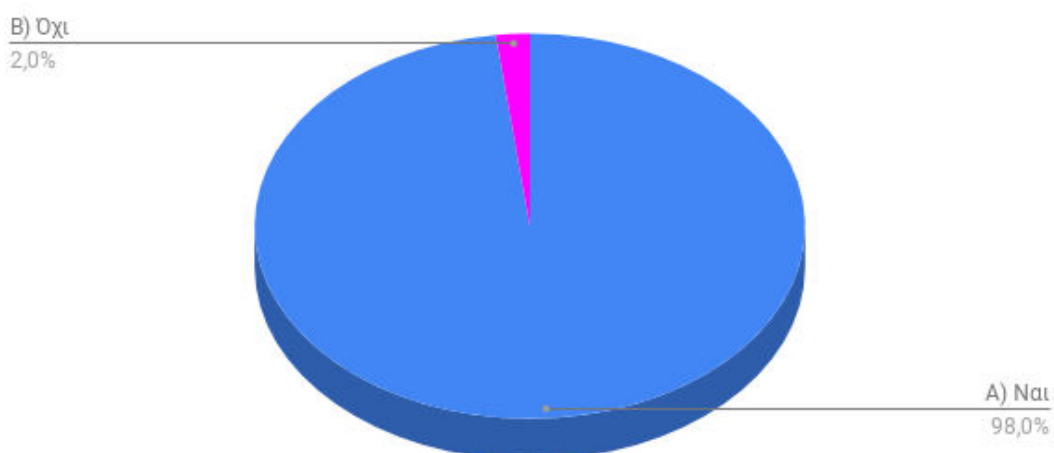
Μέτρηση από 9. Προτιμάτε διακοπές σε:

Διάγραμμα 47: Προτίμηση δείγματος 2

Παρά το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό 66,3% ή 67 άτομα δεν έχουν συγκεκριμένη προτίμηση για τις διακοπές τους, 25 άτομα και σημαντικό ποσοστό 24,8% δήλωσε πως προτιμά διακοπές σε θαλάσσια περιοχή. Υπήρξαν όμως και 9 άτομα ή 8,9% που θα προτιμούσαν διακοπές σε ορεινή περιοχή.

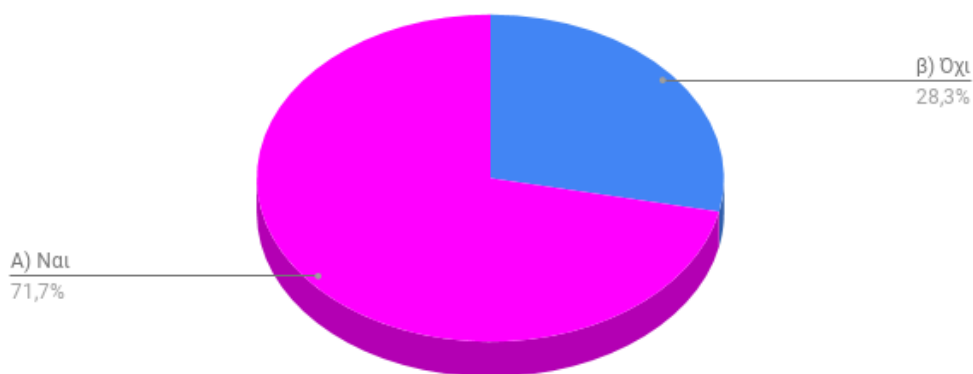
Μέτρηση από 10. Θα θέλατε να ταξιδέψετε στην Ρωσία;

Διάγραμμα 48: Ταξίδι στην Ρωσία δείγματος 2

Παρά το γεγονός ότι το 98% ή 99 άτομα θα ήθελαν να ταξιδέψουν στην χώρα, υπήρξαν και 2 άτομα που δεν θα το έκαναν.

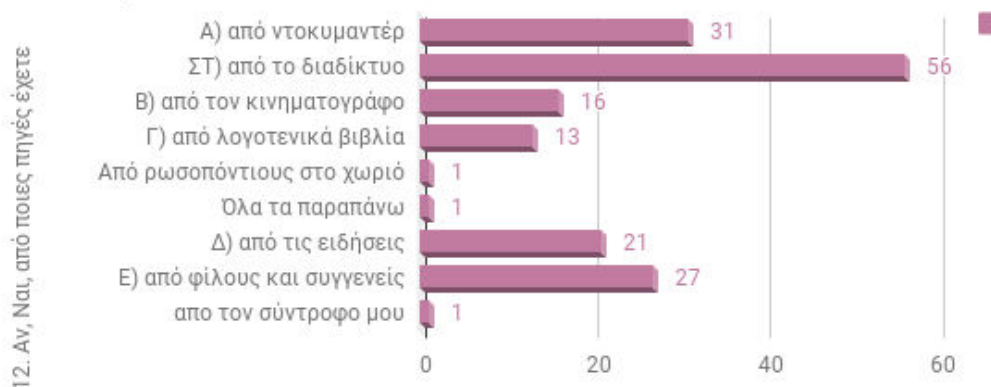
Μέτρηση από 11. Αν Ναι, γνωρίζετε πληροφορίες για τη Ρωσία;

Διάγραμμα 49: Γνώσεις για την χώρα δείγματος 2

Στην συγκεκριμένη ερώτηση ως δείγμα εξετάζονται τα 99 άτομα που παραπάνω επέλεξαν πως θα είχαν ταξιδέψει στην Ρωσία. Από αυτούς το 71,7% ή 71 άτομα γνώριζαν πληροφορίες σχετικές με την χώρα, ενώ το υπόλοιπο 28,3% όχι.

Μέτρηση από 12. Αν, Ναι, από ποιες πηγές έχετε πληροφορίες για τη Ρωσία;

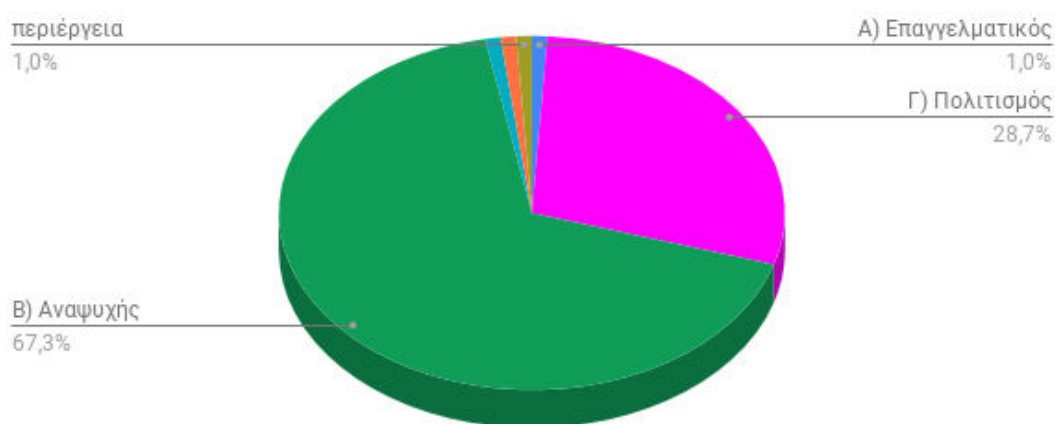

Μέτρηση από 12. Αν, Ναι, από ποιες πηγές έχετε

Διάγραμμα 50: Πηγές πληροφοριών δείγματος 2

Εδώ ως δείγμα εξετάζονται τα 71 άτομα που απάντησαν πως γνωρίζουν πληροφορίες για την χώρα. Οι περισσότερες απαντήσεις και συγκεκριμένα 56, συγκεντρώθηκαν στην επιλογή διαδικτυο. 31 επέλεξαν τα ντοκιμαντέρ. Επίσης 27 φίλους και συγγενείς, καθώς και 21 τις ειδήσεις. Λιγότεροι επέλεξαν τον κινηματογράφο και τα λογοτεχνικά βιβλία. Συμπληρώθηκαν επίσης οι εξής απαντήσεις: όλα τα παραπάνω, παιχνίδια, από τον σύντροφο μου, από ρωσοπόντιους και γείτονες.

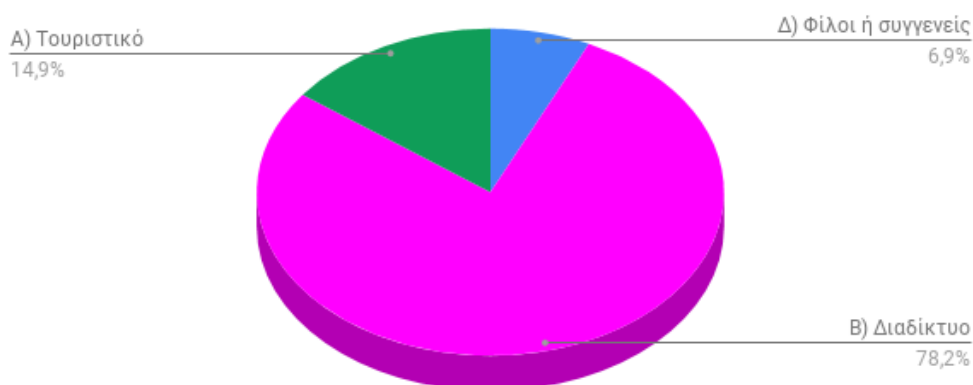
Μέτρηση από 13. Ποιός θα ήταν ο βασικός λόγος της επίσκεψης σας στη Ρωσία;

Διάγραμμα 51: Βασικός λόγος επίσκεψης δείγματος 2

Στην συγκεκριμένη ερώτηση το μεγαλύτερο ποσοστό 67,3% συγκεντρώθηκε στην αναψυχή ως βασικό λόγο, σημαντικό ποσοστό απαντήσεων συγκεντρώνεται και στον πολιτισμό με 28,7%. Από 1 άτομο επέλεξαν επαγγελματικό και αθλητικό λόγο. Συμπληρώθηκαν επίσης οι απαντήσεις: περιέργεια και όλα τα παραπάνω. Παρά το γεγονός ότι υπήρχαν επίσης και άλλοι λόγοι, όπως υγείας, θρησκευτικός λόγος και επίσκεψη φίλων ή συγγενών, δεν έχουν επιλεγεί από το εξεταζόμενο δείγμα.

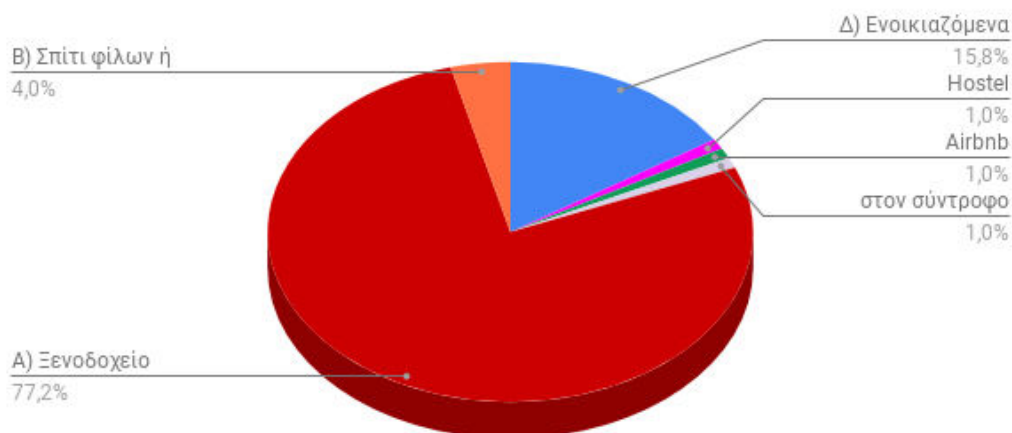
Μέτρηση από 14. Από πού θα αντλούσατε πληροφορίες σχετικά με τον τόπο διαμονής;

Διάγραμμα 52: Πηγή πληροφοριών για τόπο διαμονής δείγματος 2

Το διαδίκτυο και σε αυτήν την περίπτωση αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την εύρεση πληροφοριών σχετικά με τον τόπο διαμονής. Μέσω του διαδικτύου, λοιπόν, θα επέλεγαν 78 άτομα ή 78,2% να αναζητήσουν τις σχετικές πληροφορίες. Ακόμη 15 άτομα ή περίπου 14,9% θα επέλεγαν τουριστικό γραφείο για τις συγκεκριμένες πληροφορίες και 7 άτομα ή 6,9% φίλους ή συγγενείς. Τηλεόραση και προωθητικά έντυπα δεν έχουν επιλεγεί, παρά το γεγονός ότι υπήρξαν ως απαντήσεις.

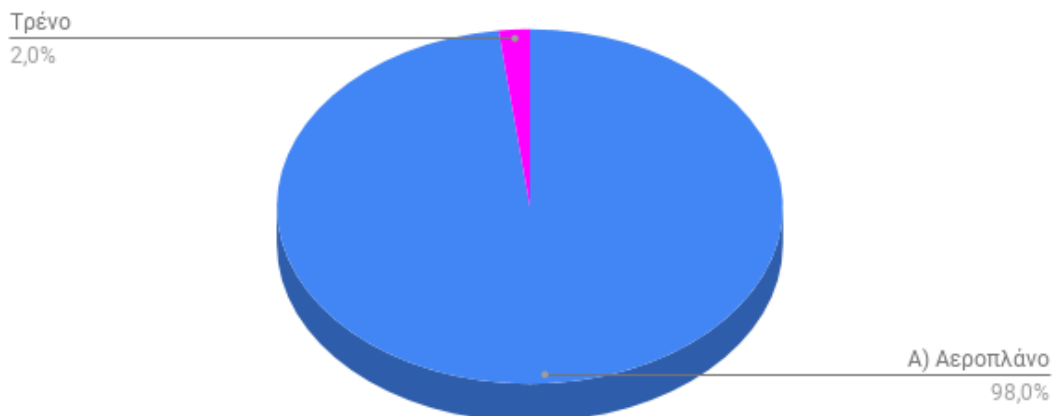
Μέτρηση από 15. Τι κατάλυμα θα προτιμούσατε για την διαμονή σας;

Διάγραμμα 53: Κατάλυμα διαμονής δείγματος 2

Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, δηλαδή 78 άτομα ή 77,2% θα επέλεγαν να μείνουν σε ξενοδοχείο. Επίσης 16 άτομα ή 15,8% θα επέλεγαν ενοικιαζόμενα δωμάτια. Μικρό σχετικά ποσοστό 4% θα προτιμούσε να μείνει σε φίλους ή συγγενείς. Δεν έχει επιλεγεί η διαμονή σε κάμπινγκ. Καθώς επίσης δόθηκαν απαντήσεις για την διαμονή σε σύντροφο, σε hostel και την χρήση της airbnb.

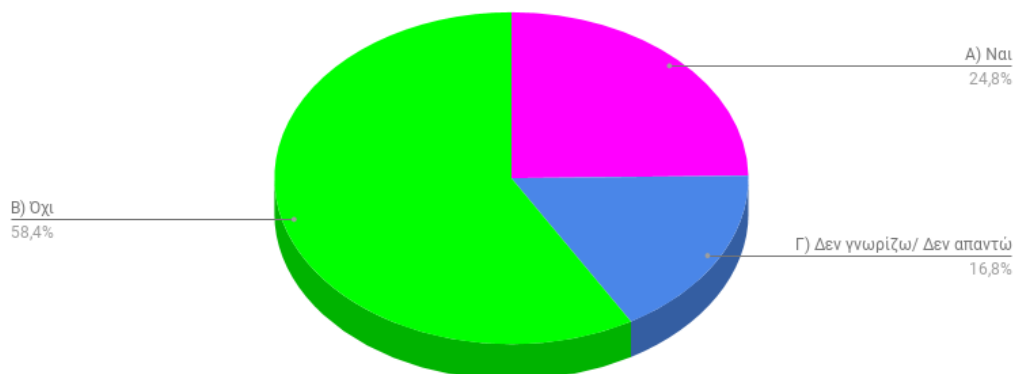
Μέτρηση από 16. Ποιο μέσο μεταφοράς θα χρησιμοποιούσατε για το ταξίδι;

Διάγραμμα 54: Μέσο μεταφοράς δείγματος 2

Για το ταξίδι στην Ρωσία 99 συμμετέχοντες στην έρευνα ή περίπου το 98%, θα επέλεγαν το αεροπλάνο. Δόθηκαν όμως και 2 απαντήσεις με προτίμηση στο τρένο ως μεταφορικό μέσο.

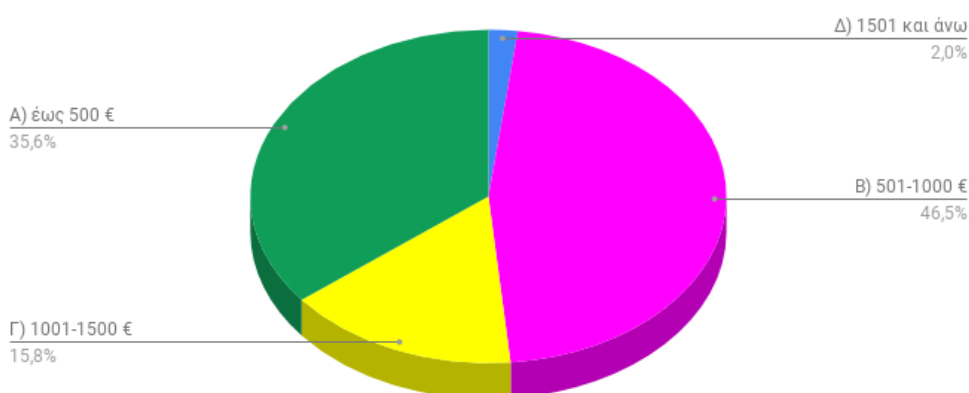
Μέτρηση από 17. Για να ταξιδέψει κάποιος στην Ρωσία χρειάζεται βίζα. Το γεγονός αυτό αποτελεί για εσάς αποτρεπτικό παράγοντα για την επιλογή της Ρωσίας ως τουριστικό προορισμό;

Διάγραμμα 55: Βίζα δείγματος 2

Με ποσοστό 58,4%, 59 άτομα δηλώνουν πως η έκδοση της βίζας δεν αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για την επιλογή της Ρωσίας ως τουριστικό προορισμό. Από την άλλη 25 άτομα ή το 24,8% έχουν την αντίθετη άποψη με την έκδοση της βίζας να θεωρείται αποτρεπτικός παράγοντας στην επιλογή της χώρας ως τουριστικό προορισμό. 17 άτομα ή 16,8% δήλωσαν πως δεν γνωρίζουν ή δεν είναι πρόθυμοι να απαντήσουν στην συγκεκριμένη ερώτηση.

Μέτρηση από 18. Τι ποσό θα ήσασταν διατεθημένος/η να δαπανήσετε για το ταξίδι σας(μετακίνηση, διαμονή και διατροφή), κατ'άτομο

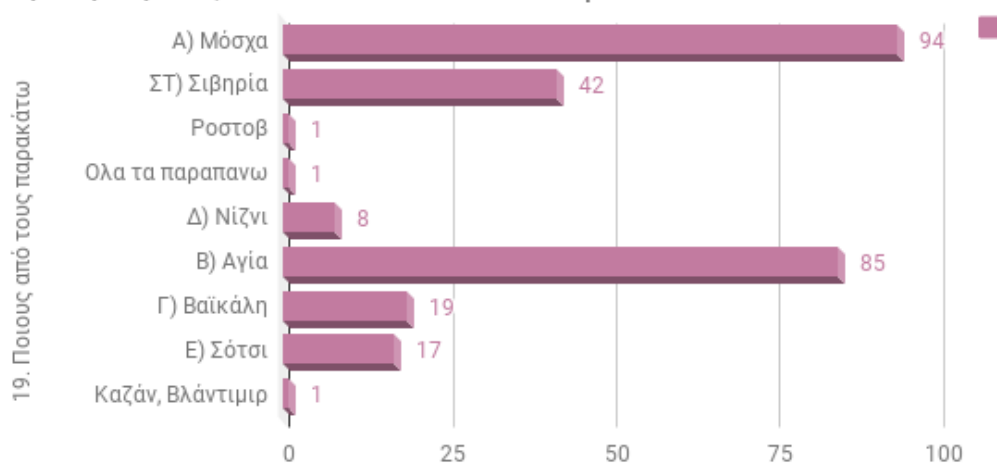

Διάγραμμα 56: Διαθέσιμο προς δαπάνη ποσό για το ταξίδι κατ'άτομο δείγματος 2

Το ποσοστό 46,5% ή 47 άτομα, δήλωσαν πως θα δαπανούσαν 501 με 1000€ κατ άτομο για το ταξίδι στην Ρωσία. Έως 500€ θα προτιμούσαν να ξοδέψουν 36 άτομα ή περίπου 35,6%. 16 άτομα ή 15,8% θα μπορούσαν να διαθέσουν από 1001 έως 1500€ και μόνο 2 άτομα δήλωσαν πως θα πλήρωναν για το συγκεκριμένο ταξίδι πάνω από 1501€.

Μέτρηση από 19. Ποιους από τους παρακάτω τουριστικούς προορισμούς θα θέλατε να επισκεφτείτε;

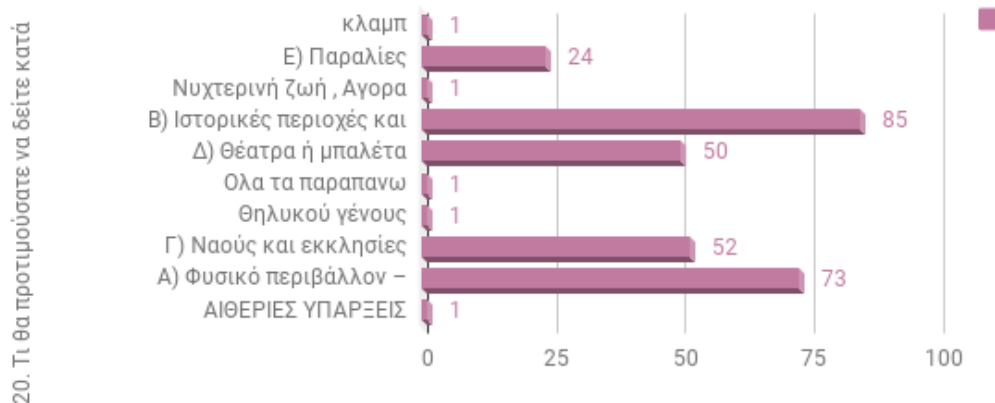

Μέτρηση από 19. Ποιους από τους παρακάτω τουριστικούς

Διάγραμμα 57: Επιθυμητοί προορισμοί δείγματος 2

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν πως θα ήθελαν να επισκεφτούν την Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη, με 94 και 85 απαντήσεις αντίστοιχα. Ακόμη 42 θα προτιμούσαν να ταξιδέψουν στην Σιβηρία. Και αρκετά λιγότεροι την Βαϊκάλη, Σότσι και Νίζνι Νόβγκοροντ με 19,17 και 8 προτιμήσεις αντίστοιχα. Συμπληρώθηκαν επίσης ως προορισμοί το Ροστόφ, Καζάν, Βλάντιμιρ καθώς και η επιλογή που περιλαμβάνει όλα τα παραπάνω.

Μέτρηση από 20. Τι θα προτιμούσατε να δείτε κατά την διάρκεια της επίσκεψης σας στην χώρα;

Μέτρηση από 20. Τι θα προτιμούσατε να δείτε κατά

Διάγραμμα 58: Αξιοθέατα δείγματος 2

Οι περισσότερες προτιμήσεις συγκεντρώθηκαν σε ιστορικές περιοχές, μνημεία και φυσικό περιβάλλον, πάρκα, εθνικούς δρυμούς. Οι δύο αυτές κατηγορίες συγκέντρωσαν 85 και 73 απαντήσεις αντίστοιχα. Σημαντικός αριθμός συμμετεχόντων θα επέλεγε να επισκεφτεί θέατρα, μπαλέτα και ναούς, εκκλησίες, με 50 και 52 προτιμήσεις αντίστοιχα. Μόλις 24 θα επέλεγαν να δουν τις παραλίες της χώρας. Δόθηκαν επίσης οι προτιμήσεις για επίσκεψη σε αγορά, κλάμπ, κοινώς την γνωριμία με την νυχτερινή ζωή της χώρας, καθώς και με γυναίκες. Το τελευταίο μάλιστα δίνεται από δυο χιουμοριστικά σχόλια 2 συμμετεχόντων στην έρευνα.

6.4 Παρατηρήσεις και συμπεράσματα έρευνας

Η παρούσα έρευνα είχε ως στόχο την μελέτη ικανοποίησης των ατόμων που ήδη έχουν ταξιδέψει στην Ρωσία και την μελέτη των τάσεων των πιθανών επισκεπτών της χώρας, δηλαδή με λίγα λόγια τις προτιμήσεις τους.

Αρχικά αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι παρόλο που η Ρωσία είναι η μεγαλύτερη χώρα του κόσμου, κατά την διάρκεια της έρευνας αντιμετωπίστηκε μεγάλη δυσκολία εύρεσης του δείγματος που περιλαμβάνει τα άτομα που την έχουν επισκεφτεί. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται από τους λίγους συμμετέχοντες στην έρευνα.

Συγκριτικά με το δεύτερο ερωτηματολόγιο που αφορούσε πιθανούς επισκέπτες, το πρώτο προωθήθηκε περισσότερες φορές και παρόλα αυτά συμμετείχαν μόνο 45

άτομα, ενώ στο δεύτερο 101. Αυτό πιθανόν οφείλεται στον περιορισμό, που αφορά την έκδοση της βίζας για κάποιον που θέλει να επισκεφτεί την χώρα. Βέβαια κάτι τέτοιο δεν επιβεβαιώνεται μέσα από την συγκεκριμένη έρευνα, καθώς οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν πως η διαδικασία έκδοσης της βίζας ήταν εύκολη και μόλις 6 άτομα από τους 45 την χαρακτήρισαν δύσκολη.

Στην συγκεκριμένη έρευνα οι περισσότεροι επισκέπτες είναι 26 με 45 ετών με εισόδημα από 501€ έως 1500€. Το μεγαλύτερο ποσοστό φαίνεται πως προτίμησε να κάνει αυτό το ταξίδι για να επισκεφτεί φίλους ή συγγενείς, λιγότεροι υποστήριξαν πως έκαναν το ταξίδι για αναψυχή. Μέσα από την έρευνα φάνηκε επίσης πως για τόσο μακρινούς προορισμούς όπως η Ρωσία, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος προτίμησε να ταξιδέψει με την οικογένεια τους ή την σύντροφο και τα παιδιά, καθώς και με φίλους. Επίσης λόγω μεγέθους της χώρας αλλά και λόγω πλήθους από αξιοθέατα δεν υπήρξαν άτομα που να είχαν μείνει 1 έως 3 μέρες, το μεγαλύτερο ποσοστό μάλιστα, που έφτασε το 48,9% έμειναν πάνω από 11 μέρες.

Ακόμη, σχετικά με το οικονομικό κομμάτι, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων και συγκεκριμένα το 53,3%, δήλωσε πως η δαπάνη ανά άτομο ανά ημέρα έφτανε τα 50€. Ένα μικρότερο ποσοστό 37,8% δήλωσε πως κυμαίνονται από 51 μέχρι 150€. Όλα αυτά ίσως αποτελούν ένδειξη για χαμηλές τιμές και την ύπαρξη οικονομικών πακέτων ταξιδιού.

Σχετικά με την εμπειρία και την ικανοποίηση των ατόμων που ήδη έχουν ταξιδέψει στην Ρωσία κυριαρχεί μια αρκετά θετική γενική εικόνα. Το φυσικό περιβάλλον της χώρας απέσπασε την μεγαλύτερη βαθμολογία, καθώς είναι πλούσιο και χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία για όλα τα γούστα. Βέβαια δεν ήταν το μοναδικό που άφησε θετική εντύπωση στους επισκέπτες της χώρας. Οι χώροι αναψυχής, η διασκέδαση, τα μουσεία και τα μνημεία, οι υπηρεσίες και η καθαριότητα αποτέλεσαν αρκετά σημαντικούς παράγοντες για το ταξίδι στην χώρα και βαθμολογήθηκαν θετικά. Βέβαια υπήρξε και αρνητική βαθμολόγηση από το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, σχετικά με τα μέσα μεταφοράς και την συμπεριφορά των ντόπιων προς τους τουρίστες.

Όπως ήταν αναμενόμενο οι περισσότεροι συμμετέχοντες έχουν επισκεφτεί την Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη. Το γεγονός αυτό δεν είναι τυχαίο, αφού οι δύο αυτές πόλεις έχουν σπουδαία ιστορία, αρκετά μνημεία, παλάτια και μουσεία.

Επιπλέον είναι αυτές που προβάλλονται περισσότερο για τουριστικούς λόγους και έχουν γίνει σήμα κατατεθέν της χώρας. Έτσι υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την επίσκεψη τους από τους τουρίστες. Η επιλογή των παραπάνω προορισμών πηγάζει και από την προτίμηση των συμμετεχόντων να επισκεφτούν ιστορικές περιοχές, μνημεία, εθνικά πάρκα και να γνωρίσουν το φυσικό περιβάλλον της Ρωσίας, καθώς είναι οι δύο μεγαλύτερες και σημαντικότερες πόλεις της χώρας, όπου γίνεται αυτός ο συνδυασμός ιστορίας και φύσης.

Τέλος κρίνοντας από τις απαντήσεις και την συνολική εμπειρία των επισκεπτών της χώρας, είναι ολοφάνερο πως έχουν μείνει ευχαριστημένοι με την επίσκεψη τους σε αυτήν. Κάτι τέτοιο επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι το 93,3% του δείγματος θα πρότεινε την Ρωσία ως τουριστικό προορισμό.

Από την άλλη πλευρά εξετάζεται το κομμάτι της έρευνας που αφορά τις προτιμήσεις αλλά και τις τάσεις των πιθανών μελλοντικών επισκεπτών της Ρωσίας. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε στην πλειοψηφία από άτομα ηλικίας 18 έως 35 ετών. Η οικονομική τους κατάσταση, δηλαδή το εισόδημα τους κυμαίνεται από 0 έως 500€, γεγονός που ίσως οφείλεται στην συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από φοιτητές, καθώς προωθήθηκε στα αντίστοιχα γκρουπ του ΑΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ Τ.Τ στο διαδίκτυο. Το εισόδημα είναι ένας βασικός παράγοντας που επηρεάζει και το ποσό που είναι διατεθειμένος να δαπανήσει κάποιος σε ένα ταξίδι. Για τον παραπάνω λόγο, και εφόσον το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε στην πλειοψηφία από φοιτητές, το 46,5% δήλωσε πως θα δαπανούσε 501 έως 1000€ για το ταξίδι και 36,6% δήλωσε όριο των 500€.

Το 98% των συμμετεχόντων δήλωσε πως θα επιθυμούσε να ταξιδέψει στην Ρωσία, όμως μόλις το 71,7% γνωρίζουν πληροφορίες σχετικά με αυτήν. Το γεγονός αυτό οφείλεται ίσως στο γεγονός ότι η χώρα δεν προβάλλεται συχνά ως τουριστικός προορισμός στην Ελλάδα. Η μεγαλύτερη πηγή πληροφοριών είναι το διαδίκτυο, καθώς και φίλοι, συγγενείς και τα ντοκιμαντέρ. Κανείς δεν ανέφερε προωθητικά έντυπα ή διαφημίσεις, γεγονός που επιβεβαιώνει την θεωρία της μη επαρκούς προωθητικής ενέργειας.

Η δυσκολία για το ταξίδι στην Ρωσία σχετίζεται με την έκδοση της βίζας, όμως πάνω από τους μισούς συμμετέχοντες στην έρευνα δεν θεωρούν πως κάτι τέτοιο αποτελεί πρόβλημα.

Όπως και στο πρώτο μέρος της έρευνας, έτσι και στο δεύτερο, οι περισσότεροι συμμετέχοντες θα προτιμούσαν να επισκεφτούν την Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη. Η τουριστική προβολή τους αλλά και ο συνδυασμός ιστορίας και φύσης πιθανόν αποτελούν σημαντικούς λόγους για κάτι τέτοιο. Βέβαια οι συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν ενδιαφέρον και για την Σιβηρία, γεγονός που επιβεβαιώνει την σπουδαιότητα της για τον τουρισμό της Ρωσίας. Η επιλογή της σαν προορισμό πιθανότερα οφείλεται περισσότερο στο κλίμα της και στην προβολή της για αυτό, αφού σχεδόν όλο τον χρόνο περιβάλλεται από χιόνι.

Τέλος, όπως και στο πρώτο μέρος της έρευνας, μεγαλύτερο ενδιαφέρον σημειώθηκε για ιστορικές περιοχές, μνημεία, πάρκα, εθνικούς δρυμούς και φυσικό περιβάλλον της χώρας. Όμως αρκετοί θα επέλεγαν επίσης να επισκεφτούν μπαλέτα, θέατρα, αλλά και ναούς, εκκλησίες.

Ως συμπέρασμα μέσα από την έρευνα, πέρα από την εμπειρία και τις προτιμήσεις των συμμετεχόντων, μαθαίνουμε ότι η χώρα προβάλλεται ελάχιστα τουριστικά στην Ελλάδα, σε σύγκριση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Λόγω της άγνοιας των ανθρώπων για τα τουριστικά θέρετρα και περιοχές της Ρωσίας, ο τουρισμός στην χώρα λανθασμένα φαίνεται πως αφορά μόνο την Αγία Πετρούπολη και την Μόσχα. Υπάρχουν ακόμη περιοχές όπως η Σιβηρία, ο Καύκασος, η Βαϊκάλη και άλλες πολλές, που είναι γνωστές κυρίως για το πλούσιο φυσικό τους περιβάλλον και αξίζουν να επισκεφτούν. Η Ρωσία και οι περιοχές αυτές θα έπρεπε να προβάλλονται περισσότερο λοιπόν, όχι μόνο για την προσέλκυση των τουριστών αλλά και καλύτερη ενημέρωση των πιθανών επισκεπτών της.

Ξένη Βιβλιογραφία

rosreestr (2017), Сведения о наличии и распределении земель по категориям и формам собственности. Ανακτήθηκε 08 Ιουλίου 2017 από:

[https://rosreestr.ru/upload/Doc/18-upr/%D0%A1%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%20%D1%84.22%20%D0%B7%D0%B0%202016%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%20\(%D0%BF%D0%BE%20%D0%A0%D0%A4\) %D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82.XLS](https://rosreestr.ru/upload/Doc/18-upr/%D0%A1%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%20%D1%84.22%20%D0%B7%D0%B0%202016%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%20(%D0%BF%D0%BE%20%D0%A0%D0%A4) %D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82.XLS) .

wikipedia (2017), Federal subjects of Russia, Ανακτήθηκε 08 Ιουλίου 2017 από:
https://en.wikipedia.org/wiki/Federal_subjects_of_Russia .

Kolonistova Irina, Государственная территория России. Типы российских границ. 24 Νοεμβρίου 2016. Ανακτήθηκε 08 Ιουλίου 2017 από
<https://www.youtube.com/watch?v=ΠΠΙΑoubUdk> .

Ministry of Natural Resources and Ecology of the Russian Federation,
Государственный доклад «О состоянии и об охране окружающей среды Российской Федерации в 2015 году», 2016. Ανακτήθηκε 08 Ιουλίου 2017 από:
<http://www.mnr.gov.ru/gosdoklad-eco-2015/information.html> .

quora . 15 Ιανουαρίου 2015. Ανακτήθηκε 12 Ιουλίου 2017 από
<https://www.quora.com/How-many-countries-does-Russia-border> .

Sputnik news, *Oil prices drive the cost of food*. 22 Φεβρουαρίου 2008. Ανακτήθηκε 09 Ιουλίου 2017 από <https://sputniknews.com/analysis/2008022299853566/> .

Geographyofrussia. *Климатическое районирование России*. Ανακτήθηκε 09 Ιουλίου 2017 από <https://geographyofrussia.com/klimaticheskoe-rajonirovanie-rossii/>
Wikipedia, *Население России*. 2017. Ανακτήθηκε 10 Ιουλίου 2017 από
https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8 .

Rosstat - Федеральная служба государственной статистики, *Демография*. 2017. Ανακτήθηκε 10 Ιουλίου 2017 από
http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/demography/# .

Rosstat. 2017. Ανακτήθηκε 10 Ιουλίου 2017 από
http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/demo/demo11.xls .

Rosstat. 2017. Ανακτήθηκε 10 Ιουλίου 2017 από
http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/demo/progn1.xls .

Olga Agureeva, «Волга» , *vokrugsveta*. Ανακτήθηκε 10 Ιουλίου 2017 από
<http://www.vokrugsveta.ru/encyclopedia/index.php?title=%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%B3%D0%B0> .

Department of Ecology of Cheboksary - Управление экологии города Чебоксары (2013), *20 мая - день великой реки Волга*. Ανακτήθηκε 10 Ιουλίου 2017 από
http://gov.cap.ru/info.aspx?gov_id=610&id=2530591&type=news&page=57&size=20 .

Geosfera. 2011. *Лена (река)*. Ανακτήθηκε 12 Ιουλίου 2017 από <http://geosfera.org/aziya/russia-aziya/624-lena-reka-rossii.html> .

Беркович К.М., Рулёва С.Н., Чалов Р.С. (2012) *Энциклопедия вода России. Обь река*. Ανακτήθηκε 13 Ιουλίου 2017 από http://water-rf.ru/%D0%92%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%8B/84/%D0%9E%D0%B1%D1%8C .

Коротаев В.Н., Иванов В.В., Чалов Р.С. (2012) *Энциклопедия вода России. Енисей река*. Ανακτήθηκε 13 Ιουλίου 2017 από http://water-rf.ru/%D0%92%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%8B/78/%D0%95%D0%BD%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%B9 .

Фролова Н.Л. , Жук В.А. (2012). *Энциклопедия вода России. Дон река*. Ανακτήθηκε 13 Ιουλίου 2017 από http://water-rf.ru/%D0%92%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%8B/81/%D0%94%D0%BE%D0%BD .

Фролова Н.Л., Чернов А.В. (2012). *Энциклопедия вода России. Амур река*. Ανακτήθηκε 13 Ιουλίου 2017 από http://water-rf.ru/%D0%92%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%8B/227/%D0%90%D0%BC%D1%83%D1%80 .

Алексеевский Н.И., Жук В.А. (2012). *Энциклопедия вода России. Днепр река*. Ανακτήθηκε 13 Ιουλίου 2017 από http://water-rf.ru/%D0%92%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%8B/353/%D0%94%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D1%80 .

Фролова Н.Л.(2012). *Энциклопедия вода России. Урал река*. Ανακτήθηκε 13 Ιουλίου 2017 από http://water-rf.ru/%D0%92%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%8B/667/%D0%A3%D1%80%D0%B0%D0%BB .

Фролова Н.Л. , Жук В.А. (2012). *Энциклопедия вода России. Оленёк река*. Ανακτήθηκε 14 Ιουλίου 2017 από http://water-rf.ru/%D0%92%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%8B/904/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%91%D0%BA .

Рулёва С.Н., Чалов Р.С. (2012) *Энциклопедия вода России. Северная Двина река*. Ανακτήθηκε 14 Ιουλίου 2017 από <http://water->

rf.ru/%D0%92%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%8B/88/%D0%A1%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%94%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0 .

Алексеевский Н.И. (2012). *Энциклопедия вода России. Западная Двина река.*

Ανακτήθηκε 14 Ιουλίου 2017 από http://water-rf.ru/%D0%92%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%8B/89/%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%94%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0 .

IUCN. *Category II: National Park.* Ανακτήθηκε 15 Ιουλίου 2017 από

<https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-areas-categories/category-ii-national-park> .

Wikipedia.2014. *Список заповедников России.* Ανακτήθηκε 15 Ιουλίου 2017 από

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA_%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8#cite_ref-zakon_1-1 .

Zapoved. (2011) *Каталог ООПТ.* Ανακτήθηκε 15 Ιουλίου 2017 από

<http://www.zapoved.ru/catalog/list/oopt-categories/2/page/3> .

Sadikshkola. *заповеднику России,* Ανακτήθηκε 15 Ιουλίου 2017 από

<http://sadikshkola.ru/zapovedniki-rossii> .

Bigarctic. (2012) *Большой Арктический государственный природный заповедник*

Ανακτήθηκε 16 Ιουλίου 2017 από <http://www.bigarctic.ru/> . Και

<http://www.bigarctic.ru/index.php?r=pages/view&id=52>

Komandorsky. (2010) *ФГБУ Государственный природный биосферный*

заповедник «Командорский» имени С.В. Маракова. Ανακτήθηκε 16 Ιουλίου 2017

από <http://komandorsky.ru/territory.html> Και [http://komandorsky.ru/mammalia-](http://komandorsky.ru/mammalia-linnaeus.html)

[linnaeus.html](http://komandorsky.ru/mammalia-linnaeus.html) .

Kamchatsky krai. *Описание Командорского заповедника.* Ανακτήθηκε 16 Ιουλίου

2017 από <http://www.kamchatsky-krai.ru/geography/oopt/reserves/komandorsky.htm>.

Ostrovwrangelya. (2007). *Государственный заповедник Остров Врангеля.*

Ανακτήθηκε 16 Ιουλίου 2017 από <http://www.ostrovwrangelya.org/geography.html>

και <http://www.ostrovwrangelya.org/nature.html>

Baikal zapovednik.(2016) *Байкальский заповедник.* Ανακτήθηκε 16 Ιουλίου 2017

από http://www.baikal-zapovednik.ru/territory/baikal_reserve/landscape .

Unesco. (2017) *Lake Baikal* Ανακτήθηκε 16 Ιουλίου 2017 από <http://whc.unesco.org/en/list/754>

Altzapovednik.(2017) Ανακτήθηκε 16 Ιουλίου 2017 από <http://www.altzapovednik.ru/info/istoriya.aspx> .

Unesco. (2017) *Golden Mountains of Altai*. Ανακτήθηκε 16 Ιουλίου 2017 από <http://whc.unesco.org/en/list/768> .

Kgpbz. *Кавказский государственный природный биосферный заповедник имени Х.Г.Шапошникова*. Ανακτήθηκε 16 Ιουλίου 2017 από <http://kgpbz.ru/node/828> .

Unesco. (2017) *Russian Federation* Ανακτήθηκε 17 Ιουλίου 2017 από <http://whc.unesco.org/en/statesparties/ru> και <http://www.unesco.org/mabdb/br/brdir/directory/contact.asp?code=RUS>

Вернадский Г.В.(1999). *Древняя Русь*. Ανακτήθηκε 21 Ιουλίου 2017 από <http://gumilevica.kulichki.net/VGV/vgv1.htm> .

Орлов А.С., Георгиев В.А., Георгиева Н.Г., Сивохина Т.Д. (2006) , *ИСТОРИЯ РОССИИ*. Σελ. 508-523. Ανακτήθηκε 21 Ιουλίου 2017 από https://mipt.ru/dppe/upload/31a/Istorija_Rossii_Orlov-arpg6v1ljer.pdf .

Rosstat. (2016) Ανακτήθηκε 25 Ιουλίου 2017 από http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/trud/zrpl-v.doc

ФедералПресс (2015). *За год бедняков в России стало почти в полтора раза больше*. 13 Αυγούστου 2015. Ανακτήθηκε 25 Ιουλίου 2017 από <http://fedpress.ru/news/society/reviews/1439465901-za-god-bednyakov-v-rossii-stalo-pochti-v-poltora-raza-bolshe> .

Vedomosti. (2017). *Росстат: число бедных в России снизилось на 1,4 млн человек*. 23 Ιουνίου 2017. Ανακτήθηκε 25 Ιουλίου 2017 από <https://www.vedomosti.ru/management/news/2017/06/23/695802-rosstat-14-mln> .

Rosbalt. (2017). *Безработица в России незначительно сократилась в марте*. 18 Απριλίου 2017. Ανακτήθηκε 25 Ιουλίου 2017 από <http://www.rosbalt.ru/business/2017/04/18/1608670.html> .

Сорокина И. (2016) *ЗНАМЕНИТЫЕ РУССКИЕ БАЛЕТЫ. ТОП-5*. Ανακτήθηκε 27 Ιουλίου 2017 από <https://www.culture.ru/materials/154056/znamenitie-russkie-baleti-top-5> .

Russianculture-Κουλтура Ροσσίας.(2017) *Литература*. Ανακτήθηκε 27 Ιουλίου 2017 από <http://russianculture.ru/forme.asp?ID=13> .

Russianculture-Κουλтура Ροσσίας.(2017) *Изобразительное искусство*. Ανακτήθηκε 27 Ιουλίου 2017 από <http://www.russianculture.ru/fulle.asp?id=2> .

Cia- Central Intelligence Agency. (2016). *COUNTRY COMPARISON :: GDP (PURCHASING POWER PARITY)*. Ανακτήθηκε 03 Αυγούστου 2017 από <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2001rank.html>

Tanas Olga. (2017). *Russian Economy Crawled to Growth With Recession in Rearview*. Bloomberg. 31 Μαρτίου 2017. Ανακτήθηκε 03 Αυγούστου 2017 από <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-03-31/russian-economy-crawls-to-0-3-growth-with-recession-in-rearview> .

Kraemer Moritz. (2016). *Emerging Markets Sovereign Rating Trends Mid-Year 2016*. S&P Global Ratings. 13 Ιουλίου 2016. Ανακτήθηκε 03 Αυγούστου 2017 από <https://www.spglobal.com/our-insights/Emerging-Markets-Sovereign-Rating-Trends-Mid-Year-2016.html> .

Чунихина М. (2017). *Внешняя торговля России: импорт и экспорт. Инфографика* . 03 Μαρτίου 2017. Аргументы и факты. Ανακτήθηκε 03 Αυγούστου 2017 από http://www.aif.ru/dontknows/infographics/vneshnyaya_torgovlya_rossii_import_i_eksport_infografika .

Medvedev D. – Prime Minister of Russia. (2017). *Inflation in Russia Reaches Historic Low of 5.4% in 2016 - Prime Minister*. sputniknews Ανακτήθηκε 03 Αυγούστου 2017 από <https://sputniknews.com/russia/201701101049432068-russia-inflation-low/> .

b2bis (2012). *Безработица в России 2012 - самая низкая за 10 лет*. 11 Οκτωβρίου 2012. Ανακτήθηκε 03 Αυγούστου 2017 από <http://www.b2bis.ru/novost/bezrobotitsa-v-rossii-2012-samaya-nizkaya-za-10-let>

Trading Economics. (2017) *Russia Unemployment Rate*. Ανακτήθηκε 03 Αυγούστου 2017 από <https://tradingeconomics.com/russia/unemployment-rate>

Rosstat. (2017) Ανακτήθηκε 03 Αυγούστου 2017 από http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/trud/sr-zarplata/t1.docx

Railway-technology. (2014) *The world's 10 longest railway networks*. Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από <http://www.railway-technology.com/features/featurethe-worlds-longest-railway-networks-4180878/>

Rosstat. (2017) Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από http://www.gks.ru/free_doc/new_site/business/trans-sv/prot.xls

РЖД. (2017). *Структура ОАО "РЖД"* .Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από http://www.rzd.ru/ent/public/ru?STRUCTURE_ID=5185&layer_id=5553&type_id=3

Полковников М. (2007). *Рельсовая война*. 26 Δεκεμβρίου 2007. Российская газета - Санкт-Петербург №4553. Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από <https://rg.ru/2007/12/26/reg-szapad/tramvai.html> .

Mercator (2012). *Метро в России*. [Βίντεο]. Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από <https://www.youtube.com/watch?v=Olj-IAhkl4U> .

Morflot. (2017). *Реестр морских портов*. Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από http://www.morflot.ru/deyatelnost/morskoy_transport/reestr_mp.html

Grandars. *Водный транспорт*. Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από <http://www.grandars.ru/shkola/geografiya/vodnyy-transport.html>

Rosstat. (2017) Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από http://www.gks.ru/free_doc/new_site/business/trans-sv/prot.xls

Ячменникова Н. (2016) *Аэродрама. С карты России исчезло более тысячи построенных в советское время аэродромов*. Российская газета - Неделя №6885. Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από <https://rg.ru/2016/01/28/aerodromy.html>

Geographyofrussia. *Воздушный транспорт России*. Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από <https://geographyofrussia.com/vozdushnyj-transport-rossii/>

Cia. (2016) *Communications*. Ανακτήθηκε 04 Αυγούστου 2017 από <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html>

UNWTO- World Tourism Organization (2017) Ανακτήθηκε 10 Αυγούστου 2017 από <http://www2.unwto.org/content/who-we-are-0> και <http://www2.unwto.org/members/states>

В.ПУТИН (2004). *О Федеральном агентстве по туризму и Федеральном агентстве по физической культуре и спорту* . Ανακτήθηκε 10 Αυγούστου 2017 από <http://lawru.info/dok/2004/11/18/n76085.htm>

Russiatourism - Федеральное агентство по туризму. (2017). *ПОЛОЖЕНИЕ О ФЕДЕРАЛЬНОМ АГЕНТСТВЕ ПО ТУРИЗМУ*. Ανακτήθηκε 10 Αυγούστου 2017 από https://www.russiatourism.ru/contents/ob_agentstve/Regulation_of_the_Russiatourism/

Russia.travel.(2017). Ανακτήθηκε 10 Αυγούστου 2017 <https://russia.travel/info/about/>

Russiatourism - Федеральное агентство по туризму. (2017). *ОРГАНЫ ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ ВЛАСТИ В СФЕРЕ ТУРИЗМА СУБЪЕКТОВ РФ*. Ανακτήθηκε 10 Αυγούστου 2017 από <https://www.russiatourism.ru/content/5/section/64/detail/3644/> .

Russiatourism - Федеральное агентство по туризму. (2017). *Об утверждении Стратегии развития туризма Российской Федерации на период до 2020 года*. Ανακτήθηκε 11 Αυγούστου 2017 από <http://www.russiatourism.ru/upload/iblock/298/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%8F%20%D1%80%D0%B0%D0%B7>

[%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%8F%20%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D0%B0%20%D0%B2%20%D0%A0%D0%A4%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BE%D0%B4%20%D0%B4%D0%BE%202020%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0%20%D0%A0%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%20%D0%A0%D0%A4%20%D0%BE%D1%82%2021.05.2014%20%E2%84%96%20941-%D1%80.pdf](#)

Russia.travel.(2017). Ανακτήθηκε 11 Αυγούστου 2017 από <https://russia.travel/info/about/>

Statdata. (2017). *Население Москвы по округам и районам*. Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2017 από <http://www.statdata.ru/naselenie-moskvy-po-okrugam-i-rajonam>

Награды России (2016). *Город-герой Москва*. Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2017 από <http://ordenrf.ru/geroi-rossii/gorod-geroy-moskva.php>

Иванов Д. (2017). *Средняя зарплата в Москве в 2017 году. Сколько реально платят в столице?* Reconomica. Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2017 από <http://reconomica.ru/%D1%8D%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/%D1%81%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D1%8F-%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B2%D0%B0-2017/> .

Mos. (2017). Официальный портал Мэра и Правительства Москвы. Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2017 από http://depr.mos.ru/documents-depr/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_1_%D0%BA_%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D1%83_%D0%A1%D0%AD%D0%A0_%D0%B3_%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B2%D1%8B_%D0%BD%D0%B0_2017-2019_%D0%B3%D0%B3..pdf και http://budget.mos.ru/budget_moscow

Moscow.org. (2016). *ИСТОРИЯ МОСКВЫ*. Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2017 από <http://moscow.org/moscow/>

Минприроды. (2017). *Общие географические и исторические сведения*. МИНИСТЕРСТВО ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ И ЭКОЛОГИИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ. Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2017 από <http://xn--d1ahaoghfib6i.xn--p1ai/maps/?region=77>

UNESCO. (2017). *World Heritage List*. Ανακτήθηκε 13 Αυγούστου 2017 από http://whc.unesco.org/en/list/?search=russian+federation&id_sites=&id_states=&id_s

[earch_region=&id_search_by_synergy_protection=&id_search_by_synergy_element=&search_yearinscribed=&themes=&criteria_restriction=&id_keywords=&type=&media=&order=country&description](#)

UNESCO. (2017). *Kremlin and Red Square, Moscow*. Ανακτήθηκε 13 Αυγούστου 2017 από <http://whc.unesco.org/en/list/545>

UNESCO. (2017). *Church of the Ascension, Kolomenskoye*. Ανακτήθηκε 13 Αυγούστου 2017 από <http://whc.unesco.org/en/list/634>

UNESCO. (2017). *Ensemble of the Novodevichy Convent*. Ανακτήθηκε 13 Αυγούστου 2017 από <http://whc.unesco.org/en/list/1097>

UNESCO. (2017). *Architectural Ensemble of the Trinity Sergius Lavra in Sergiev Posad*. Ανακτήθηκε 13 Αυγούστου 2017 από <http://whc.unesco.org/en/list/657>

Wikipedia. (2017). *Санкт-Петербург*. Ανακτήθηκε 24 Αυγούστου 2017 από https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%A1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%82-%D0%9F%D0%B5%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B1%D1%83%D1%80%D0%B3%D0%B0

Petrostat. (2017). Ανακτήθηκε 24 Αυγούστου 2017 από http://petrostat.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/petrostat/resources/4e67d90040bd4afc874f87a3e1dde74c/%D0%A1%D0%9F%D0%B1+%D1%87%D0%B8%D1%81%D0%BB+%D0%BD%D0%B0+01.01.2017+%D0%BF%D0%BE+%D0%9C%D0%9E.pdf και http://petrostat.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/petrostat/resources/7fcdf2004c4a4771a28fb37dff7d05ed/%D0%A1%D0%9F%D0%B1_012016.pdf

Администрация Санкт-Петербурга. (2016). *итоги социально-экономического развития за январь-декабрь 2016 года*. КОМИТЕТ ПО ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКЕ И СТРАТЕГИЧЕСКОМУ ПЛАНИРОВАНИЮ САНКТ-ПЕТЕРБУРГА. Ανακτήθηκε 24 Αυγούστου 2017 από <http://gov.spb.ru/static/writable/ckeditor/uploads/2017/03/31/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%204%20%D0%98%D0%A2%D0%9E%D0%93%D0%98%20%D0%A1%D0%AD%D0%A0%202016.pdf> και <http://gov.spb.ru/helper/social/prozhitochnyj-minimum/>

Комитет финансов Санкт-Петербурга. (2017). *ОСНОВНЫЕ ПАРАМЕТРЫ БЮДЖЕТА САНКТ-ПЕТЕРБУРГА НА 2017- 2016 Г.* Ανακτήθηκε 24 Αυγούστου 2017 από <http://www.fincom.spb.ru/cf/activity/budjet/info/2017.htm> και <http://www.fincom.spb.ru/cf/activity/budjet/info/2016.htm>

Peterburg. (2017). *История Санкт-Петербурга*. Ανακτήθηκε 25 Αυγούστου 2017 από <http://www.peterburg.biz/istoriya.html>

Infoesco . (2017). *Особо охраняемые природные территории Санкт-Петербурга*. Комитет по природопользованию, охране окружающей среды и обеспечению экологической безопасности. Ανακτήθηκε 25 Αυγούστου 2017 από <http://www.infoeco.ru/index.php?id=57>

Минприроды. (2017). *Общие географические и исторические сведения*. МИНИСТЕРСТВО ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ И ЭКОЛОГИИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ. Ανακτήθηκε 28 Αυγούστου 2017 από <http://xn--d1ahaoghfib6i.xn--p1ai/maps/?region=78>

Telegraph (2017) [Εικόνα] Ανακτήθηκε 28 Αυγούστου 2017 από <http://www.telegraph.co.uk/travel/destinations/europe/russia/st-petersburg/>

Администрация Санкт-Петербурга. (2015). *Санкт-Петербург и всемирное наследие*. КОМИТЕТ ПО ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКЕ И СТРАТЕГИЧЕСКОМУ ПЛАНИРОВАНИЮ САНКТ-ПЕТЕРБУРГА. Ανακτήθηκε 29 Αυγούστου 2017 από http://gov.spb.ru/gov/otrasl/c_govcontrol/sovet/

Saint-petersburg.(2017). *The Peter and Paul Fortress*. Ανακτήθηκε 29 Αυγούστου 2017 από <http://www.saint-petersburg.com/virtual-tour/peter-paul-fortress.asp>

Wikipedia. (2017) *Hermitage Museum*. Ανακτήθηκε 29 Αυγούστου 2017 από https://en.wikipedia.org/wiki/Hermitage_Museum

Saint-petersburg.(2017). *Catherine Palace*. Ανακτήθηκε 29 Αυγούστου 2017 από <http://www.saint-petersburg.com/pushkin/catherine-palace/>

Saint-petersburg.(2017). *The Church of Our Savior on the Spilled Blood*. Ανακτήθηκε 29 Αυγούστου 2017 από <http://www.saint-petersburg.com/virtual-tour/church-of-savior.asp>

РИА Новости. (2016). *Мировые эксперты признали Петербург лучшим туристическим направлением года*. Россия сегодня. 5 Δεκεμβρίου 2016. Ανακτήθηκε 29 Αυγούστου 2017 από <https://ria.ru/tourism/20161205/1482871618.html>

World travel awards.(2016). *About World Travel Award*. Ανακτήθηκε 29 Αυγούστου 2017 από <https://www.worldtravelawards.com/about>

Mskagency. (2017). *МОСКОВСКИЙ РЕГИОН ВОШЕЛ В ТОП-5 НАПРАВЛЕНИЙ ВНУТРЕННЕГО ТУРИЗМА В АВГУСТЕ-СЕНТЯБРЕ*. Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου 2017 από <http://www.mskagency.ru/materials/2699823>

Wikitravel. (2017). *Moscow*. Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου 2017 από <https://wikitravel.org/en/Moscow>

ТАСС. (2017). *За последние шесть лет туристический поток в Москву вырос на 40%*. Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου 2017 από <http://tass.ru/moskva/3984949>

- Телеканал Москва 24. (2017). *Турпоток в Москву за последние годы вырос почти наполовину*. [Βίντεο]. Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου 2017 από <http://tv.m24.ru/videos/122599>
- Wikitravel. (2017). *Saint Petersburg*. Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου 2017 από https://wikitravel.org/en/Saint_Petersburg
- Муравьева А. (2017). *Петербург в 2016 году побил рекорд по числу туристов*. Петербургский Дневник. Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου 2017 από <https://www.spbdnevnik.ru/news/2017-01-16/peterburg-v-2016-godu-pobil-rekord-po-chislu-turistov/>
- Летюка И. И. (2014). *Исследование рынка въездного туризма в Санкт-Петербурге*. Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου 2017 από <http://www.bplan4u.ru/stati-issledovaniya/issledovanie-rynka-vezdnogo-turizma-v-sankt-peterburge/>
- Администрация Санкт-Петербурга. (2017). *Комитет по развитию туризма подвел итоги 2016 года*. Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου 2017 από https://gov.spb.ru/gov/otrasl/c_tourism/news/104110/
- ГАТР. (2017). *В 2016 году Петербург посетили 6,9 млн туристов*. Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου 2017 από <https://topspb.tv/news/2017/06/20/pryamoe-vklyuchenie-v-2016-godu-peterburg-posetili-69-mln-turistov/>
- Администрация Санкт-Петербурга. (2017). *Развитие туристского рынка*. Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου 2017 από http://gov.spb.ru/gov/otrasl/c_tourism/statistic/
- Wikitravel. (2017). *Russia*. Ανακτήθηκε 4 Σεπτεμβρίου 2017 από <https://wikitravel.org/en/Russia>
- Rosstat. (2017). *Число въездных туристских поездок иностранных граждан в Россию*. Ανακτήθηκε 4 Σεπτεμβρίου 2017 από http://www.gks.ru/free_doc/new_site/business/torg/tur/tab-tur1-1.htm
- Turstat. (2017). *Итоги Внутреннего и Выездного Туризма в 2016 году*. Ανακτήθηκε 4 Σεπτεμβρίου 2017 από <http://turstat.com/travelrussia2016>
- Rtournews (2017). *В 2016 году туризм обеспечил России 3,4% ВВП*. Ανακτήθηκε 4 Σεπτεμβρίου 2017 από <https://rtournews.ru/blog/tournews/v-2016-godu-turizm-obespechil-rossii-3-4-vvp.html>
- Воронцова Е. А. (2015) *Индустрия туризма в условиях экономического кризиса: тенденции и перспективы развития*. Studia Humanitatis Borealis. 2015. № 1. σελ. 59–67. Ανακτήθηκε 4 Σεπτεμβρίου 2017 από <http://sthb.petrso.ru/journal/article.php?id=3065>